SLUŽBA BOŽJA

LITURGIJSKO - PASTORALNI LIST

GODINA XII MAKARSKA 1972. BROJ 2

ZAKLJUČCI
PRVOG MEĐUNARODNOG KONGRESA ZA CRKVENA ZVANJA U MODERNOM SVIJETU ODRŽANOG U VATIKANU 1962. GODINE

Vrednovanje radova Kongresa.

Dovršivši, s Božjom pomoću, prvi dio međunarodnog Kongresa za crkvena zvanja, može se bez ustezanja utvrditi da je ishod pozitivan osobito iz slijedećih razloga:

Izlaganja, svako za sebe a osobito u svojoj cjelini, sačinjavaju naučnu i pastoralnu sliku vanredne vrijednosti. Ta izlaganja, sakupljena u službenim aktima Kongresa koja će biti objelodanjena na raznim jezicima zajedno s porukama Vrhovnog Svećenika — bit će dugo godina mjerodavni izbor, možda i nenadoknadivi, apostolata zvanja.

Sudjelovanje od oko 500 delegata iz preko 30 država očito pokazuje da pastiri biskupija i kler smatraju područje zvanja osnovnim u njihovom pastoralnom djelovanju. Aktivna prisutnost odabrane skupine laika iz pokreta »SERRA INTERNAZIONALE« pokazala nam je da će biskupi i svećenici moći računati s dragocjenom pomoći katoličkog laikata, također u tom osjetljivom i odgovornom području, gdje vjernicima treba objasniti lik i poslanstvo svećenika u njegovoj božanskoj i ljudskoj veličini.

Zamašna tehnička organizacija napisanih i simultanih prijevoda omogućila je svim delegatima, bilo otkuda oni došli da razumiju i da budu shvaćeni. Korisno je istaknuti da smo ušli u jedno doba u kojem pitanje crkvenih zvanja nije više privatno ili lokalno, nego problem koji prelazi granice nacija i zanima čitavu Crkvu. Time se pripravljamo na prihvaćanje pobude sv. Oca koji traži od biskupija, nacija, kontinenata da se uzajamno pomažu pri rješavanju osnovnog pitanja religioznog života, tj. pitanje spasa.

Treba napokon sa zadovoljstvom naglasiti nadnaravu klimu ovog Kongresa, čemu su doprinijela, pored revnosti svivju, duboka razmatranja Mons. Fulton Sheena.

Poziv na dužnost proučavanja i suradnju.

S ovoga Kongresa, okupljenog u me Božje, polazi zabrinut poziv svim odgovornima: poziv na proučavanje, na djelovanje, organiziranu suradnju.

1. DUŽNOST PROUČAVANJA TEŠKIH I SLOŽENIH CRKVENIH ZVANJA U MODERNOM SVIJETU

Naš je poziv upućen teološkim stručnjacima. Tokom Kongresa neprestano je odjekivao poziv za širenje vrhunskih istina o svećeničkom zvanju osobito o katoličkom svećeništvu, a to je Kristovo svećeništvo. Suvremena sredstva pogoduju, kao nikada ranije, prodoru našeg katoličkog mišljenja: teolozi pak trebaju u svome proučavanju proslijediti i produbiti svoje napore te izložiti istine s najvećom jasnoćom. Knjige, časopisi, stručna izdanja pružaju im mogućnost da prikupe plodove svojih napora. Ta sakralna i prosvjetljena nauka mora napunjati i hraniti dušu sjemeništraca kao i srca i pameti naših svećenika, da postanu uvjerljivi učitelji i mudri savjetnici mladenačkim dušama u trenucima — jednim i presudnim njihova odlučivanja.

Ta nauka izložena u prikladnom obliku, mora doprinjeti puna snage i svijetla do svih vjernika: roditelja, katoličkih udruženja, omladine. Pamtimo uvijek da ništa od onoga što pripada katoličkom svećeništvu nije ljudski izum: sve je od Boga objavljena riječ. Baš ta riječ mora stizati bistra i usmjeravajuća svim dušama.

Naš je poziv upravljen također stručnjacima pedagogije, ukoliko se to znanje i umijeće mudro primjenjuje u odgoju svećenika. Tu će zaslužni učenjaci morati uvažavati u najvećoj mjeri dvije stvari: prva se nalazi u prebogatoj katoličkoj tradiciji: ta predaja započeta riječima i primjerom Isusa Učitelja i Apostolâ, razvila se preko Otaca i Koncila — osobito Tridentinskog — a stiže do nas u Magisteriju Vrhovnih Svećenika. Toga se poklada ne možemo odreći, od njega se ništa ne smije izgubiti, pa ni u neprekidnom mijenjanju povijesnih i prostornih prilika. Druga stvar, koja se nipošto ne protivi prvoj nego se s njome skladno slaže, jest sretna tekovina mo-

derne znanosti u odgojnom umijeću, koja ističe potrebu da se u odgoju mladih dade prednost njihovoj slobodnoj, osobnoj i svijesnoj suradnji.

Naš je poziv usmjeren osobito pastoralnim stručnjacima, i to u svemu onome što se sada općenito voli nazivati »pastoral za zvanja«, i što nam pruža — da se tako izrazimo — mjeru čovječjeg udjela, u suradnji s Bogom za budućnost Crkve.

Onima koji prihvaćaju taj poziv pružamo praktično ohrabrenje, time što se obavezujemo službene akte Kongresa izdati na raznim jezicima. Napisani prijevodi, što su podijeljeni, ne sačinjavaju još službeni tekst; pružali su korisnu mogućnost, dapače ulogu za lakše odvijanje Kongresa. Referenti već su nam predali konačne redakcije, ili su se izrazili da namjeravaju unijeti dodatke i dodati preinake. Službeni dokumenti zasnivati će se na pregledanim i cjelovitim tekstovima. Molimo vas stoga da pisani prijevodi koji su kod vas ostanu samo za vašu osobnu upotrebu i da svakako izbjegavate njihovo objavljivanje putem tiska. To se ne odnosi na objavljivanje sažetaka citata nekih dijelova; dapače potičemo da se to širi putem sredstava kojima raspolažete.

Istraživanja i statistički podaci ne smiju biti tek prigoda za vježbe u radoznalosti koja ide za tim da se stvari doznaju, nego moraju biti iskreni i pozitivni napor da se uvidi pravo stanje stvari, što je preduvjet za razboriti rad kako bi se doskočilo potrebama tamo gdje se one javljaju i na način što ga zahtjevaju okolnosti.

2. POZIV NA OZBILJNU DUŽNOST DJELOVANJA ŠTO GA TREBA PODUZETI promišljeno, metodički, ustrajno, povezano s najširom suradnjom.

Jasno izlaganje Abbe Izard-a istaklo je ono što se danas voli nazivati »zajednička pastva«. U prošlosti postojali su načini rada koji danas ne izgledaju više dovoljni za suvremene prilike, iako su ranije imali dobre uspjehe. Danas npr. nije dovoljno da se o tome apostolatu posvete samo neke osamljene osobe; nije dovoljno da se zanimanje vjernika probudi samo u nekim prilikama, nije dovoljno da se Djelo za zvanja predstavi kao skup ekonomskih sredstava za uzdržavanje sjemeništa.

Te misli želimo izraziti riječima sv. Oca, koji je, zaključujući četvrto zasjedanje Centralne pripravne komisije za Ekumenski Sabor nadodao: »Nedavne su statistike pobudile u

cijeloj Crkvi zaprepaštenje ali i veće zanimanje za organizaciju. Opće brige sviju moraju sjediniti se s Našima, da bi mladići, pozvani u svećeništvo, našli prikladna pomagala u spremanju za zadaće koje ih čekaju: svećenici u pastvi, koji trebaju čuvati i odgajati sveta zvanja kao zjenica oka; članovi Katoličke Akcije; katoličke škole i osobito očevi i majke obitelji, pod čijim nadzorom rastu krhke klice djece« (Osservatore Romano 28. veljače 1962).

Uvjeren sam da ste svi primijetili bogatstvo informacija i pobuda što su proizašle s ovoga Kongresa. Sv. Zbor se obvezuje sa svoje strane da ćemo pomno proučiti svaku korisnu uputu što je iznesena i saopćiti ju svima kojih se ona tiče.

Dozvolite da sada saberem neke primjedbe koje smatram važnim za uređenu modernu zajedničku pastvu.

U PRVOME REDU: U SJEMENIŠTIMA I ZA SJEMENIŠTA

Svaku brigu, svaku žrtvu, svaku skrb treba posvetiti našim sjemeništima — malim i velikim — da ona u cijelosti odgovore svojim najvišim svrhama. Preuzvišeni Wright uzbudio nas je svojim uzvišenim prikazom otajstva katoličkog svećeništva. Treba pak da povlaštena djeca Crkve ne ginu od duhovne gladi. Punina i sjaj svećeničke nauke mora im se tumačiti u svoj njihovoj privlačnosti, toplim srcem, u vjerskom poučavanju, u teološkom studiju, u svagdanjim razmatranjima, pored kolokvija i duhovnog vodstva.

Naša skrb za sjemeništa ne smije se ograničiti na to. Ona su ili bolje trebala bi biti, srce biskupije; potrebno je sa svim prikladnim sredstvima stvoriti oko sjemeništa klimu povjerenja, poštovanja i ljubavi sa strane pučanstva. Neka današnji vjernici osjete da sjemeništa nisu daleke i hladne zgrade, nego da su ona važni, htio bih reći svježi i živi izvor koji osigurava razvoj i nastavljanje katoličkog života. U biskupiji treba staviti sjemenište na prvo mjesto, kao što ahritekti postavljaju u novim crkvenim zgradama oltare na prvo mjesto.

PRIPREMA REĐENIKA ZA PASTVU ZVANJA

Sa svih se strana zahtijeva sve to bolja priprema ređenika za njihov budući apostolski rad u kojemu će skrb za zvanja imati počasno mjesto. Oni koji su danas mladi sjemeništarci, doskora će biti duhovni očevi. Moraju se prekaliti

za takav apostolat. Zato će poglavari sjemeništa i predavači pastoralnog bogoslovlja marno predočivati također zaključke djelo pastoralke koji obrađuju pitanje zvanja. Očekujemo mnogo na tom polju od novih svećenika i s pravom vjerujemo da oni neće iznevjeriti očekivanja Crkve.

POSUVREMENJENJE KLERA

Složenost modernog pastoralnog dušobrižništva navodi nas da pozovemo kler na povremene susrete za posuvremenjenje apostolata za zvanja, i dubokim zadovoljstvom konstatiramo kako posvuda jačaju takove pobude. Kongresi i posebni tečajevi, također za ravnatelje i poglavare sjemeništa i ravnatelje Djela za zvanja, uspješno su održani, a drugi su u pripremi.

Ako se čitav kler — u što čvrsto vjerujemo — bratski i jednodušno pokrene i otvoreno prihvati svaku želju i nadahnuće koje dolazi od Vrhovnog Svećenika, od Svete Stolice, od časnih biskupskih skupova, uvjereni smo da će doskora sinuti novi sretni dani za zvanja.

Neka nam je dozvoljeno povjeriti Vama, delegatima međunarodnog Kongresa, ovu našu živu želju, koja je — uvjereni smo — i Vaša. Dragocjeni savjeti uzoritog Mons. Silve iz Santiaga pasti će na plodno tlo.

OSOBITA SKRB ZA MLADEŽ

Uopće iz svih izlaganja na Kongresu, osobito Gariby Rivera Koeniga, Garronne-a, de Bezelaire, izbila je na površinu važnost skrbi za mladež.

Kakva god bila mišljenja pojedinaca, jasna i izražena nakana Crkve jest da skrb za zvanja mora započeti vrlo rano; da se ne odgađa za buduće godine, bilo zbog navike, bilo zbog nedovoljnog povjerenja, što se može sretno započeti već danas. Ako je zvanje kao što jest Božja klica, ako je ta klica od Boga zasađena — kako se često događa — u dušu djece i mladića, u najmanju ruku bila bi teška i odgovorna nerazboritost pustiti tu klicu da usahne i da se uguši u neprikladnoj sredini, usred drugova usmjerenih drugim, ponekad oprečnim pravcima.

Pripada znanju i umijeću kršćanskoga odgajanja, mudrosti duhovnog vodstva odabrati pravo vrijeme, pravu riječ,

prikladan način kad će se i najmlađima predložiti izbor za svećenički stalež. Nikome se ne može nanijeti šteta ako mu se ponuđe veliki i božanski ideali. Ne budu li ti ideali u nekim slučajevima prihvaćeni, mi nećemo s naše strane morati sebi predbacivati što su bili odbijeni a da nisu bili ni poznati.

Sve to pretpostavlja intenzivnije poučavanje vjeronauka kod novih pokoljenja a u srži toga poučavanja treba dati osobiti naglasak nauci o katoličkom svećeništvu.

Naša se duša otvara razložnim nadama, kada doznajemo da se širom svijeta održavaju na tisuće i tisuće duhovnih obnova, duhovnih vježbi, posebni tečajevi usmjereni za zvanja pa i za one najmlađe. To je dobar put, po kojemu se svi moramo složno usmjeriti.

PRODUBITI BRIGU ZA OBITELJ

Lijepo izlaganje preuzv. Mons. Paré, zajedno s dirljivim riječima gospodina George-Smith-a, predsjednika međunarodnog pokreta Serra — koji je prije nego li je govorio poklonio Gospodinu jednog sina — prenose naše misli neposredno od najmlađih do njihovih roditelja. Učiteljstvo Crkve uporno se vraća na to: cvatu zvanja i sazrijevaju u prikladnoj duhovnoj sredini, što ju nalaze, već od najmanjih nogu, u svojim obiteljima.

Sakramenat ženidbe, što ga osnova Gospodin, izvor je svih milosti potrebnih da se obitelj doista razvije u toj klimi plodnoj po svećeničkim i redovničkim zvanjima.

Ako su obitelji za neko vrijeme bile napuštene, potrudimo se da ih ponovno okružimo najbrižljivijim pažnjama. U tom pogledu imamo brojna i nadobudna iskustva: širimo ih posvuda i ubrat ćemo najradosnije plodove.

MOBILIZACIJA KATOLIČKIH UDRUŽENJA

Uzoriti Gariby Rivera i drugi referenti, apelirali su na suradnike hijerarhije u apostolatu. U ovom svečanom trenutku upućujemo poziv asistentima i ravnateljima međunarodnih nacionalnih i dijecezanskih katoličkih udruženja, da postave problem zvanja na prvo mjesto svojih skrbi.

Prisutnost delegacije međunarodnog pokreta SERRA — rado to opetujemo — nije samo vrijedno svjedočanstvo takve suradnje već u toku, nego je znak obećanja za druge suradnje

u koje vjerujemo. Znamo da su katolička društva, ako su dobro vođena, opskrbljena velikom snagom pri oblikovanju svojih članova i okoline. Ona raspolažu znatnim sredstvima za tisak, izdavanjima, povoljnim prilikama za saopćavanje ideja: želimo da u njihovu informativnom bogatstvu zauzima istaknuto mjesto svećenički ideal, osobito u omladinskim društvima.

OGDOVORNOST KATOLIČKIH ŠKOLA

Bezbrojni su redovi mladih koji mogu i trebaju naći u njima pomoć za potpuno ljudsko i kršćansko oblikovanje. Ne vjerujemo da katoličke škole nisu pripravne odgovoriti na poziv Crkve da ljubomorno i revno vode brigu za zvanja. Najbolji redovnici posvećuju život poučavanju: oni, i izvan školskih programa, znat će uočiti koji su najširi programi Božjeg Kraljevstva.

BISKUPIJE U MISIJSKOM STANJU

Dok nabrajamo te točke, ne želimo ostaviti dojam da se radi o različitim i nevezanim stvarima. Želimo da bi svi ti pozivi, razlučeni jedino zbog potrebe izlaganja, bili svedeni na jedan jedini poziv, poziv snažan i hitan svim živim snagama u biskupijama, tako da svaka biskupija probudi apostolat za zvanja. Poznati su nam odlični primjeri, koji su nam bili spomenuti i ovih dana, nama na utjehu svima kao nada.

Mi sebi predstavljamo te biskupije kako se bude i podrhtavaju na poziv svojih pastira, biskupije u kojima sve ide u pokret: svjetovni kler, redovnici, vjernici od najmanjih do najvećih, škole i katolička društva, prema preodređenom i od biskupa blagoslovljenom programu kojemu prethodi i podržava ga silna i revna molitva. U tim će biskupijama biti tako snažna i odlučna volja za zajedničkom suradnjom, na Božjim planovima, da Bog neće ostaviti bez odgovora toliko zasluženo očekivanje.

3. POZIV ZA ORGANIZIRANU SURADNJU

Izlaganja preuzv. Mons. Olaechea, Chalup, de Bazelaire; Marchetti, Zioni, preč. Izarda, Dellepoorta, Schäuble, Mclaughlin, kao i izlaganja u međunarodnim skupinama, opravdano su naglašavala potrebu za što bolje organiziranom suradnjom.

To posve odgovara pozivu sv. Oca, što smo imali već prigodu navesti na veće organiziranje zanimanje čitave Crkve. (27. veljače 1962).

Navedeni su razlozi koji opravdavaju tu organiziranu suradnju. Dobro je bilo naglasiti da se rad za zvanja postavlja u okvir čitave Crkve i u tom se okviru taj rad mora razvijati. To nije stvar samo nekog svećenika, nekog osamljenog »pokretača«, koje skupine, pokoje biskupije: dužnost je to sviju, s razloga što ne pripadamo nekoj lokalnoj crkvi, nego Katoličkoj Crkvi. Ako se netko — trenutno — nalazi u teškoćama, ne treba očajavati kao da je on sam na svijetu: s njime je čitava Crkva. Tko je povlašten, ne smije počivati na lovorikama, kao da se čitava Crkva nalazi u njegovoj župi, u njegovoj biskupiji. Ne uspijemo li shvatiti mišljenje onih koji kažu: »Uzalud se organizirati, kod nas je nemoguće ujediniti«, još manje shvaćamo drugi način mišljenja onih koji kažu: »Uzalud organiziranje, mi imamo i previše zvanja«.

Ako već postoji shvaćanje koje vrijeđa Katoličku Crkvu, to je ono koje ju prisiljava na uski lokalni život. Božanska ustanova Crkve suprotstavlja se tim krivim ograničenjima i kljaštrenju.

Baš u tom katoličkom duhu želimo navesti neke oblike organizirane suradnje.

KAKO SE TREBA ORGANIZIRATI?

Prije svega na razini biskupije

Sv. Zbor, osobito zadnjih godina, nije se suzdržao da uporno ukazuje na veliku potrebu i hitnost da se u svakoj dijecezi službeno osnuje i prikladno djeluje **Djelo za crkvena zvanja**, sa svojim Ravnateljem, imenovanim od biskupa, a treba biti crkvena osoba naročite sposobnosti. Ne smatramo potrebnim opisivati to Djelo, njegovu svrhu i njegovu funkciju, jer je to bilo učinjeno prošle godine s posebnim uputama za čitav episkopat. Na nama je da uporno naglašavamo da to Djelo mora niknuti i mora djelovati svuda, na načine i u oblicima koji su mu svojstveni, sa određenim ravnateljem sposobnim i spretnim s jednom komisijom koja će s njime surađivati; s jasnim planom rada koji će se unijeti u opću dijecezansku djelatnost, potičući i jačajući zanimanje čitave biskupije za svećenička zvanja, kao vrhunski problem same Biskupije i čitave Crkve.

Na nacionalnom planu

Sv. Zbor se ohrabrujuće založio za osnivanje i djelatnost nacionalnih Centara za zvanja u svim krajevima. Ne možemo dozvoliti da nacionalni centri ostanu mrtvo slovo, već živo želimo da postanu svi djelotvorne ustanove pod vodstvom episkopata u svakom narodu. Nacionalni centri dat će poticaj dijecezanskim Djelima, pomagat će im u njihovom radu, javljati će najbolja iskustva, pružati će svima proučavane probleme i praktične zaključke, pronalazit će osnovna didaktička pomagala za opću upotrebu, promicat će susrete dijecezanskih ravnatelja, sastanke klera i laika.

Na međunarodnom planu

Uzvišeno raspoloženje, bratsko, suglasno koje je nastalo ovih dana među crkvenim delegatima i laicima tolikih nacija dira nas i potresa, kao još jedan dokaz crkvene vitalnosti, koja ne poznaje granica ni međa bilo koje vrste.

Postoje neki spontani i institucionalni oblici te međunarodne suradnje.

Među spontanim oblicima srdačno pozdravljamo susrete, izmjenu obavještenja, propagandnih sredstava, uspoređivanje planova nacionalnih ravnatelja.

Među institucionalnima pozdravljamo Savjet latinsko-američkog episkopata (C.E.L.A.M.), njegove planove djelovanja i suradnje, koji se proteže na prostoru jednog čitavog kontinenta. Mons. Mendoza Guerrero, generalni tajnik C.E.L.A.M-a, koji je službeno sudjelovao na ovome kongresu, moći će uvjeriti preuzvišene gospodu biskupe, koji sačinjavaju Savjet kako je njima blizu i velika pažnja katoličkog svijeta, i žarka volja za djelotvornu i širokogrudnu suradnju.

Na koncu veoma draga prisutnost delegacije Međunarodnog pokreta SERRA među delegatima od preko 400 biskupija, jamči kako je moguće i korisno, preko sv. Zbora, ustanoviti nove svjetske suradnje, nove veze poznanstva i ljubavi, dok se u najvećoj mjeri poštivaju statutarni oblici svakog organizma.

U KOJEM PRAVCU USMJERITI ZAJEDNIČKE NAPORE?

Iz svega onoga što smo slušali na Kongresu, dobivamo dojam da moramo naglasiti, na njegovom završetku, uglavnom tri smjera prema kojima treba uložiti zajedničke napore.

Prije svega jednodušni napor, na svjetskom planu, u izboru i njegovanju zvanja; složan napor namijenjen očuvanju vrela zvanja tamo gdje po predaji već postoje i otvarati nova, gdje ih nema ili gdje su presušila.

Postoji veliki broj kršćanskih zajednica koje i dalje vedro pružaju Crkvi brojna zvanja, kako su to činili i u prošlosti: neka Bog blagoslovi te bogodane zalihe, neka nastave još dugo širiti svoje riznice. Ali naš »zabrinut pogled« — da se vratimo na riječi sv. Oca — smjera k onim ogromnim središtima rada i naroda koja ukazuju u zabrinjavajućoj mjeri na nedostatak klera. U tom smislu izlaganje preuzv. Mons. de Bazelaire-a zaslužuje da bude dobro razmotreno.

Zajednički napor treba uložiti imajući pred očima činjenicu da nicanje zvanja ovisi o osnovnom kršćanskom odgoju moderne mladeži, tako da se ne ostavlja veliki broj »krštenih« prepuštenih samima sebi, bez vjerskih pomagala, bez milosti, bez duhovne pastve. Ima i u velikim industrijskim središtima obitelji pripravnih na suradnju s nama; postoje dječaci i mladići pripravni slušati božanski poziv, samo im ga treba dovoljno jasno predočiti.

Na tome putu naići ćemo na sve brojnije i one koji prihvaćaju Gospodnji poziv u zrelijoj dobi. Kardinal König dokumentirao nam je da se radi o znatnom događaju, koji treba uzeti u obzir u svojoj velikoj vrijednosti. Ne dirajući nipošto tridentinski smjer o zvanjima malenih, otvoreni smo prihvaćanju kasnih ili zakašnjelih zvanja.

Osobito u toj točki nazire se potreba zajednički organiziranog napora koji traži zalaganje klera i sjemeništa, obitelji i katoličkih društava.

Drugi smjer u koji moramo danas ulagati zajedničke napore na svjetskom planu jesu **»izvanredna stanja«.**

Ne gubimo iz vida višestruke i složene oblike tog ogromnog problema. Ipak dobra iskustva, već ostvarena, pozivaju nas u buduće na veće pouzdanje. Spomenuti su praktični pothvati već ostvareni u Belgiji, Španjolskoj, Kanadi, Holandiji, Italiji, Sjedinjenim Državama Amerike, sa svrhom da se pripremi kler za druge nacije. U tim djelima nema ništa bitno novo, pošto Crkva posjeduje dugo iskustvo misionarskog darivanja klera. Najnoviji izgled jest u tome što promatra odnose raznih biskupija općeg prava.

Sve se više čuje zahtjev da prijelaz svećenika bude sve to više okružen osobitim brigama i prikladnom pripremom, koje traže odgovarajuće pouke zbog toga i posredovanje sv.

Stolice. Dok spada na višu vlast da redovito posreduje na prikladan način kod izmjene klera, prihvaćamo i prisvajamo poziv biskupijama i zajedničkim naporima da budu darežljivi i da taj poziv u službi Crkve, preko granica vlastite biskupije i vlastite domovine, naiđe na sve to širi i širokogrudniji odgovor.

Treći i zadnji smjer ali ne manje važan prema kojemu treba uložiti zajednički napor jest pripremanje **javnog mnijenja** u katoličkom svijetu.

Izlaganja Mons. Marchetti Zioni, Mclaughlin i Schäuble, kako ste primijetili bila su pripremljena čestim napomenama sa strane drugih referenata. Vrši se značajan napor. Izložba zvanja, sakupljena u tim okolnostima, sačinjava skroman ali značajan znak. Moramo proslijediti ovim putem uporno, smišljeno i s dovoljno mašte. Knjige, specijalizirane revije, izdavanja s velikom tiražom, radiotelevizija, kino, divna su sredstva što nam ih suvremena tehnika stavlja u ruke.

Na tim teškim i osjetljivim područjima ništa ne smijemo prepustiti iznenađenju ako hoćemo postići pozitivne rezultate. Zbog toga pozivam vas na živu, trajnu i prijateljsku izmjenu iskustva, ideja, sugestija, primjera.

Otvorio sam rad ovog kongresa s osjećajem nade, pouzdanja i iščekivanja; zaključujem ga utješnom sigurnošću. Problemi koje smo nastojali produbiti i koji su nam u nekojim trenucima prouzročili tjeskobu, nalaze se na putu rješenja: preko iskušanih ili natuknutih problema umnožit će se svećenička zvanja u Crkvi; Kristova prisutnost u svijetu postati će življa, osjetljivija, trajnija.

Ta sigurnost nam dolazi prije svega iz Isusovih ustiju. U ovaj čas naše svećeničke ruke se bratski ujedinjuju u u idealnom skladu i povezuju s rukama Vječnog Svećenika: naše je svećeništvo jednostavno, ali stvarno, učešće i nastavljanje Njegova svećeništva. Izgleda mi da Spasitelj podiže svoje ruke da zajedno s nama opetuje, također za nas, svoju svećeničku molitvu Ocu: »Molim ne samo za njih, već i za one koji će putem njihove riječi, vjerovati u mene, zato da budu svi jedno; kako si Ti, Oče, u meni i ja u tebi, tako da i oni budu u nama, zato da svijet vjeruje da si me ti poslao. Proslavio sam ih slavom koju si mi ti dao, da budu jedno, kao što smo jedno ti i ja.« (Iv 17, 20—21). Na toj se molitvi zasniva naša sigurnost, koju nam ulijeva sam Isus: »Uzdajte se, ja sam pobijedio svijet« (Iv 16, 33) i »kada budem uzdignut sa zemlje, sve ću privući k sebi«. (Iv 12, 32). Da je svijet bio po-

bjeđen, danas više nego ikada, jamči nam on sam: nikada čovječanstvo nije tako osjećalo potrebu da bude ujedinjeno, nikada nije bilo tako razjedinjeno i nesložno: podijeljeno u idejama, u naukama, u misaonim sistemima, ipak u tjeskobnoj potrazi vezama koje bi ga pobratimile i koji bi ga složile u sigurnosti i miru; samo ljubav koja nije od ovoga svijeta već ga nadvisuje; samo snaga koja nije materijalna već ćudoredna; samo nadnaravna objavljena istina, koja nije od čovjeka nego od Boga, koja ne proizlazi iz čovjeka, nego silazi od Boga; koja nije jedne rase ni jedne nacije, niti jedne civilizacije, niti jedne kulture, nego koja nadilazi svako pleme, svaku civilizaciju, svaku kulturu: koja je zaista sveopća i koja se poistovjećuje s ljubavlju Božjom, moći će ljude povezati tijesno, i slobodno, tj. istinski. Mi smo nosioci, čuvari, vjesnici ovlašteni jedini istine i ljubavi; To je jedini pol prema kojemu će se polako okrenuti ljudi, povedeni istom snagom povijesti, to je ljudski lik Božje Providnosti.

Tako nas uči nastavak svećeničke Isusove molitve: »Ja u njima i ti u meni da njihovo jedinstvo bude savršeno i da svijet upozna da si me ti poslao i da si ih ljubio kako si ljubio mene« (Iv 17, 23).

»Bog je postavio svoje straže na zidine Jeruzalema, one neće više šutiti ni danju ni noću, ni za života ni poslije« (usp. Izaija, 62, 6); mi smo ti čuvari Božjeg grada mi koji smo se ovdje sakupili sa svih strana, koji se sada rastaju svečanom obavezom: da neće mirovati dok svijet ne upozna veličinu Božju, najveću potrebu, sakriveni na blještavi sjaj katoličkog svećeništva: »Gospodine, daj nam svećenika. Posluži se s nama da nam ih podijeliš. Primi naše ruke, naše duše, naša srca i dopusti nam da Ti ih damo«: to je jednodušna čežnja, duboki zaziv, neprekidna molitva, zapovjedna parola našega Kongresa i svih kongresista.

Mi znamo »da će se skratiti dani radi izabranih« (Mt 24, 22).

Naša sigurnost počiva napokon na velikim stvarima koje su pred nama: Ekumentski Sabor bit će Novi Duhovi.

Nedavno je sveti Otac rekao:

»Povijest nas uči da nakon Koncila slijede ere izvanredne plodnosti u kojima dah Duha Svetoga budi širokogrudna i junačka zvanja, daje Crkvi potrebne i prikladne ljude. Ta perspektiva vjere i nade zapaljuje naša srca nadobudnim iščekivanjem.«

Tako smo ponukani pružati pažljivije uho poukama i opetovanjima povijesti: doskora će se navršiti 4 stoljeća otkada je zaključen tridentinski Sobar koji je osnovao sjemeništa. Nalazimo se u predvečerje Drugog Vatikanskog Sabora: nakon toga će početi — možemo biti sigurni — cvjetanje novog proljeća u Crkvi: institucija, djelovanja, apostolskih pothvata; sjemeništa će postati nove dvorane zadnje večere, napučene kao nikada dječacima, mladićima, muževima, koje će poticati Božji Duh, pod okriljem Bezgrješne Djevice, uzdisati će i pripremati se na djelo da ostvare tamo gdje treba, pomlađivanje Crkve, novo i trajno proljeće. Tada, ali samo tada mi, stara garda moći ćemo usnuti u velikoj tišini, ali ne prije nego li predamo sigurnim i brojnim drugim rukama plamen koji nam je svijetlio u životu i koji nam je istrošio srce.

DRUGI STUDIJSKI INTERNACIONALNI (EVROPSKI) KONGRES ZA DUHOVNA ZVANJA U RIMU

Govor Sv. Oca

Časna braćo i dragi sinovi!

S više razloga smo radosni što danas možemo pozdraviti vas, prispjele u ovaj blagoslovljeni grad iz raznih strana Evrope, da održite prvi kongres ravnatelja Djela, što se odnosi na crkvena zvanja.

Pred nama naime gledamo okupljene muževe, koji prednjače po znanju, razboritosti, izgledu, marljivi napori koji idu u korist najodabranijeg dijela Gospodnjeg stada.

Još nam je draži razlog koji Vas je doveo u Rim. Okupiste se, pod okriljem svetog Zbora za sjemeništa i sveučilišta, da sjedinjeni bratskom vezom u proučavanju i vodjeni smjernicama Drugog vatikanskog sabora, razmislite što treba poduzeti za uređenje zajedničkog pastoralnog rada u Evropi i za promicanje porasta crkvenih zvanja. Zbog toga trsite se da na što prikladniji način oživotvorite onu veoma mudru smjernicu drugog Vatikanskog Sabora: »Treba da Djelo promicanja zvanja širokogrudno prelazi granice pojedinih biskupija, naroda, redovničkih obitelji i obreda te imajući u vidu potrebe opće Crkve, pruži svoju pomoć osobito onim krajevima u kojima su za Gospodnji vinograd radnici hitnije potrebni« (Dekret Optatam totius, br. 2).

Treba priznati, djelo za sveta zvanja, kojim se vi bavite, među svim ostalim djelima i pothvatima, što ih naše doba zahtjeva za priželjkovanu obnovu Crkve, prisvaja si prvo mjesto. Teško se može zamisliti uspješan, čvrst i dobro uređen pastoralni rad, koji ne bi posvetio pitomcima za zvanja posebnu brigu.

Govoreći muževima veoma iskusnim u tom svetom apostolatu, ne treba nam potsjećivati Vas na težinu pitanja i tegoba predloženih Vama na rješavanje, dok su toliki krajevi, nažalost, ugroženi pomanjkanjem službenika, te smo primorani sa žalošću opetovati riječi Krista Gospodina: »Žetva je velika, ali ima malo radnika« (Lk 10, 2). Ipak uvjeravam Vas, veliku nadu polažemo u Vaš zajednički rad, što ga rado hvalimo, odobravamo te pomnom molitvom zazivamo obilnu pomoć od Boga za dobar uspjeh.

Nećemo se ovom zgodom svraćati na teška i složena pitanja što se odnose na pravilno obrazovanje svećeničkih kandidata. Ova je apostolska Stolica više puta objavila vrlo važne dokumente o toj stvari, pa i sam drugi Vatikanski Sabor izdao je mudre smjernice, što će Vam biti dobro pomagalo za ispravno i plodonosno djelovanje. Dotaći ćemo se sada samo onoga što se odnosi na psihologiju mladih koji su se na nebeski poticaj uputili prema svetome. Poznato vam je da zvanje ovisi posve od nedokučiva Božjega promisla, prema izjavi božanskog Spasitelja: »Niste Vi izabrali mene, nego ja izabrah Vas« (Iv 15, 16); Bog hoće da čovjek odgovori pozivu slobodnim pristankom volje; božanski poziv naime traži čovjekovo osluškivanje. Stoga treba poraditi da se duše vjernika, osobito mladih, okoriste prikladnim pomagalima posredstvom kojih će moći čuti božansku riječ, da Bogu koji ih zove k sebi mogu odgovoriti riječima mladoga Samuela: »Govori, Gospodine, sluga Te tvoj sluša« (1 Kr 3, 9).

Među pomagalima, kojima će se duše mladih sklonuti da slušaju riječ Božju, osobitu važnost dobiva ono koji promiče kod njih nutarnju šutnju. Misli dječaka i mladića, gledanjem i slušanjem, zaokupljuju bezbrojni vanjski dojmovi; ti su vrlo često plitki i nevažni, ponekad štetni i kobni, tako da im posve priječe da uvide i razmotre savršenosti, njegovu prednost i ljepotu.

Mnogo će pomoći pomno usmjeravanje odgajnika da održavaju trenutke šutnje i sabranosti, osobito u vrijeme kada se sami ispitaju, ili kada se poslije Pričesti zahvaljuju Bogu, ili kada razmatraju vječne istine. U takvim okolnosti-

ma, mladenačke duše povezujući se s Bogom u svetim molitvama, razgovaraju s Njime poput sinova; tada im Bog objavljuje svoje tajnovite savjete i očekivanja; dešava se tada providno da mladići shvate shodnije jesu li pozvani k svećeništvu, koja je zadaća što ju Bog povjerava njima. Nije manje potrebno i važno i drugo pomagalo: da se naime pitomci naviknu često saobraćati s Božjom Riječi što se nalazi u Svetom Pismu. To će biti zbog vrlo važnog razloga, ako se radi prema smjernicama »aktivnog« odgoja, koji se provodi u današnje vrijeme, gdje se zahtjeva suradnja profesora i pitomaca: da naime sami pitomci čitaju neke odlomke iz Sv. Evanđelja, da o njima raspravljaju, da shvate uzvišenu i svetu snagu Kristove riječi, te da svojim snagama i marom istražuju život i Djela Božanskog Spasitelja. Svima je jasno kako je vrlo važno kod oblikovanja mladenačkih duša jasno spoznati koje mjesto i kakovu važnost ima Krist u njihovim dušama: naglašavamo Krist, kakav se crpi i upoznaje iz Evanđelja kao izvora. Stoga se pravo shvaća skrb Crkve o tom predmetu, kad Drugi vatikanski sabor u dekretu »Optatam totius« donosi ove riječi o oblikovanju svećenika: »Treba ih poučiti u vjernom razmatranju Riječi Božje, tražiti Krista, u djelotvornom sudjelovanju u svetim otajstvima Crkve«. U duše mladića koji posjeduju taj odnos prema Kristu utisnut će neizbrisivi trag, običaj, stečen ne samo učenjem iz knjiga, nego osobito najdubljim saobraćajem s Njime i povučenom pobožnošću.

Mladima je otvoren još jedan put za shvaćanje Riječi Božje, ako iskustvom upoznaju djelotvorni život Crkve. Treba biti na srcu svakome koji se brine za crkvena zvanja, da mladi upoznaju bilo potrebe radnika u evangelizaciji bilo tjeskobe siromaha, bilo prilike neke kršćanske zajednice koja prednjači drugima primjerom religioznog života, bilo sakralne zavode gdje mladići rastu u nadi za Crkvu. Ti mladići nek prihvate po koju obvezu svetog apostolata, da upoznaju što vrijede njihove sposobnosti u vršenju takvih djela; od najranijih dana neka nauče djelatno sudjelovati u liturgijskim obredima; ništa naime ne potiče duše jače k pobožnosti, nego li navika u svetim otajstvima čija krepost tako pogoduje mladenačkoj dobi da ona bude prožeta nekim sakralnim nadahnućem raspaljena željom za nasljedovanjem stopa Krista Gospodina.

Da crkveno zvanje sretno procvate nužno je potrebno dati prigodu mladićima da čuju i slušaju same učiteljeve, riječi

Božje, to jest pokojeg svećenika, ozbiljnog vladanja i prokušanih savjeta, koji zna očinski primiti duševne tajne, te njima biti učiteljem, vođom i prijateljem. U najviše slučajeva, doduše, biva da svećeničko zvanje ne nikne samo od sebe, nego je ono slično biseru što ga treba otkriti sakrivena na njivi. Bog, naime, koji sebi pridržava poziv, zahtjeva pomoćnu suradnju svojih službenika, da mladi opaze djelovanje nebeske milosti i da dovedu do zrelosti božansku klicu u svojim dušama. Zbog toga nikada ne smije nedostajati prijateljski razgovor svećenika za sveta zvanja: to treba tako primjeniti da se ostavi dužno poštivanje bilo Božjem djelovanju, bilo slobodi kandidata za svećeništvo.

To smo mislili predložiti vašem razmišljanju, to preporučujemo vašoj marljivosti i vašem proučavanju. Ne preostaje nam drugo nego da zaželimo sve najbolje programu što ga imate ovih dana te vas snažno potičemo na poletno ostvarenje vašeg djela neodoljivom nadom u vaš sveti apostolat. Iako nailazite na najveće poteškoće, nikada u nijednoj prigodi ne treba misliti da Bog neće providjeti za potrebe svoje Crkve, i u ovo naše doba kao i u prijašnja vremena, i pozvati k sebi nebrojene čete širokogrudnih mladića, jakih, čilih, čistih, koji će poslušati Kristovu riječ zavjetujući se na službu Crkve. Predragi nikada ne prestanite predlagati tim predragim sinovima uzvišene putove svetog apostolata i kršćanske svetosti; pokazujte neprekodno potrebe duša; neka vas slijede širokogrudno.

Radi sretnog ostvarenja ovih naših želja, što ih zdušno preporučujemo Svemogućemu Bogu, rado podjeljujemo naš apostolski blagoslov vama i svim vašim radovima.

POČETAK RADOVA

Kard. Josip Pizzardo, prefekt sv. Zbora za sjemeništa i sveučilišta uputio je sudionicima ovaj nagovor:

Preuzvišena i prečasna gospodo!

Od srca vam hvala što prihvatiste naš poziv da dođete u Rim u svojstvu upravitelja nacionalnih zvanja, ili u svojstvu delegata biskupa pojedinih evropskih nacija.

U dopisivanju o ovome Kongresu s predsjednicima biskupskih Konferencija, javili smo već ranije da ćete u Rimu raditi o veoma važnim stvarima, osobito u ovo doba, kada o njima u najvećoj mjeri ovisi rast Crkve.

Vaša prisutnost je znak i svjedočanstvo da ste svi vi zauzeti za veoma važnu skrb za crkvena zvanja.

Poradite, dakle, u ovim danima svim silama, misleći na nauku i poticaje Drugog vatikanskog sabora. Potrudite se znajući da pružate čitavoj Crkvi sjajnu uslugu. Nastavite čvrsti u vjeri i nadi s pouzdanjem u pomoć Božju, jer Bog ne ostavlja nikada one koji vrše tu veliku zadaću, to jest kad nastoje svim silama priskrbiti svećenike biskupijama gdje ih nema i čitavoj Crkvi.

Zatim je Mons. Gabrijel Garrone, proprefekt istog sv. Zbora razvio ovaj uvod u radove:

ZAKLJUČCI I ODLUKE

Na završetku radova ravnatelji nacionalni i biskupski delegati sastavili su slijedeće »ZAKLJUČKE I ODLUKE«, što su jednodušno prihvaćeni:

Zastupnici episkopata i ravnatelji nacionalnih središta za zvanja Zapadne Evrope, okupljeni u Rimu kod sv. Zbora za sjemeništa i sveučilišta, radi proučavanja problema pastve za zvanja, izdaju na koncu ovoga međunarodnog kolokvija jednoglasno ove zaključke:

I. SVEĆENIČKA I REDOVNIČKA ZVANJA I ZVANJA PO KRŠTENJU

Novačenje svećenika i redovnika i pastve za zvanja daju dojam da je to u Crkvi odijeljeno područje, jer način kako se shvaćaju svećenička i redovnička zvanja nije u dubini povezan općim zvanjem svih krštenih i Božjeg Naroda. Iz te teološke razdijeljenosti u širokoj mjeri proizlazi sporednost djelovanja za zvanja. Želeći popraviti takvo stanje predlažu se slijedeći zaključci i želje:

Potrebno je istaknuti duboku POVEZANOST koja postoji među svim posebnim zvanjima i OSNOVNIM ZVANJEM; potreban je zato teološki rad i rad razjašnjavanja, usmjereni na produbljavanje i narav zvanja koja iziskuje posebnu posvetu.

1. Od sv. Zbora za Sjemeništa se traži da potiče, također jednim međunarodnim stručnim teološkim zasjedanjem, proučavanje tog predmeta.

Prvotna dužnost nacionalnih i dijecezanskih SREDIŠTA za zvanje sastoji se također u promicanju takovih proučavanja, prema mogućnostima, u promicanju proširenja zaključaka sve do baze. Neophodno je ostvariti takove djelotvorne Centre (usporedi br. 8, 14 i 18).

3. Neophodan je uvjet za budući rad da svi odgovorni za zvanja u pojedinim nacijama i biskupijama posjeduju naučno saznanje o naravi zvanja. Normalno je da i oni sami postanu kompetentni na svome području i da se znadu okoristiti savjetima teologa u tom području.

4. Poduzeta proučavanja o tim predmetima treba da postanu zajedničko dobro. Mislimo da se može ostvariti ta evropska razmjena. Dužnost je sv. Zbora poticati i olakšavati uzajamna obavještavanja pomoću sredstava kojima raspolaže i koja u Evropi već postoje.

II. PASTORAL ZA SVEĆENIČKA ZVANJA I PASTORAL ZA REDOVNIČKA I MISIJSKA ZVANJA

Naš je Kongres utvrdio da još ne postoje djelotvorna povezanost između pastve za svećenička zvanja i one za redovnička i misijska zvanja. Treba naglasiti ipak da je u nekim krajevima zastupanim na Kongresu (Belgija, Holandija, Švicarska, Zap. Njemačka) nacionalna i pokrajinska povezanost već ostvarena sa zadovoljstvom i u korist sviju. Drugdje se zamjerava još uvijek, često s obiju strana, pomanjkanje veza, pa čak i uzajamno neshvaćanje. Takvo se stanje smatra protivno službi što je treba pružati Božjem pozivu i misiji Crkve. Metode utrka i umjetnog novačenja, često s manje čistih razloga, protive se Božjoj milosti.

Da se izađe iz takvog stanja treba otkriti i omogućiti da se otkrije svojstven i komplementarni značaj te karizmatičko bogatstvo svih poziva u Crkvi; treba bolje ući u duh prezbiterija, u kojemu su zastupani svjetovni i redovnički svećenici; potrebno je bolje shvatiti odgovornost svih osoba posvećenih Gospodinu na djelu sveopće evangelizacije, pod odgovornošću biskupa, i ostvariti klimu uzajamnog povjerenja. Takve pretpostavke upućuju na nekoliko zaključaka:

5. Redovnici, misionari i laici neka budu u cijelosti aktivni dio, na raznim razinama, organizacije opće pastve.

6. Redovnici, misionarske ustanove i, prema mogućnostima laici neka budu aktivno prisutni u Savjetima u kojima se obrađuje specifični pastoral za zvanja.

7. Na nivou Opće Crkve sv. Zborovi rimski kojima je dužnost promicati pastoral zvanja neka složno daju opće smjernice, istim duhom prožete kako Biskupskim konferencijama tako i Vrhovnim poglavarima. Bez sumnje takav sklad ne zahtijeva stapanje organizma, koji moraju sačuvati svoju vlastitu ulogu, ali će te biti više nego li je samo obična slučajna suradnja.

8. U svakoj državi neka postoji nacionalni centar u službi svim zvanjima, u duhu Koncila. Ti centri, povezani s Biskupskim konferencijama i Višim poglavarstvima redovnika i redovnica, postoje na sreću već u nekim evropskim zemljama. Samo ti centri moći će koordinirati nacionalne napore i pobuditi istodobno duh nacionalne i biskupijske suradnje.

III. PASTORAL ZA ZVANJA I SMJEMENIŠTA

Pastoral za zvanja uvelike uvjetuje ideja koju imamo u sjemeništima i o »slici-tipu« svećenika što ga namjeravamo oblikovati. Uzimajući u obzir ta izlaganja, sudionici Kongresa odobravaju ove prijedloge:

9. Postavlja se prije svega problem proučavanja o svećeničkom i redovničkom oblikovanju. Različite pedagoške ideje u odnosu s tim oblikovanjem trebaju naići na široko razumijevanje. Prema uputama koncilskog Dekreta, osnovni problemi i ciljevi tog oblikovanja svima su zajednički, ostavljajući dužno poštivanje prema značajevima vlastitim svakoj naciji.

10. Osobito se priželjkuje da sjemenišni odgojitelji budu zastupani među onima koji su odgovorni za pastvu za zvanja te da radi posebnog značaja i sami sjemeništarci sudjeluju u toj pastvi.

11. Poželjno je također da mala sjemeništa, gdje ona postoje, dobiju sve više oblik povlaštenih ustanova u službi oblikovanja krštenika i uzimajući u obzir njihovu vlastitu svrhu, o usmjeravanjima prema mogućim zvanjima za svećeništvo ili za redovništvo.

12. Savjetuje se da u zadnjim godinama sjemeniškog života, ili u slijedećim razdobljima pastoralnog oblikovanja, pristupi istinskom upućivanju (inicijaciji) u pastoral za zvanja, na teološkom, sociološkom, pedagoškom, psihološkom i praktičnom planu.

13. Napokon izražava se želja da nacionalni Centri za zvanja pripadaju na osobiti način biskupskoj komisiji za

kler i za sjemeništa, zato da se postigne najplodnija suradnja u svim gore navedenim pothvatima.

IV. PASTORAL ZA ZVANJA U SKLOPU PASTVE

Da bude istinski i plodan pastoral za zvanja mora se uklopiti u neprekidni i konkretni rad. Iz tog vitalnog zahtjeva Kongres je donio nekoliko zaključaka:

14. Podvrći blagonaklonoj pažnji Biskupskih konferencija potrebu da se pastoral za zvanja uklopi u zajednički pastoral.

15. U programiranju pastve, neka služba za zvanja ima svoje mjesto i osobito proučavanje.

16. Na osnovu smjernica izdanih od Koncila, neka se brigom samih biskupa osnuju nacionalni i biskupijski centri; neka se saslušaju oni koji su za te centre odgovorni u pastoralnim savjetima; Centre treba opskrbiti svim potrebnim pomagalima da mogu dobro djelovati.

17. Osnivanje nacionalnih i biskupijskih centara za zvanja postavlja pitanje o njihovom mjestu što ga trebaju imati u sklopu pastve. Bit će korisno rezimirati koncilske smjernice:

Dužnost davati podstrek svećeničkim zvanjima spada na čitavu kršćansku zajednicu, pod vodstvom biskupa. Ta zadaća na osobiti način pripada obiteljima, katoličkim organizacijama, katehezama, itd. U tom vidu, Djela za zvanja služe svima koji su za to odgovorni, te ih ne mogu nadomjestiti nečim drugim u svom radu.

Oni moraju biti pokretači-animatori pastorala za zvanja potičući pozornost i djelovanje sviju. Potrebita je njihova prisutnost u pojedinim ustanovama gdje se obrađuje pastoral. Izgleda potrebnim kao primjer da onaj koji je u biskupiji odgovoran za zvanja bude član Prezbiterijskog i Pastoralnog vijeća. Centri za zvanja imaju jednu vlastitu zadaću na osnovu njima povjerene odgovornosti; te zadaće oni moraju prihvatiti, jer je nitko drugi ne može vršiti mjesto njih: tako npr. djelo informiranja, neka teološka istraživanja, sociološka i pedagoška, briga za obnove za orientaciju, priprema djecezanskih tjedana, pomoći što ih treba pružati župama i ustanovama.

18. Da se olakša unošenje u cjelinu pastorala, poželjno je da u nekim krajevima (španjolskog, francuskog, holandskog jezičnog područja), zbog svog užeg smisla u pojedinim jezicima, ime »Djelo za zvanja« bude nadomješteno širim izrazom »Pastoralni centar za zvanja«.

V. PASTORAL ZA ZVANJA PRILAGOĐEN SVAKOJ DOBI

Da se u sadašnjim prilikama doskoči teškoćama što ih mladići danas iznose kad se moraju obvezati na konačan način, Kongres uporno stoji na slijedećim točkama:

19. U slučajevima kada se ne može donijeti čvrsta odluka da se prigrli crkveni život prije postignute punoljetnosti, pogriješio bi tko bi za to vrijeme odgodio odgoj o Bogu, o Crkvi i o njezinim pojedinim službama, te apostolsko oblikovanje. Sav taj rad oblikovanja mora se započeti što je moguće prije na način prikladan za svako doba, želi li se bolje povlađivati božanskom pozivu.

20. Kongres upozorava na pomanjkanje pastorala za zvanja osobito u svijetu sveučilištaraca i radnika. Izraženo je da Centri za zvanja promaknu, u suradnji sa specijaliziranom katoličkom akcijom i sveučilišnim župama, taj pastoral prikladan za odrasle mladiće.

21. U istom duhu, koji treba animirati čitav pastoral za zvanja, i u pravom vrednovanju obiteljskih zadataka, poželjno je da Centri za pripremu na brak vode trajno brigu također o tom pastoralu.

22. Ispitavši dinamični, nipošto statički, značaj svakog zvanja, Kongres upozorava na dužnost sviju da stalno budu na službi i neprestanoj potpori koja mora pratiti zvanja u raznim životnim dobima, pa i nakon konačnog opredjeljenja i pristupanja u redovnički život.

Na završetku svojih radova članovi Kongresa žele se obratiti Bogu, koji ih je svojom ljubavlju pratio i svojim svijetlom vodio. Ponovno ispovijedajući svoju žarku vjeru u milost koja u svako doba priprema Crkvi potrebne službenike. Vjeruju u Svemoć Providnosti Božje, koja prije nego li nastupi djelo svećenika, povjerava obiteljima, prvim i efikasnim Božanskim suradnicima, odgovornost i čast da pobrinu za razvoj vrhunaravne klice pribave pogodnu klimu Znaju da su molitva i žrtva bitna sredstva, kojih će blagotvorni utjecaj biti osnova svih poduzetih napora. Žele da svaka djelatnost određena za službu zvanjima slijedi jasno osnovne smjernice što ih je odredio Koncil: neka se radi za Crkvu širokim vidicima, za sveopću Crkvu, gledajući preko granica pojedinih biskupija, preko granica nacija ili redovničkih obitelji, na potrebe Crkve u misijama koja traži apostole za

novi svijet što ga treba vratiti ili posvetiti Kristu. Neka Bogorodica blagoslovi naše napore i neka ona isprosi našoj dobroj volji blagoslov Njezinog preljubljenog Sina.

IV KONGRES NACIONALNIH RAVNATELJA I DELEGATA EPISKOPATA ZA CRKVENA ZVANJA

(Dokumenti i zaključci)

Uvodna napomena

IV Kongres se održavao u Rimu, u »Domus Mariae«, od 10. do 14. svibnja 1971. Kao i prije i ovaj put inicijativa za Kongres došla je, u dogovoru s Nacionalnim ravnateljima i delegatima episkopata, od Sv. Kongregacije za katolički odgoj kod koje je ustanovljeno »Papinsko djelo« za crkvena zvanja.

Na Kongresu su učestvovali predstavnici slijedećih zemalja: Njemačke, Australije, Austrije, Belgije, Bolivije, Brazila, Kanade, Ekvadora, Španjolske, Sjedinjenih Država, Velike Britanije (za Englesku, Wales, i Škotsku), Irske, Italije, Jugoslavije, Luksemburga, Malte, Holandije, Paragvaja, Perua, Poljske, Nikaragve, Urugvaja, Filipina, Švicarske. »Sekcija za zvanja« (DEVOC) od CELAMa bila je predstavljena po svom Generalnom tajniku. U radovima su sudjelovali također delegati Kongregacije za Istočne Crkve, za kler, za redovnike i sekularne institute, za evangelizaciju naroda.

Glavna tema Kongresa, objavljena već 1970. nakon jednog savjetovanja Nacionalnih ravnatelja, bila je slijedeća: Koji udio trebaju imati, u izradbi i provedbi plana i nacionalne »politike« za zvanja, Nacionalni ravnatelji i Biskupijski centri za zvanja«. Za vrijeme Kongresa ta općenita tema bila je proučavana u četiri radne grupe različitih jezičnih područja pod ovim vidovima: prethodne napomene, opći pastoralni vid, specijalni pastoralni vidovi na razini laika, specijalni pastoralni vidovi na razini svećenika i redovnika, specijalni pastoralni vidovi na razini omladine. Ti vidovi su razjašnjeni u zaključnom dokumentu, koji ovdje donosimo.

Pismo kardinala Villota

Na početku radova Kard. Garrone, koji je predsjedavao Kongresu, dao je pročitati poruku kardinala Državnog sekretara koju mu je ovaj poslao u ime Svetog Oca.

Gospodine Kardinale!

Povjerena mi je časna dužnost da Vam uputim ovu poruku u času otvaranja Kongresa Nacionalnih ravnatelja za crkvena zvanja.

Ovaj Kongres, pripravljen uz veliku skrb i zauzimanje Vaše i Vaših suradnika, ima u očima Svetoga Oca veoma veliko značenje, jer pitanje zvanja treba biti smatrano kao apsolutno glavno. Danas naime svijet trpi zbog velikog nedostatka pastira koji mogu učiniti trajnim spasiteljsko Kristovo djelo i učiniti ga na neki način prisutnim i djelotvornim za ljude našega vremena. Kao što sam Sveti Otac reče u svojoj nedavnoj poruci za Dan zvanja: »Nije dopustivo ostati nepokretan, neosjetljiv kada se misli na tolike ruke koje se uzdižu sa pet kontinenata prema onome koji, predstavljajući Krista u njihovoj sredini, može ispuniti njihova očekivanja i odgovoriti na njihove nade« (Usp. L'Osservatore Romano od 23. travnja 1971). Sveti Otac je s pravom nadodao: »Ali cijeli je Božji narod pozvan da pridonese tom cilju, svatko sa svoje strane, da Gospodinu prinesete pastire i posvećene duše koji isti kršćanski puk potrebuje za život i rast« (navedeno mjesto).

Veoma je, dakle, velika obaveza i poslanje onih kojima je povjerena briga za crkvena zvanja. I izgleda veoma prikladna izabrana tema za Kongres, tj. udio koji trebaju imati Nacionalni i Biskupijski Povjerenici za zvanja u izradbi i provedbi programa promicanja zvanja u svakoj zemlji.

Zadaća koju si ovaj Kongres time postavlja, očito je veoma teška, ali i potpuno u skladu sa zahtjevom vremena. Doista, broj svećeničkih kandidata smanjuje se bez prekida, a može se predvidjeti daljnje opadanje u slijedećim godinama; treba dakle otvarati nove putove i ništa ne propustiti što bi moglo osigurati dovoljan broj kandidata za svete redove.

U izlaganjima i diskusijama koje će se odvijati tijekom Kongresa bit će osvijetljena u prvom redu teološka pozadina stvari, o čemu se može naći obilje podataka u dokumentima Crkvenog Učiteljstva i, pogotovo, II vatikanskog sabora. Naime, u slučaju nedostatka čvršćeg teološkog temelja, postoji bojazan da se pastoralna djelatnost za zvanja svede samo na izvjesni aktivizam koji ne donosi pravih rezultata. Trebat će također potražiti one oblike djelatnosti koji odgovaraju pojedinim kategorijama vjernika, laicima i laičkim organizacijama, roditeljima, učiteljima, svećenicima, redovnicima, da mogu shvatiti zadaću koja im je svima zajednička tj. da pobuđuju i podržavaju zvanja; zatim, kako na tu zadaću mogu od-

govoriti da ona, u različitim sektorima ljudske zajednice, što lakše i što sretnije donese željene rezultate. Evo, to treba istraživati. Potrebno je nadalje ispitivati što dublje inicijative koje su se u različitim zemljama pokazale najuspješnije za tako plemenitu nakanu, da bi gore spomenuti Centri za zvanja uzmogli što bolje odgovoriti na poslanje koje im je povjereno.

Pomanjkanje zvanja spada danas među najbolnija iskušenja za Crkvu i za Namjesnika Kristova pa će sigurno svima prisutnima na ovom Kongresu biti na srcu da svim svojim snagama pridonesu da bi se ta zabrinutost umanjila, kako molitvom, koja ostaje uvijek naš najglavniji izvor, tako proučavanjem i radom. Oni koji budu tako činili, neka znaju da će postati u velikoj mjeri zaslužni za Crkvu.

Te misli obuzimaju svetoga Oca na početku ovoga Kongresa, i za njihov sretan ishod On prikazuje svoju žarku molitvu. Vama osobito, i svakom članu tog važnog Kongresa, Sveti Otac želi izručiti osjećanje svoje duboke naklonosti. Vama i svima ostalima Sveti Otac udjeljuje rado apostolski blagoslov, zalog svjetla i nebeske milosti.

Kard. Villot

Govor Svetog Oca

13. svibnja primio je Sv. Otac sudionike Kongresa u audijenciju i upravio im na francuskom jeziku slijedeći govor:

Dragi Monsinjore Kardinale, ljubljena braćo i sinovi,
Od sveg srca primamo jutros vašu delegaciju povodom četvrtog Kongresa Nacionalnih ravnatelja za crkvena zvanja.

Nije doista ni potrebno naglašavati presudnu važnost djela koje je vama povjereno, kao što smo spomenuli nedavno u Našoj poruci za Osmi svjetski dan zvanja. Vi o tome posjedujete istančanu svijest koja usmjeruje vašu svećeničku djelatnost: kako doprinijeti, sa svim raspoloživim sredstvima, da Kristovo svećeništvo vrši sutra zadovoljavajući broj pastira sa potrebnom kompetencijom i svetošću, da se tako može udovoljiti svekolikim potrebama naroda Božjega. Zar to nije uzimanje na sebe one brige Kristove, koji je bio ganut samilosti na pogled »naroda napuštenog i raspršenog kao ovce bez pastira« (Mt 9, 36)? Nama je poznato što vi poduzimate da bi svećenička zvanja bila uvelike cijenjena kod vjernika, kod njih probuđivana i podržavana, kod mlađih i starijih, koje Gospodin zove na tako visoku službu.

Cijela Crkva vodi brigu o tom problemu koji, pogotovo u nekim krajevima, predstavlja izuzetnu teškoću. Na vama je da najprije razmotrite tu situaciju u svoj njezinoj dubini i objektivnosti u cilju pronalaženja duhovnih lijekova koji će biti i pedagoški prikladni. Nije dovoljno samo govoriti i pisati kako su se vremena promijenila, da ona traže jedan drukčiji oblik služenja, jedan drugi način uključenja u društvo, drugi stil oblikovanja svećeničkih kandidata. Iduća Sinoda Biskupa, kako znate, ispitivat će i to teško pitanje. Uvjeti svećeničkog života imaju doista veliku važnost; ali poziv da se stavi cijeli život u službu Kristu sa raspoloženjem apostola, nadilazi sve te vanjske uvjete. Ne nalazi li taj poziv svoje najbolje ukorjenjenje i svoj najbolji izražaj u klimi duboke vjere u Gospodina, autentičnom osjećaju Crkve i zdušnoj želji da se služi dušama, sve do velikodušnosti križa proživljenog u uskrsnoj nadi?

Prema tome, bez ikakve sumnje, najhitnije je za sada da kršćanski narod, obitelji, steknu osjećaj vrijednosti i potrebe zvanja, poštovanje prema posebnom svećeništvu koje je nužno za rast »krsnog svećeništva» samih laika. U isto vrijeme će se probuditi žarka molitva za zvanja »da Gospodar žetve pošalje radnike u svoju žetvu« (usp. Mt 9, 38). Nije li to prva preporuka, — čini se jedina, koju je Gospodin ostavio svojim učenicima u sličnim okolnostima? Nikada Duh Sveti neće odbiti kršćanskom narodu, velikodušnom i revnom u takvoj molitvi, pastire koji su im stvarno potrebni; u to moramo biti duboko uvjereni.

Isti nas Duh Sveti s druge strane zadužuje da iskoristimo sva pastoralna sredstva koja mogu poticati mladež na svećeničko zvanje, da im pomognu raspoznati zov Gospodnji i potrebu Crkve, da ih vodi i podržava u teškoćama. Poučimo ih da svladavaju te teškoće u duhu vjere, u nadi i povećanoj ljubavi. Mnoge nacionalne i biskupijske službe za zvanja već su uspješno organizirale sastanke, obnove i sjednice, ukratko, mnogovrsne prilike za dijalog, razmišljanje, molitvu, gdje je mladež uz odgovarajuće pedagoško vodstvo, produbljivala svoje veze s Kristom i Crkvom i otvarala se tako angažiranosti na koju ih Duh Sveti može pozvati. Ti napori ne mogu donijeti sve svoje plodove, ako u isti mah roditelji, odgojitelji i katolički pokreti ne stave ovaj cilj u središte svojih nastojanja.

Konačno, potrebno je naglasiti, nije li u prvom redu dužnost samih svećenika da žive svoje svećeništvo na način

koji ga čini privlačnim zvanjem? Tamo gdje svećenik provodi doista evanđeoski život, crpeći ljubav, odvažnost i radost u služenju u produbljenom jedinstvu s Kristom, zar da takovo svjedočanstvo ostane bez ploda za zvanje? Tko to ne uviđa? Svako slabljenje svećeničkog ideala, svako oklijevanje u tom, kao i puka osrednjost života i podvojenost unutar svećeničkih redova, isušuje neizbježivo izvor. Nije li upravo u tome jedna od drama sadašnje krize, kojoj toliki kršćanski laici prisustvuju s tugom u srcu? Ali i u tome imamo čvrsto uvjerenje: uz Božiju pomoć, uz podršku tolikih velikodušnih svećenika i uz molitvu tolikih vjernika i posvećenih duša, ova kriza bit će prebrođena. Pomozite nam posebno u nastojanju oko toga da svi svećenici steknu svijest vlastite odgovornosti na tom polju.

S punim marom i žarom svojega zanosa proslijedite s radom u službi svećeništva, na svim razinama Crkve. Nikada se ne obeshrabrite, uvjek gajeći povjerenje u snagu i svjetlo Duha Svetoga. I mi, zazivajući obilje Božje milosti, udjeljujemo vam svoj očinski apostolski blagoslov.

Uvod Kardinala Garrone-a

Klima u kojoj danas Ravnatelji Centara za zvanje provode svoju aktivnost, sve je teža i, govoreći čisto ljudski, sve više zabrinjava. Oni su nam sami nedavno pomogli — i mi smo im ovdje zato zahvalni, — pri definiranju situacije u svijetu s obzirom na zvanja, u cilju priprema za »Plenarnu Kongregaciju« o zvanjima; ta je situacija više nego ozbiljna.

Jedna je točka posebno izvan diskusije: neraspoloženje svećenstva. Nije mi namjera spominjati sada otkuda to proizilazi i koji su mu vidovi, moralni, pastoralni i doktrinalni; naglašujem samo jedan zaključak kojemu treba pogledati u oči: to neraspoloženje stavlja svećenike u takove uvjete koji su nepovoljni za pripremanje svećenika, tj. za raspoznavanje i usmjerivanje zvanja, rad u kojem njihov udio ostaje od prvotne važnosti.

Zadaća jednog Ravnatelja Centra za zvanja postaje tu veoma tegobna. Ali toliko više nezamjenjiva. I upravo zato sam ja osobno sretan radi izbora teme za ovaj Kongres. Živo želim da svi imate ovih dana hrabrosti usredotočiti svoju pažnju na taj posebni predmet, tako da ga nikada ne gubite iz vida i da povučete zaključke koji su s tim u izravnoj povezanosti.

Afirmirati važnost uloge Ravnatelja Centra za zvanje, to znači danas prije svega, u smislu koji smo istakli, staviti u prvi plan njegovu dužnost, zahtjevnu i osnovnu: **čuvati** na visokoj razini svoju osobnu vjeru da bi mogao jačati i poticati tu istu vjeru kod svih drugih koji će s njime dijeliti odgovornost u tome.

U drugim vremenima ta preporuka mogla je izgledati suvišna, stvari koje bi trebale biti po sebi jasne i koje su to jučer bile, nisu nažalost i danas takove.

Ravnatelj Centra za zvanje jest čovjek koji vjeruje u svoje svećeništvo; to treba biti njegova prva kvaliteta i temelj cijele njegove djelatnosti. To je neosporno. No, sadašnje poteškoće iziskuju s njegove strane neprestanu pozornost na tu radikalnu točku njegova djelovanja, odlučnost da o tome stalno razmišlja, da radi i da se u tom poslu nastoji učvrstiti što bolje.

Ravnatelj Centra za zvanje je također čovjek koji prije svega vjeruje u snagu vjere obzirom na djelatnost svojih suradnika i koji im pomaže prije svega u toj točki njihova obrazovanja i njihove ustrajnosti.

Još jednom želim da se vaši radovi usmjeruju prema izražavanju te osnovne dužnosti i prema zaključcima koji se na nju odnose.

Sve ostalo, što nije doduše sekundarno, ostaje ipak tek pitanje sredstava.

U razvijanju cjelokupne djelatnosti Ravnatelja stvarno se radi o tom da on ostvaruje svoju vjeru svojim radom i da iz toga povuče zaključke, dajući im njihovu pravu važnost, stavljajući ih na njihovo pravo mjesto i dajući im njihovu odgovarajuću dimenziju.

Dozvolite mi da nabrojim nekoliko takovih postulata koji sačinjavaju po mom uvjerenju bitni dio problema koje ste vi postavili za svrhu svoga studija.

Počevši od osnovnog čina vjere o kojem smo govorili, zadaća Ravnatelja Centra za zvanja predstavlja nam se na slijedeći način:

1. Prihvatiti u ime svoje vjere da Crkva, koja mu kaže što je svećeništvo, ima također da mu kaže nešto o sredstvima za pripravu na svećeništvo; nije nekažnjivo što se zanemaruju zahtjevi Crkve i na posebni način njenog nedavnog Sabora s obzirom na taj predmet kao i na ostale.

2. Uvjeriti se da milosti zvanja, mada su one teško raspoznatljive, pa makar one iziskivale nove uvjete, ne mogu biti stavljene u sumnju; one postoje i Ravnatelj Centra za zvanja treba se priviknuti da raspoznaje znakove, katkada nove, koji ukazuju na postojanje takove milosti.

3. Treba prihvatiti vjeru da svi suradnici Centra za zvanja primaju od Boga milost da služe zvanjima. Nije u našoj moći učiniti da te milosti niču, ali jest na nama to da ih otkrijemo onima koji ih posjeduju, svećenici, roditelji?... Dakle, naša je zadaća da imamo povjerenje u njih iako katkada ne vidimo ništa.

4. Tada, ali tek tada, nadolazi zadaća da se poslijedi s analizama, s izradom statistika. Taj psihološki i sociološki rad je nepropustiv. No treba se čuvati da to ne postane za nas jedina naša informacija i jedino naše pravilo u radu.

5. Na koncu, ali pamtimo, tek na koncu, dolazi rad oko organizacije struktura: ma kako to bilo važno ipak je u redu važnosti na zadnjem mjestu.

Sve ove napomene žele biti samo kao poticaj za vaš rad. Očito je da i redovnička zvanja trebaju biti neprestano u vašim mislima, u isto vrijeme sa svećeničkim zvanjima. Nikada toliko kao danas, u kritičnom prijelazu za Crkvu, ne smijemo gubiti iz vida ova zvanja koja su nosila kroz cijelu povijest Crkve, u teškim časovima, najbolje milosti Providnosti.

Dodao bih još, ako vaši zaključci uspiju dobro istaknuti, odvažno — jer ovdje se to hoće, — da Ravnatelj Centra za crkvena zvanja, prije nego što bude valjani i uspješni organizator, treba biti u prvom redu čovjek vjere, i to stvarno biti, onda naši napori neće biti uzaludni a ovaj će kongres dati svoj vrijedan doprinos Crkvi.

Zaključni dokumenat

Prvi dio — Prethodne napomene

1. Drugi vatikanski sabor iznio je nauku o zvanjima, napose o općem kontekstu o pozivu Crkve i o njezinom poslanju u svijetu. Koncil je, među ostalim, jasno ukazao na dinamični karakter posebnih zvanja, njihovo ukrojenjenje u krsnom pozivu (zvanje); zatim posrednički udio zajednice vjernika

obzirom na njih i na njihovo određenje da služe Kraljevstvu Božjem. Ali daleko smo od toga da bi ta nauka već bila svima prisutna; mnoge njezine vidove treba još razviti. U svijetu koji je u neposrednoj mijeni, trebat će uvijek nastojati proslijeđivati istraživanje i pastoralnu primjenu takovih sadržaja.

2. Prva poteškoća dolazi do činjenice da se posebna zvanja ne postavljaju u dovoljnoj mjeri u tijesnu vezu sa pozivom i misijom Crkve. Od toga proizlazi da se ona zato ne pokazuju u svojoj organskoj povezanosti, u svojoj komplemetarnosti i općoj misionarskoj svrhovitosti.

3. Jedan drugi problem postavlja se danas radi ponovne uspostave đakonata, radi činjenice što se povjeruju laicima nove zadaće ministerijalnog tipa i sl. Uslijed toga posebnost prezbiterata i nekih oblika redovničkog života ističu se manje. I u toj stvari potrebita su temeljitija proučavanja.

4. Promjene u modernom društvu iziskuju višestruke oblike u služenju prezbitera, pa radi toga treba posvetiti naročitu pažnju toj različnosti oblika prigodom priprave onih koji će vršiti dotično služenje.

S druge strane razlike i suprotnosti načina angažiranja mogu prerasti u suprotnosti bilo između samih svećenika, bilo između svećenika i nekih kategorija vjernika. Čini nam se danas potrebnim bolje prostudirati i bolje rastumačiti na koji način prezbiterat predstavlja misterij jedinstva.

5. Suodgovornost, na posebni način ona između biskupa i svećenika, između redovnika i njihovih poglavara, ne izgleda još dovoljno ostvarena u pojedinim zemljama. Nedostatak dijaloga, neko praktično nepoštivanje principa subsidijarnosti uvelike štete zvanjima. Čini se da je na posebni način i u ovome potreban razvoj.

6. U pitanju zvanja postoji problem prilagođavanja govora s obzirom na dob, mentalitet i prilike. Postoji također problem metode: ne traži se toliko od odgovornih za zvanja da pronađu druge za promicatelje, koliko u tome da iste slušaju, kako bi se mogli bolje očitovati jedni drugima jedinstveni i upotpunjeni. Postoji nadalje problem katehiziranja mladih i odraslih.

7. U vezi s time što je do sada spomenuto nameću se posebne zadaće za one koji vode brigu za zvanja:

a) promicati oko sebe teološko istraživanje;

b) pomagati laicima; obiteljima, kršćanskim zajednicama, svećenicima i redovnicima da nauče bolje otkrivati u Crkvi

raznolikost darova i poziva, komplemetarnost uloga i karizma; na posebni način osvijetliti specifičnost ministerija i redovničkog života;

c) Centar za zvanja mora paziti da svaka njegova publikacija bude u skladu sa doktrinarnim principima na kojima se zasniva pastoralna djelatnost. U svoj plan rada on treba uključiti naučnu i pastoralnu formaciju onih koji se brinu oko zvanja.

Drugi dio: Opća pastoralna briga

8. U brizi za zvanja možemo razlikovati dva vida: jedan, općenitog tipa, sastoji se u uvrštenju dimenzije zvanja unutar cjelokupnog pastorala; drugi, specifičnog karaktera, sastoji se u tome da se nastoji neposredno učiniti pažljivima osobe, kršćanske zajednice i društvo u širem smislu za različite pozive Božje, za sve oblike zvanja.

9. Centar za zvanja treba da pobuđuju interes kod svećenika, redovnika, redovnica, laika i kršćanskih zajednica (obitelji, pokreti mladih i katoličkih akcija, katehetski centri itd.), da oni uključe dimenziju zvanja u svoju odgovarajuću pastoralnu djelatnost. Oni sami trebaju produbiti svoje krsno zvanje i otkrivati ulogu posebnih zvanja dok vrše djela evangelizacije pojedinih društvenih krugova. Važno je promicati sve moguće oblike duhovnog i apostolskog zalaganja unutar misijske Crkve i nastojati da njihovi nosioci budu autentične kršćanske zajednice.

10. Taj dijalog između Ravnatelja za zvanja i odgovornih za pojedina pastoralna područja, iziskuje uzajamnost pastoralnog djelovanja unutar kojega je moguće ostvariti koordinaciju i suradnju.

Uspostava takvog jedinstva u pastoralnoj djelatnosti spada na biskupe i više redovničke poglavare koji su nadležni da pomažu svekoliki narod Božji i da ostvaruju opću pastoralnu djelatnost za zvanja.

Treći dio: Specijalni vidovi pastoralne djelatnosti kod laika

11. Da bi se današnjem čovjeku karaktera društva, radi fenomena gradske koncentracije, stvara se društvo mase i bezličnih struktura, što se otežava očitovanje nekog zvanja.

12. U tom novom svijetu potrebno je probuđivati nove zajednice vjere sa ljudskim dimenzijama, u kojima bi po koji mladić ili odrasli mogao produbiti svoj krsni poziv i otkriti, putem susljednih zalaganja, eventualni poziv za svećeništvo ili za redovnički život, ili za neki drugi oblik služenja Crkvi.

13. Svaki kršćanin i sve zajednice vjere odgovorne su za zvanja. Oni ispunjavaju tu svoju odgovornost na prvom mjestu izžarivanjem osobne vjere, ali trebaju također biti pozvani od Centra na aktivno sudjelovanje i razmatranje u cilju buđenja iz dozrijevanja zvanja: važno je također da i oni učestvuju u radu na oblikovanju kandidata za svećeništvo i za redovnički život.

Da bi ta pastoralna djelatnost bila uspješna, Centri za zvanja trebaju uputiti kršćanski puk, a napose roditelje i odgojitelje, u teologiju zvanja, u pedagogiju i prikladne hateheze za različite etape razvoja zvanja.

14. Napose Centri trebaju pozvati laike da razmišljaju o novom liku svećenika i redovničkog života, koji se u glavnim crtama treba oslanjati na bitne zasade crkvene nauke.

15. Zajednički će tako steći svijest o novom obzorju odgovornosti koje se otvara u suvremenom svijetu, na primjer, u obliku zalaganja laika u misijskoj službi i u službi navještanja Riječi Božje, u sekularnim institutima i sl.

I odrasli oženjeni ljudi vide kako im se otvara neka mogućnost pristupa svetom redu, u đakonatu. Zadaća je službe za zvanja da otkriva, u zajednici sa samim laicima, različitost tih ministerija i poziva.

Četvrti dio: — Posebni vidovi pastoralne djelatnosti za svećenike i redovnike

16. Autentično svjedočenje svećenika, redovnika i redovnica jest nenadomjestivi preduvjet za buđenje zvanja.

17. To svjedočenje treba biti povezano sa znatnom sposobnošću raspoznavanja i komuniciranja sa mentalitetom modernog čovjeka. Radi toga se danas nameće potreba neprekidnog oblikovanja, koliko na duhovnom i pastoralnom planu, toliko na naučnom i kulturnom. Potrebno je neprestano posuvremenjenje svih članova Crkve a napose biskupa, svećenika, redovnika i redovnica. U tom području najveću odgovornost snose Biskupske Konferencije. Radi toga postaje nenadoknadivo razvijati ustanove za oblikovanje odgojitelja klera i redovnika.

18. Duboki razvoj modernog života uzrokuje kod mnogih svećenika i redovnica osjećaj neke osame i stanje neke uzbudljive nesigurnosti. Kriza stečenih sigurnosti stvara probleme vjere: pitanja pokrenuta u vezi s celibatom, napuštanje crkvene discipline od strane svećenika i redovnika, otežavaju

svećenički i redovnički život; od toga u isto vrijeme nastaje kriza identičnosti i negativne reakcije na račun zvanja.

19. U interesu njihovog svjedočenja potrebno je da svećenici mogu naći pomoć od nekog svećenika koji bi bio u isto vrijeme i savjetnik i povjerljiva osoba (»pastor pastorum«, po uzoru primijenjenom u nekim zemljama). U tom istom smjeru ne smije se potcjenjivati važnost zajedničkog rada i života svećenika.

20. S druge strane, javljaju se kontradiktorni stavovi o ustanovama za podržavanje zvanja mladih: jedni gledaju u zvanju zov Božji koji predodređuje, drugi ga svode na to da pojedinac otkrije sam sebe. U tome treba dobro paziti na kriva poimanja zvanja.

21. Na isti način neki smatraju razvitak koji nastaje kod svećeničke i redovničke formacije, opasno progresivnim, drugi pak nedovoljno prikladnim. Služba za zvanja mora poučiti kršćansku zajednicu o tom razvoju i rastumačiti joj ove točke, bilo da je u pitanju svećenički ili redovnički život, ili koja druga crkvena služba. U tu svrhu oni sami trebaju biti tijesno povezani s osobama koje su odgovorne za tu formaciju.

22. Današnje poteškoće iziskuju veću zrelost za ulazak u svećenički ili redovnički život nego što je bio slučaj u prošlosti. S druge strane, zvanje treba biti neprestano podržavano, jer se odaziv na poziv nastavlja i nakon ređenja i redovničkih zavjeta.

23. Služba za zvanja treba promicati dijalog i oduševljenu zauzetost među svim članovima kršćanske zajednice: članovi pak službe moraju dati sami sa svoje strane primjer pravog bratskog zajedništva. Jedno zvanje reagirat će uvijek negativno na pogled sebičnog života.

24. Psihološka nam ispitivanja govore da ima povlaštenih časova u kojima je čovjek posebno zaokupljen planovima za budućnost: krajem djetinjstva, u drugom mladenaštvu, početkom odrasle dobi. Pastoral zvanja treba napose obratiti pažnju ovim razdobljima života. Planiranja za budućnost, usmjerena prema svećeništvu, redovničkom životu, ili prema drugim službama u Crkvi, očitovana od dječaka i mladića, ukoliko su dosljedna sa životom onih koji ih stvaraju, iziskuju nužno odgovarajuću pažnju i pomoć sa strane Crkve.

Takova pomoć treba olakšati traženje na koje su se ti mladi uputuli, u dinamičnom razvoju njihova krsnog zvanja, pospješujući na poseban način njihovo apostolsko zalaganje i čitanje Božjih znakova u njihovom životu.

Bilo bi krivo shvaćati te projekte kao svećenička ili redovnička zvanja stečena jednom za uvijek, kao što se to i danas tako smatra u nekim malim sjemeništima i apostolskim školama.

25. U onome što se odnosi na redovnički život, nužno je još provesti ispitivanje, uređenje, osobno i zajedničko, sukladno misiji redovničkog života i ljudskim potrebama. Jednako i za redovnički život postavlja se problem vjerodostojnosti (kredibiliteta). Obnova zvanja može uslijediti samo uz tu cijenu.

Peti dio: — Mladi i mladost

26. Mali je broj mladih danas angažiran u Crkvi; odaju ipak duboku potrebu za vrijednostima: oni posjeduju osjećaj solidnosti, želju za oslobođenjem, čak potrebu za mirom i duhovnošću, potrebu za istraživanjem autentičnosti i novih religioznih vrijednosti, zanimanje za probleme pravde i mira, te stvaralački duh koji je često kod njih vezan na odbacivanje institucionalnog.

Potrebno je raspoznati u tim težnjama jeku mnogih evanđeoskih vrijednosti i već kao prvi odgovor na neke pozive.

27. S druge strane, to iziskuje sve veće upoznavanje mentaliteta i motiva kandidata za svećeništvo i za redovnički život ili druge službe u Crkvi. To poznavanje treba poslužiti boljem psihološkom pristupu kandidata i boljem korištenju kriterija presuđivanja s obzirom na vrijednost njihove nakane.

28. Mladi hoće autentičnost i jedinstvo u Crkvi, napose kod onih koji su njeni povlašteni predstavnici: biskupi, svećenici, redovnici i redovnice.

Na pogled jednog sebičnog života, podijeljenog klera, nejednakosti u stilu života svećenika i redovika, pomanjkanja duha siromaštva, kod mladih se rađa osjećaj odbojnosti. Tek po neprestanom vraćanju na evanđeoske vrijednosti biti će Crkva ponovno otkrivena i mladi će čuti njezine pozive.

29. Dodajmo da definitivna prednost, u pretpostavci današnje veće zrelosti, traži odrasliju dob nego što se tražilo u prošlosti. Prikladno je pripremiti se za nju putem privremenih predanja, koja bi bila pravilno usmjerena, bilo da je u pitanju svećenički ministerij ili redovnički život, već prema samoj naravi tih različitih zvanja.

30. Mnogi se mladi proistovjetuju s odraslima kojima se dive. Krist-čovjek, u mjeri u kojoj oni to otkrivaju, potiče njihovu navezanost i prianjanje uz njega. Na Crkvi je nezamjenjiva zadaća da im pomogne doseći i shvatiti pravu identičnost Gospodinovu, da bi onda mogli otkriti i veličinu njegova zova.

Želje sudionika Kongresa:

Na kraju zasjedanja, sa strane mnogobrojnih nacionalnih ravnatelja za zvanja izražene su neke želje:

1. Oni traže od međunarodne teološke komisije:
   — da poduzme istraživanja o zvanjima u Crkvi;
   — da proslijedi rad na različnosti ministerija napose s obzirom na ministerij prezbitera;
   — da ispita u kojoj se mjeri Crkva može i treba zauzimati u konkretnim situacijama, gdje su kompromitirani pravda, mir i opće dobro;
   — da ispita teološku podlogu redovničkog života.

2. Uporno traže da se i u Rimu sjedini ono što je već na međunarodnom planu ujedinjeno da bi se tako bolje služilo svim zvanjima: svećeničkim, redovničkim i misionarskim. U tom smislu oni predlažu da Sveti Otac ustanovi međunarodni ured za sva zvanja. Taj ured surađivao bi sa svim zemljama svijeta i s vremena na vrijeme povezivao bi se sa zainteresiranim nadleštvima (uredima) i ustanovama viših redovničkih poglavara.

Usporedno s ovim, brojni ravnatelji, koji su radili u jednoj drugoj studijskoj skupini, iznijeli su slijedeće prijedloge koji samo iz vremenskih razloga nisu mogli biti sjedinjeni s onima prije spomenutim:

Predlaže se da Komisija Nacionalnih ravnatelja, koja je izabrana u svrhu pripreme slijedećeg međunarodnog Kongresa, proučava način organizacije u suradnji sa Sv. Kongregacijom za redovnike, jednog međunarodnog ureda za muška i ženska zvanja:

1. za informiranje;
2. za međusobno potpomaganje i razmjenu prava na tiskanje sa Nacionalnim Centrima;
3. za poduzimanje zajedničke inicijative u cilju obrane i vrednovanja posvećenih zvanja, sa što prikladnijim sredstvima;

4. za razmatranje lika i funkcije Nacionalnih Centara također posredstvom sastanaka različitih kontinenata i različitih jezičnih skupina.

Zaključna riječ Kardinala Garrone-a

Ovo su dakle zaključci koji, čini se, proizlaze iz vaših radova. Želim reći koliko me je njihova ozbiljnost zadivila; želim da ne mali trud koji je putovanje od mnogih iziskivalo i naporni rad svih kroz ova tri dana doprinesu prosvijetljenju svih onih koji vam trebaju pomagati.

Da, problem je težak i zaslužuje taj napor.

Prvotna moja želja jest da se taj vaš rad nadoveže na onaj Biskupskih konferencija. Konferencije su naime bile pozvane sa strane plenarnog skupa naše Kongregacije u listopadu prošle godine da svaka nacija sastavi plan rada, konkretan i ostvariv u kojem bi ova naša Kongregacija bila upućena, koji bi ujedno služio kao baza za sastanke na kojima bi se ovdje, za cijeli svijet, razmotrila situacija i napredak, izmijenila iskustva i rezultati.

Kongregacija pridaje ovom projektu veliku važnost: ona drži da je taj napor nepropustiv i na njemu temelji stvarnu nadu.

Ta nada, kojom su bili prožeti vaši radovi, ima svoj izvor u vjeri, a Bog je onaj kome u konačnici izručujemo naša djela da ne ostanu bez ploda.

PROGRAM DJELA ZA ZVANJA 1972.
usvojen na sjednici Vijeća za sjemeništa, 24. I 1972.

Središnja akcija bit će povezana sa **Svjetskim molitvenim danom zvanja,** tj. ove godine s Četvrtom vazmenom nedjeljom — 23. travnja 1972. — Nedjeljom Dobrog Pastira.

Nije nužno da se svagdje organizacija djela za zvanja ograniči na taj dan, daleko je poželjnije da obuhvati veće razdoblje vremena, koje će moći imati središnju proslavu i u neki drugi pogodniji dan (ili tjedan: negdje npr. od nedjelje 23. travnja do prvomajskih praznika 30. travnja — 2. svibnja 1972.). O konkretnim modalitetima odlučit će nadležni crkveni poglavari u pojedinim krajevima ili zajednicama.

Svako programiranje treba da vodi računa i o općim (općecrkvenim, općenacionalnim) i osobito o krajevnim (biskupijskim) okolnostima crkvenoga života i djelovanja. Budući da krajevne prilike često presudno utječu na nicanje i razvitak duhovnih zvanja, radi uspješnosti programa od bitne je važnosti uočiti realno stanje u pojedinoj mjesnoj crkvi (biskupiji, provinciji, dekanatu, župskoj zajednici), pretpostavljajući sve što jest, i pozitivno i negativno, bez uljepšavanja i predimenzioniranja problema.

Što slijedi predloženo je kao načelno usmjerenje i orijentacija svima, a svaka zajednica-ustanova (biskupija, dekanat, provincija, župa, sjemenište, samostan i sl.) treba da odredi konkretnu primjenu i izvedbu.

Konkretni prijedlozi

1. Prigodno pastirsko pismo, koje bi biskup (ili redovnički poglavar) mogao uputiti pastoralnim radnicima i vjernicima za Korizmu 1972. U njem bi ponajprije trebalo što primarnije, realnije i pobudnije prikazati s m i s a o rada za zvanja u sadašnjem vremenu i prilikama te pozvati sve kojima je do Božje stvari stalo da se dadu na p o s a o.

2. Molitve za zvanja. Kroz svu 1972. godinu valjalo bi podržavati duh molitve za duhovna zvanja:

a) preporučujući je: obiteljima, roditeljima, djeci, prvopričesnicima, osobito ministrantima, mladeži i bolesnicima,

b) iskorištavajući nagovore, razne pobožnosti, službe riječi — bilo prije Dana za zvanja, radi pripremanja raspoloženja, bilo poslije, radi podržavanja odjeka i pozitivnih plodova — npr. u Korizmi, Velikom tjednu, napose na Veliki četvrtak, tijekom Uskrsnog vremena, u mjesecu svibnju i listopadu, i sl.

c) pokrećući povremene inicijative, osobito sa skupinama mladih: npr. duhovne obnove, duhovne vježbe, misije, hodočašća, izlete (s posjetom kojom sjemeništu ili samostanu). Slične inicijative trebalo bi da se upriliče i za mlade o b i t e l j i, u vidu buđenja želje da iz njihova krila nikne koje zvanje (osobito u gradovima).

3. Pastirski pohod. Gdje je predviđen pastirski pohod župa, dobro ga je najaviti i pripomenuti kako će se tom prigodom vizitator zanimati za kretanja u vezi s duhovnim

zvanjima u župi (možda upriličujući koji susret, razgovor, diskusiju s mladeži ili mlađim obiteljima).

4. Za sam **Dan zvanja** dobro bi bilo prirediti:

Vanjski prigodni program (priredbu, nastup svećeničkih ili redovničkih kandidata, susret mladeži, hodočašće, izlet),

Liturgijsko-molitveni program:

Uoči Dana zvanja održati niz službi riječi (kao trodnevnicu ili devetnicu) obrađujući npr. »p o z i v« u Bibliji (poziv Abrahama, Mojsije, Samuela, Davida, Izaije, Jeremije, Marije, Apostola, Pavla), u obliku nagovora, homilije ili kateheze (za što se nadamo da ćemo svima moći dostaviti nešto građe na raspolaganje!),

Na sam dan zvanja upriličiti svečaniju euharistijsku službu (koju bi ponegdje mogao predvoditi mjesni biskup ili koji sjemenišni poglavar) s prigodom homilijom, vjerničkom molitvom, prikazati povorkom darova, pjevanjem. — Pod večer bi bilo poželjno prirediti duhovno-zabavni program (igrokaz, pjesme, prikazivanje filma).

5. Čitavu aktivnost treba pratiti i vjerski tisak.

Vijeće za sjemeništa predložit će Katiločkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu da slijedi **Pedagoški tečaj** u srpnju 1972. posveti proučavanju teme »Pastoral zvanja«, pod raznim vidovima, npr. Zvanja u općoj pastvi Crkve, Biskup — predvoditelj brige za zvanja, Ulogu obitelji u pastvi zvanja, Analiza poratnog pastorala zvanja kod nas, i sl.

Veoma bi dobro bilo da Ordinariji preporuče svojim pastoralnim radnicima da sudjeluju u radu spomenutog Pedagoškog tečaja (ne prepuštajući ga isključivo zanimanju tzv. odgojitelja po sjemeništima).

ZNAČAJKE KONSTITUCIJE DEI VERBUM

Božju objavu ne smijemo promatrati kao neki nepomični temelj već dovršene zgrade nego kao podzemnu bujicu što mrmori pod koracima Božjega naroda u svijetu.

John-Henry Walgrave

Kao što na području znanosti općenito, tako to isto biva na proučavanju Božje objave. Tek nakon velikog napora u proučavanju religije uopće, bilo je omogućeno spoznati važ-

nost Božje objave. To ne znači, da Crkva nije imala već prije pojam o objavi. I Vatikanskom saboru bila je svrha dokazati da je nadnaravna objava moguća, da mi nju možemo prepoznati i da je ona na neki način potrebna ljudskom rodu. Kad se to ustanovilo, trebalo je pokazati vjerodostojnost katoličke vjere kao religije koju je Bog objavio.

Međutim sama objava, njezina narav i proces, kako se ona odvija, nisu bili predmet tadašnjeg raspravljanja. Sistematski studij uslijedio je tek onda, kad je u novije vrijeme juriš na kršćansko vjerovanje i na sam pojam nadnaravnog učinio jasnim, da značenje objave treba skroz naskroz preispitati.

Objava je od temeljnog značenja za kršćanski život, budući da je ona čin kojim se taj život započinje, kojim se podržava i neprekidno obnavlja. Odatle je razumljiv srdačan doček na koji je naišla konstitucija Dei Verbum od strane nekatolika. Tu se nije razračunavalo s protivnicima i s njihovim zabludama. U apolegetskoj naime samoodbrani često izbiju na površinu jednostranosti. Konstitucija Dei Verbum ima, naprotiv, crte integriranja.

1. Integracija u poimanju objave

Što je objava? Objava je Bog koji se čovjeku daje upoznati. Ova postavka neposredno skreće pažnju na Božje djelovanje kojim on sebe saopćava ljudima, odnosno saopćava poruku spasenja. Ovim se ispravlja jednostrano isticanje same poruke, koje je moglo biti povodom da se saopćeni sadržaj odvoji od onoga koji ga je saopćio. U pojmu objave gladelo se ponajviše na istine, što ih je Bog objavio čovjeku. To je tokom vremena postalo često pogibljenim. U kojem smislu? U tom smislu, što je nemoguće shvatiti pravo značenje i sadržaj objave, odnosno poruke spasenja odvojeno od aktualnog historijskog procesa što ga je Bog odabrao dok je tu poruku saopćavao. Ono, naime, što je najvažnije u Božjoj objavi, nije samo nauka, pa ni nauka o Bogu, nego sam Bog, koji putem objave ulazi u ljudsku povijest, koji se susreće s čovjekom kao živi, djelatni Bog, koji želi s njim doći u osobni dodir.

U objavi Bog ne pruža čovjeku knjigu na čitanje. I u tom slučaju, doduše, mogao bi čovjek primiti spoznaju o Bogu, no ona bi bila bez života, beskrvna, neosobna i apstraktna. Čineći, međutim, zahvat u događaje ljudskog života Bog u čovje-

kovu svijest utiskuje jaki i nezaboravni utisak o samom sebi. On se objavljuje kao Bog povijesti, on upravlja beskrajnom moći tokom događaja kako u životu pojedinaca tako i u životu naroda. Isti taj Bog pokazuje vlast nad prirodom. Njegov je zahvat često puta čudesan. Bog pokazuje apsolutno gospodarstvo nad zakonima kojima se ravna svemir. On djeluje kroz silna čudesa u korist svoga izabranog naroda. Onaj koji je stvorio svemir kadar je ravnati i upravljati na suvereni način.

U jednostavnom poimanju objave krije se pogibao da se izgubi s vida dodir s Bogom koji se čovjeku saopćava. Pogibao se naime krije u tome, što postoji mogućnost da se, tako reći, Bogu iz ruke istrgnu njegove vlastite postavke, koje se brzo spreme u depositum fidei. Dok se predaju dalje naraštajima, te se iste postavke mogu istrgnuti iz samog procesa Božjeg saopćavanja, jer navodno nemaju ništa zajedničko s Bogom Objaviteljem. Proces usvajanja ne stoji u vezi s Bogom, koji se saopćio. Čovjek poseže za onim što je saopćeno bez obzira na to tko je taj koji je poruku spasenja saopćio.

Stoga se teologiji predbacivalo da se udaljila od duhovnosti i religioznosti. U najmanju ruku da ona k njima ne vodi. Tome je kriv lažni objektivizam: ljubomorno se čuvala poruka bez obzira da li je čovjek na nju davao odgovor. U vezi s tim izrazio se evangelički teolog Uhsadel u novije doba ovako: »Teologija, koja se emancipirala od duhovnog života, je slijepa.«

U ovom području konstitucija Dei Verbum učinila je značajnu integraciju. Bog, naime, u svojoj objavi ne objavljuje toliko nešto ili neke stvari koliko samoga sebe. Isto je tako s ljudima. Mi ne prihvaćamo rado nekoga za prijatelja, ako ne prihvaćamo za istinu i ono što on govori. Zato u Dei Verbum čitamo: »U svojoj dobroti i mudrosti odlučio je Bog da objavi Sebe i da saopći Otajstvo svoje volje (usp. Ef 1, 9) kojim ljudi po Kristu, Riječi koja je postala tijelo, u Duhu Svetom imaju pristup k Ocu i postaju zajedničari božanske naravi (usp. Ef 2, 18; 2 Pt 1, 4)« (br. 2). Nadalje se veli: da Bog zapodijeva razgovor s ljudima kao s prijateljima, da on s njima saobraća kako bi ih na koncu pozvao i primio k sebi u svoje božansko društvo. Nije govor toliko o tome, što je Bog u sebi koliko o tom kakav je on u odnosu prema čovjeku i kako on djeluje.

Na taj način bio je upućen poziv teologiji, koja ipak mora biti znanost vjere, ne samo u tom smislu što ona svoje principe uzimlje iz datosti vjere a zatim dalje razrađuje čisto znanstvenom metodom, nego u tom smislu da ona sama bude kvalificirano dovršenje te vjere. I teologiji mora biti vlastiti cilj voditi prijateljski razgovor s Bogom i trajno produbljavati objavljene sadržaje. U tom se radu mnogo puta osjeća nesigurnost. Treba mnogo i strpljivo raditi dok se dođe do konačnog formuliranja istine. Uostalom tako biva i kod ljudi. Među ljudima razgovor živne posebno onda, ako oslovljeni čovjek ne shvati odjednom ono što misli onaj koji s njim razgovara. On će se k njemu s pitanjem ponovno vratiti i izložiti mu svoje neshvaćanje. Važno je tu što ovaj nastoji da shvati.

Tokom vremena često se isticalo da na bit objave spada samo Božje saopćavanje riječju. U tom bi se navodno sastojala sva objava. Taj Božji govor shvaćali su intelektualistički. Nisu uzimali u obzir također drugu važnu komponentu — Božje djelovanje. Doduše, teologija nije poricala ulogu izravnih Božjih zahvata, npr. putem čudesa. No dok je ona iznosila primjere čudesa, pri tom je više gledala na njih kao na legitimaciju Božjega poslanika, npr. Sina Božjega, apostola ili proroka. Dei Verbum jasno ističe, da se Božja objava zbiva riječju i činom: »Taj brižljivi raspored objave ostvaruje se zahvatima i riječima, iznutra među sobom povezanima, tako da djela koja je Bog u povijesti spasenja izveo pokazuju i potkrijepljuju nauku i stvari što ih riječi označuju, a riječima se proglašuje djela i osvjetljuje misterij u njima sadržan« (br. 2).

Kad ljudi jedan s drugim ljubezno saobraćaju, onda onaj prvi govori s drugim, jer pretpostavlja da je on ljubezan. Bog međutim nije odlučio sebe saopćiti ljudima stoga, što bi oni bili ljubezni i toga dostojni. »Bog je u svojoj dobroti i mudrosti odlučio da objavi Sebe i da saopći Otajstvo svoje volje . . .« (br. 2). Milosno stvaralački značaj Božje riječi kojom nas Bog oslovljava potvrđuje se time, što je Božja riječ uklopljena u Božje djelovanje. I obratno: Božje djelovanje ili zahvat ostao bi bez njegove riječi bezličan i bezimen. Božja riječ oživljava i oduhovljava Božje djelovanje. Božje djelovanje ima u vidu čovjekovu osobu, ono poziva čovjeka da stupi u društvo i zajedništvo s Bogom.

Ovo integriranje je važno posebno stoga što su ljudi trajno u napasti da Boga depersonaliziraju. U vezi s tim kard.

Newmann se zgodno izražava: »Moramo brižno paziti na to, da smo mi kadri djelovati s obzirom na Boga i Božje stvari kao s obzirom na puki sistem, zakon, ime, religiju, principe, a ne s obzirom na osobu, živu, budnu, prisutnu, spremnu osobu, na moćno Oko i Ruku.« Ovu opomenu u naše vrijeme ponavlja C. S. Lewis. On kaže da se ljudi opiru prijeći od apstraktnog pojma i negativnog božanstva k živom Bogu. Straši ih pojam živoga Boga, koji poteže drugi kraj užeta, koji se možda približava u beskrajnoj žurbi, koji je lovac, kralj, zaručnik.

Cilj objave nije u prvom redu to da saopći nove spoznaje. Zacijelo, u Božjoj objavi ima i novih spoznaja. Bitno je to da se čovjek mora slobodnom odlukom otvoriti Bogu objavitelju, a on to ne može, ako ne zna o čemu se radi. Pravi je cilj objave — prijateljsko drugovanje Boga s ljudima. Bog ljude oslovljava kao prijatelje da bi s njima zapodjeo razgovor (homines tamquam amicos alloquitur).

Božje samoobjavljivanje ne zbiva se odjednom. Treba imati u vidu neprekidnu, živu dinamiku u Božjem samoobjavljivanju. Često se gubio iz vida povijesni aspekt objave i njezino eshatološko značenje. Za teologiju je od presudne važnosti ne samo razrađivanje spoznaja o Bogu nego također poniranje u samo odvijanje, u proces objave koji čovjeka svakog pojedinog doba poziva na živi razgovor s Bogom i potiče da osluškuje ono što on od njega u određenom vremenu traži.

2. Integracija u poimanju vjere

Kad je govor o objavi, s tim je nužno povezan i pojam vjere. Objava je dana za to da je netko prihvati i primi. Objava i vjera se popunjuju. Ova dva pojma nisu se uvijek držali u uskoj međusobnoj vezi. Doduše, govorilo se o istinama koje su sadržane u objavi, no gubila se iz vida veza između čina vjere kod vjernika i između Boga koji se objavljuje. Čin vjere tumačio se kao neki naravni proces intelektualnog pristanka uz objavljeni sadržaj, koji bi se mogao na neki način izvesti i čisto naravnim putem. Milost je tu bila potrebna zato, da ovaj čin koji po sebi može biti izveden i čisto naravnim putem u isto doba bude kao nadnaravno kvalificirani čin spasenja.

Konstitucija Dei Verbum i tu pravi integraciju. »Isus Krist, Riječ utjelovljena ... dovršuje spasiteljsko djelo koje mu dade Otac, da ga izvede ... On objavi daje puninu i dovr-

šava je, te božanskim svjedočanstvom potvrđuje: Bog je s nama da nas iz tame grijeha i smrti oslobodi i na vječni život uskrisi. Kršćanski, dakle, raspoređaj spasenja (ekonomija) kao novi i konačni Savez, nikada neće minuti: nemamo više očekivati nikakvu javnu objavu prije nego se u slavi pojavi naš Gospodin Isus Krist« (br. 4). A ako je Krist »posrednik i punina sve objave« (br. 2) te ako je naša Crkva prožeta njegovim Svetim Duhom, onda iz toga slijedi da se Božja objava zbiva u njegovoj Crkvi uvijek, ovdje i sada.

Kršćansku vjeru čovjek ne može imati sam po sebi. Ou panton he pistis — Vjera nije dar poklonjen svima bez razlike. Vjera nije kruna do koje čovjek može segnuti vlastitim rukama (usp. 2 Sol 3, 2). Čovjek može prihvatiti kršćansku vjeru ako i kad se Bog oglasi u njegovoj savjesti. Ono što se u općoj objavi sadržajno i predmetno dogodilo za Božji narod u njegovoj povijesti, prihvaćanjem vjerskih sadržaja aktualizira se u čovjeku. Bog se na neki način čovjeku ponovno saopćava. Vjera se odnosi, istina, na stare sadržaje, ali događaj Božjeg saopćavanja i objavljivanja čovjeku zbiva se ovdje i sada.

Kad čovjek nešto poklanja, on ne može to činiti, a da u isto vrijeme ne očituje, ne objavi i nešto od samoga sebe. Međutim ono što se kod čovjeka zbiva nesavršeno, to se kod Boga događa, kad saopćava sadržaje objave, savršeno. Prije nego li čovjek učini vjerski pristanak, traži praeambula fidei, motiva credibilitatis et credentitatis. I za jedno i za drugo potrebno je milost. Živi se saopćava živome. Bog se daje osjetiti čovjeku. To je Božji zov a čovjek treba da sa svoje strane dade puni odgovor. Vjera se uklapa u cjelokupni čovjekov stav. Čovjek pristajanjem uz vjerske istine čuva svoju slobodu i svoju razumnost (Rim 16, 26). »Po vjeri čovjek čitava sebe slobodno Bogu izručuje stavljajući na raspolaganje Bogu objavitelju potpuno i odano služenje uma i volje« (br. 5). Prije toga čina potrebna je Božja milost i pomoć Duha Svetoga da gane i obrati k Bogu čovjekovo srce. »Ona predusreće i potpomaže ... da srce pokrene i k Bogu ga obrati, otvori oči duši i dade svima ugodnost pristanka i vjerovanja istini« (br. 5). Duh Sveti neprekidno usavršava vjeru.

Pristanak uz vjerske istine nije isti kao pristanak uz obične istine. Istina je po sv. Tomi: adaequatio intellectus ad rem. U vjerskom pristanku ne radi se o nekoj običnoj stvari ili običnoj istini. Tu se radi o pristanku i prianjanju uz Boga

objavitelja. Božja riječ nije neka obična riječ o nečemu, nego Božja riječ, upravljena nama izravno — riječ, zov, koji traži cjelovit čovjekov odaziv.

Leon XIII kaže da u Svetom pismu nema nikakvih zabluda, da su knjige Svetog pisma immunes ab errore. Sličan izraz nalazio se i u ranijoj shemi na II Vatikanskom Saboru kad se pripremala konstitucija Dei Verbum: veritatem sine omni errore. U kasnijoj diskusiji na prijedlog bečkog kardinala Königa k riječi veritatem dodana je riječ salutarem. Međutim taj je dodatak u sebi krio pogibao da se stanoviti biblijski izričaji smatraju izričajima spasenja pa stoga Bogom nadahnutima i bez zablude kao različiti od drugih izričaja, koji nisu značajni za spasenje pa stoga ne bi bili nadahnuti ni bez zablude. Stoga je izbrisana riječ salutarem. Poslije ponovnih raspravljanja odobrena je ova formulacija: »Mora se dosljedno ispovijedati da knjige Pisma, vjerno i bez zablude naučavaju istinu koju htjede Bog da radi našega spasenja bude zapisana u Svetom Pismu« (br. 11). Sveto Pismo je nadahnuta Božja riječ i kao cjelina bez zablude, ali pod posebnim vidom, tj. pod vidom našega spasenja (veritatem, quam Deus nostrae salutis causa Litteris Sacris consignari voluit). Te riječi kazuju nešto više nego jednostavni dodatak salutaris k riječi veritas. Ono što je izraženo u Svetom pismu izraženo je »zbog našega spasenja«. Vjerske istine sadržane u SP usmjerene su na naše spasenje. Među dijelovima Svetoga pisma ne pravi se razlika koji su nadahnuti a koji nisu, koji su bez zablude a koji to nisu; čitavo se naime Sveto pismo gleda pod formalnim objektom odnosa na naše spasenje. Čisto prirodoznanstveni izrazi i povijesni izričaji zadavat će brige i dalje tumačiteljima, dok ih oni budu postupno rješavali.

Istine Svetoga pisma ne gledaju se u njihovoj točnosti u samima sebi, nego u njihovoj usmjerenosti na nas, na naše spasenje, koje nam se poklanja a koje mi treba da spremno prihvatimo kao veliki dar.

3. Integracija u vrednovanju Svetoga pisma

Dugo se naša teologija trudila skoro isključivo oko sakramenata a razmišljanja o Božjoj riječi prepustila je evangeličkoj teologiji. Mi danas zapažamo, da smo time izgubili nešto, što je stara Crkva još posejdovala i mi bismo danas htjeli da više ne budemo bez toga (K. H. Schelkle). U odnosu na proma-

tranje Sv. pisma postojala je pogibao da se s jedne strane prihvati Crkva bez Sv. pisma a s druge Sv. pismo bez Crkve. Prvi način promatranja značio je više pogibao u katoličkom svijetu. Službeno nije Crkva promatrana bez SP. U svim vremenima liturgijski život Crkve nije se mogao ni pomisliti bez SP. Ipak je postojala pogibao da se na temelju naše vjere u Crkvu ne pruži Svetom pismu dolično mjesto. Sasvim je obratno bilo kod Reformatora. Oni su prihvatili SP ali bez Crkve. Danas, u jako obnovljenom zanimanju za SP postoji ta pogibao i kod katolika.

Sabor upućuje na integrirano shvaćanje. U životu Crkve SP je od prijeke potrebe. Ono postoji samo kao knjiga Crkve. »Sveto pismo sadrži riječ Božju i — jer je nadahnuto — zaista i jest riječ Božja« (br. 2). Ovaj se izraz može jednostrano shvatiti u dva pravca. Prvo, pokušati identificirati neposredno SP s Božjim govorom, kako je to bilo s odvijanjem ili kao da Krist neposredno govori. U SP je Božji govor objektiviran i zastrt ljudskom riječju, dakako pod djelovanjem Boga Nadahnitelja, tako da je ono zaista Božja riječ. Jednostrano bi bilo s druge strane reći, da SP sadrži Božju riječ a da ono ipak to uistinu nije. Intenzivnim i nutarnjim djelovanjem Božjim kod nastajanja Sv. pisma kao knjige Crkve Bog je, naime, dao svome govoru neki jezični ovoj, koji se iako na sebi nosi osobinu ljudskih pisaca, ipak može i mora nazvati riječju Božjom.

Ili jasnije: U SP Božja je objaviteljska riječ u Crkvi objektivirana. Ona se tu nalazi upravo institucionalno. Božja je naime riječ u SP postala dijelom institucije Crkve. Dei Verbum stavlja je u najužu vezu s Tijelom Gospodnjim: »Crkva je uvijek častila božanska Pisma kao i samo Gospodinovo Tijelo, budući da — osobito u svetoj liturgiji — ne prestaje uzimati i pružati vjernicima kruh života kako sa stola riječi Božje tako sa stola Tijela Kristova« (br. 21). Da je Euharistija dio institucije Crkve, ne može nitko zanijekati. Tako isto u usporedbi s njom i Sv. pismo se shvaća kao institucionalni dio Crkve.

»Istina po svojoj biti ima nešto zajedničko s »institucijom«, jer ona može postojati samo u »interkomunikaciji«, a interkomunikacija nije nešto samo od pojedinca osnovano privatno, nego uvijek i nešto konkretno društveno-institucionalno« (K. Rahner). Isto vrijedi i za istine sadržane u SP a nalaze se u pokladu Crkve kao u nekoj pohrani. SP se može tumačiti samo u životnoj povezanosti Crkve i njezine vjere.

Pri tome će egzegete i dalje istraživati značenje biblijskih tekstova, no oni će svoj posao obavljati uvijek u živoj zajednici s vjerom Crkve. Ono što biblijski posvjedočeno blago objeva sadrži u svojoj punini i dubini, to Crkva stoljećima otkriva u svom vjerničkom životu. »Zadatak pisanu ili predanu riječ Božju tumačiti povjeren je samo živom crkvenom učiteljstvu: ono to dostojanstvo vrši snagom imena Isusa Krista« (br. 10). Značajne su kod toga riječi: »To učiteljstvo nije iznad riječi Božje, nego riječi Božjoj službi učeći samo ono, što je predano: time što — po božanskom nalogu i uz prisutnost Duha Svetoga — to odano sluša, kao svetinju čuva i vjerno izlaže te iz ovog jednog poklada vjere crpi sve ono što kao Bogom objavljeno predlaže na vjerovanje« (br. 10).

Lessing je negdje kazao: »Nemoguće je da sva istina kršćanstva počiva na biblijskim spisima, čak iako mnogo stvari o njima ovisi. Pretpostavivši da se spisi izgube, kršćanstvo bi svejedno moglo opstojati. Ukratko, unutarnja istina religije obasjava te spise, ali oni ne bi mogli dati unutarnju istinu religije, ako ona to nije. Drugim riječima, kršćanstvo nije istinito stoga, što je ono u Bibliji, nego je ono u Bibliji, jer je ono istinito, i ono se mora dati prihvatiti po samoj svojoj istini. Religija nije istinita, zato što su je evanđelisti i apostoli propovijedali; oni su je propovjedali, jer je ona istinita«.

Sveto pismo treba čitati i tumačiti u vjerničkom životu Crkve. Vjerske izričaje koji se odnose na nas ovdje i sada treba slijediti natrag u njihovoj ukorjenjenosti u Sv. pismu. »Sveta teologija ima svoje uporište u pisanoj riječi Božjoj, koja joj je — zajedno sa Svetom predajom — trajan temelj: u njoj teologija nalazi svoju čvrstu jedrinu i uvijek se pomlađuje... Sv. pismo sadrži riječ Božju i — jer je nadahnuto — zaista i jest riječ Božja: zato i treba da proučavanje svetih stranica bude kao duša svete teologije« (br. 24).

Auktoritet Biblije ne može se međutim sastojati u auktoritetu njezina slova koje ponekad (često?) postaje »idolatrijski oblik božanske riječi« (Spinoza). Budući da je prema Novom Zavjetu Krist Božja Riječ u osobi i budući da je on pralik svakoga spasenja, moglo bi se također reći, da je Božja riječ ondje gdje Krist postaje očitim, i to on kao iščekivani, kao onaj koji je došao i kao onaj koji će doći.

U doba NZ mislili su u Izraelu, da je neposrednost riječi Božje iščezla. Izrael je navodno slušao u najboljem slu-

čaju još »bath qol«, tj. jeku riječi Božje. Rabini novozavjetnog doba su se nadali, da će Bog kad svane dan spasenja ponovno izgovarati svoju riječ i da će sam Bog proučavati svoju riječ. Novi zavjet međutim tvrdi, da je ova nada u doba Evanđelja ispunjena.

Konstitucija Dei Verbum stavlja u posebni odnos Sv. pismo i predaju. U br. 9 iste konstitucije čitamo: »Sveta predaja i Sv. pismo proistječu iz istog božanskog vrutka (ex eadem scaturigine promanantes) i na neki način uzajamno se hraneći k istom cilju smjeraju.« Crkva svoju sigurnost (certitudinem) o svim objavljenim stvarima na crpi samo iz Sv. pisma (br. 9). U ovoj rečenici ne radi se o spoznaji onog što je objavljeno, nego o sigurnosti onog što je objavljeno. Pitanje o »materijalnoj dostatnosti Sv. pisma« nije prema tome dodirnuto. Treba znati, da protestantska teologija danas uvelike priznaje da se luterovska »Sola Scriptura« ne smije izdvajati kao izolirani dokumenat iz vjerske povijesti.

U br. 21 iste konstitucije čitamo: »Božanska Pisma, zajedno sa Svetom predajom«, ne kao neko jedno od drugog odvojeno dvojstvo nego kao spis koji predaje dalje prenosi, »uvijek Crkvi bijahu i jesu vrhovno pravilo njezine vjere. Sve dakle crkveno propovijedanje kao i sama kršćanska religija — treba da se hrani i upravlja Svetim pismom. U svetim, naime, knjigama, Otac nebeski s velikom ljubavlju dolazi ususret sinovima i s njima zapodijeva razgovor« (br. 21).

Riječ ljudska tokom stoljeća ponekad igra veću ulogu unutar Crkve negoli riječ Božja. K. H. Schelkle postavlja pitanje: »Gdje u tolikim govorima dolazi do riječi Božja riječ?« I odgovara: »Prije negoli propovijed počne govoriti, ona i sama treba da sluša«. Propovijed je naime vrlo ozbiljna stvar u teologiji (Die Predigt ist der Ernstfall der Theologie).

Od kolike je potrebe vjernicima da čitaju i razumiju Božju riječ, Dei Verbum svojski upozorava i konstitucija potiče sve staleže kršćanskog svijeta: »Neka rado pristupaju samom svetom tekstu: bilo preko svete liturgije, krcate božanskim riječima, bilo preko boguodana čitanja, bilo preko prikladnih ustanova i drugih pomagala, koja se u naše vrijeme s odobrenjem i brigom crkvenih pastira posvuda hvalevrijedno šire. A neka drže na pameti da čitanje Svetoga pisma treba da prati molitva: da ono postane razgovor između Boga i čovjeka. Jer Njemu govorimo kad molimo, Njega slušamo kad čitamo božanske poruke« (Augustin) (br. 25).

O. Franjo Carev

Literatura:

1. Semmelroth O., Zur Bedeutung der Konzilskonstitution über die göttliche Offenbarung, u Pastoralblatt für Diözesen Aachen, Berlin, Essen und Köln. 18 (1966) 98—108.
2. Kevin Mc Namara, Divine Revelation, u The Inisch Quarterly (Maynooth) 34 (1967) 2—19.
3. Karrer O., Das Wort Gottes in der Verkündigung, u Hochland 50 (1958) 201—217.
4. Schelkle K. H., Wort Gottes (Theologische Meditationen), Einsiedeln 1965.
5. Schoonbrood M., L'autorité de la Bible, u La revue nouvelle, 25 (1969) 470—478.
6. Semmelroth O. — Zerwich M., Vaticanum II über das Wort Gottes, Stuttgart 1966.

TERITORIJALNO I OSOBNO KRŠĆANSTVO

Kao i svaka realnost dostupna čovjeku i kršćanstvo — već od same pojave — objekt je njegova razmišljanja. Tim više što mu se ono najprije predstavlja kao vidljivi fenomen koji zaokuplja njegovu pažnju. Stoga čovjek nastoji da ga definira, da izreče njegov sadržaj te da ga smjesti u jedan od svojih misaonih pretinaca.

Međutim, svaki prekršaj definiranja kršćanstva, ostao je do danas bezuspješan. Ono se uvijek pokazuje kao fenomen koji izmiče definiciji. Ono se bitno oslanja na dogmu kao objekt vjerovanja, ali i samo ulazi u sadržaj vjerovanja. Pa kao što se dogma u koju kršćani vjeruju ne može adekvatno izraziti u kategorijama našeg poimanja, tako i kršćanstvo, jer je i samo sadržaj dogme izmiče svakoj adekvatnoj komparaciji nekog društva pa kad se promatra i samo fenomenološki.

S bilo kojeg aspekta se promatralo kršćanstvo, o njemu se ništa ne može reći a da se u središtu ne vidi jedna osoba, osoba Isusa Krista. »Ne opstoji učenje — piše Romano Guardini — ne opstoji sistem moralnih vrednota, ne opstoji religiozni stav, niti program života, koji bi se mogao odvojiti od osobe Kristove i za koji bi se moglo reći: evo, to je kršćanstvo. Kršćanstvo je on sam; ono što s pomoću Njega dolazi do čovjeka i veza koju može čovjek s pomoću Njega imati

s Bogom. Jedan doktrinalni sadržaj jest kršćanski u onoj mjeri u kojoj izlazi iz njegovih usta. Život je u onoj mjeri kršćanski u kojoj je njegov ritam određen njime. Ništa nije kršćansko što njega ne sadrži.«

Budući, da kršćanstva nema bez Krista i da je on u njegovu središtu, sve kršćansko određuje se prema njemu. Odnos prema Isusu Kristu određivat će i odnos prema kršćanstvu. Nešto je u onoj mjeri kršćansko u kojem je odnosu prema Kristu. A to se prije svega odnosi na čovjeka, ovog povijesnog. I kao što nema kršćanstva bez Krista, tako nema kršćanstva bez čovjeka. I upravo s njim, ovozemnim čovjekom, čovjekom u prostoru i vremenu za kojega je Krist »kategorija koja određuje njegovo biće« (Guardini) kršćanstvo se pojavljuje kao društveni fenomen u svijetu.

Kršćanstvo je, dakle, jedna realnost u svijetu koja se u mnogo čemu i ne razlikuje od svijeta. Ono se manifestira i kao zajednica osoba koje žive u svijetu i egzistencijalno su vezane za sudbinu svijeta. Kao takovo ono ima i svoju povijest (kršćansku). I teritorij (kršćanski). I svoje ime. Ta zajednica kršćana organizirana po strukturi koja potječe od Krista naziva se Crkva u svijetu.

Teritorijalizacija kršćanstva ili kristijanizacija teritorija

Kršćanstvo je dakle bitno vezano na osobe koje su ujedinjene u Crkvi s Kristom i na taj način proživljavaju evanđelje. Kao takovo ono je vezano na prostor i vrijeme, iako ih nadilazi svojom eshatološkom orijentacijom. Vrijeme i prostor samo su uvjet kršćanske misije te samo ukoliko pripadaju čovjeku - kršćaninu mogu nositi epiteton »kršćanski«. Teritorij pripada kršćanstvu po čovjeku, a ne čovjek po teritoriju. Međutim, već od samog početka pojavljivale su se tendencije obrnutog procesa.

Prve tendencije pojavljuju se kod judeo-kršćana. No ta napast će se javljati kroz čitavu povijest tim više što kršćanstvo stvara jednu povijest, svoju povijest. A povijest je uvijek vezana na neki teritorij na kojem se odvijala. Budući da je kršćanstvo izniklo iz Židovstva koje je imalo svoju povijest u kojoj je objava sastavni dio cjelokupne povijesne baštine tog naroda, za Židova koji je postao kršćanin kršćanstvo je također značilo nastavak povijesne baštine. Za njega kršćanstvo nije značilo toliku novost koliko za jednog

Rimljanina, niti je od njega zahtijevalo toliko osobno uvjerenje koliko privrženost. Zato je sasvim naravno da su se već za života Apostola javljale sekte judeo-kršćana kod kojih je vjera više privrženost tradiciji nego li osobna vjera u Isusa Krista. A tradicija je lokalizirana, zatvorena u ambijent. I kad se iziđe iz tog ambijenta iz tog mjesta, tradicija se ne zadržava dugo.

Iako je kršćanstvo u tome protivno tradiciji, ukoliko se tradicija preko mjesta veže s čovjekom, a kršćanstvo preko čovjeka veže za mjesto, stvarajući tradiciju kršćanstvo je u mnogome popustilo njezinu iskušenju. To je osobito došlo do izražaja u tzv. konstantinskoj eri koja nažalost još nije završila. Izlazeći iz katakomba kršćanstvo je poprimilo oblik državne religije. Rimski carevi postaju kršćani, a geslo: Cuius regio, eius religio, igra na malu ulogu. Simptomatično je, pri tom, da je Crkva poslije uvijek išla za tim da se najprije pokrste carevi, kraljevi, knezovi... Poslije je išlo relativni lako. Državni aparat pridonio je da i čitav narod poprimi kršćansku vjeru. Pri tom je dakle kršćanstvo bilo uvjetovano političkim granicama. I u tim granicama ono se širi, preuzima dominaciju i postaje isključiva religija određenog teritorija. S vremenom se stvara i tradicija. Atribut KRŠĆANSKI sve se više pripisuje mjestu nego čovjeku. I biti kršćanin, znači pripadati tom ambijentu. Tako kršćanstvo preko mjesta, ambijenta dolazi do čovjeka. Vjera sve manje znači osobni izbor, a više privrženost; privrženost: svom narodu, svojoj tradiciji, kulturnoj baštini znači u isti mah privrženost kršćanstvu. Jer narod, tradicija, kultura... sve to nosi atribut »kršćanski«.

Krštenje djece također je pridonijelo tome razvoju. Kršćani ne doživljavaju krštenje kao znak vjere tj. znak obraćenja, već kao normu ponašanja određenog društva. Krštenje nije uvjetovano subjektivnim izborom, nego nametnuto zahtjevom društva. Odrastao čovjek nalazi se pred činjenicom da je kršten kao pred objektivnom stvarnošću koji nije mogao birati kao što nije mogao birati roditelje, narod, kulturu u kojoj je rođen. Tako je kršćanstvo postalo kulturna vrednota određenog društva, naroda, teritorija... Mnogo puta borba za nacionalna prava ima oblik vjerske borbe. »Za krst časni i slobodu zlatnu!« »Bog i Hrvati« i slična gesla s kojima su naši preci išli u borbu za nacionalna prava, pokazuju nam koliko je vjera postala dio onih vrijednosti koje čine jedan narod. A u formiranju modernih nacija u XIX st. kod mnogih

je vjera bila odlučujući faktor. Zato se obljetnice pokrštenja naroda slave velikim svečanostima; dok s druge strane gotovo je nemoguće naći kršćanina koji znade datum svojega krštenja.

Tako se, dakle, kršćanstvo svelo na jednu vrijednost kojoj čovjek pripada i prema kojoj treba imati pijetet. Imamo tako: kršćanske obitelji, kršćanska mjesta, kršćanske zemlje, kršćanske narode, kršćansku umjetnost, književnost, filozofiju... i krštene ljude.

Kršćanstvo u pluralističkom svijetu — osobno i djelotvorno

Tehnička civilizacija koja je donijela novi tempo života, odrazila se i na kršćanstvu. Duhovna slika svijeta dobila je posve drugi izgled. Razbijene su granice duhovne, a i političke zatvorenosti. Gotovo isti problemi muče Japanca, Hrvata, Talijana... »Sama se povijest tako ubrzano razvija da je pojedinci jedva mogu slijediti. Sudbina ljudske zajednice postaje jedna pa se više i ne djeli na različite povijesti. Čovječanstvo sa statičkog shvaćanja poretka stvari prelazi na dinamičko. Time tradicionalne mjesne zajednice — kao što su patrijarhalne obitelji, klanovi, plemena, sela, razne skupine društvene povezanosti — danomice proživljavaju sve dublje promjene.« (Gaudium et spes br. 5—6). Možemo nadodati: ambijent se raspada!

Život ide novim putem, a tradicija se ljubomorno čuva — u muzejima. No kršćanstvo se nikako ne može pomiriti s tim da ode u muzej, upravo kao ni živ čovjek ma bio one ne znam kako dragocjen unikat. To je najbolje pokazao Drugi vat. sabor: »Božji narod, pokretan vjerom kojom vjeruje da ga vodi Duh Gospodnji koji ispunja svijet, trudi se da u događajima, potrebama i željama koje djeli s ostalim ljudima našega vremena razabre koji su u tome istinski znakovi Božje prisutnosti i Božjih nakana.« (GS 11). Sabor je dakle oslonjen na vjeru, na Riječ Božju. I poticana Riječju Božjom Crkva nalazi svoje mjesto u današnjem svijetu. Zato nije čudo da je Sabor, onakav kakav jest sa svim svojim radikalizmom i, mogli bismo kazati, avanturizmom, došao u vrijeme rascvata biblijskih znanosti. On ne bi mogao biti takav da nije biblijski orijentiran.

Najčešća tema Kristovih govora jest kraljevstvo Božje. No to nije ono kraljevstvo koje Židovi očekuju. Ono ne spada u svijet politike, nego u svijet vjere. Njemu se ne pripada po

rođenju, niti se baštini porijeklom: »ni od krvi, ni od volje tjelesne, ni od volje muževljeve, nego — od Boga«. Njemu se pripada odnosom prema osobi Isusovoj. Ono se daje onima koji »vjeruju u njegovo ime« (Iv 1, 12). I sasvim je sigurno da to kraljevstvo, koje se zove i »nebesko kraljevstvo«, počinje ovdje na zemlji. No specifičnost mu je, također, da nije zatvoreno samo u ovozemaljsku stvarnost. Ono je počelo tada kad je Bog upravio svoju Riječ ljudima. Zato ono raste kao zrno, utječe na svijet kao kvasac koji se stavlja u tijesto. No ono prelazi okvire vremena i upotpunit će se i dovršiti onoga časa kad Bog reče svoju konačnu riječ.

Zapravo, da se predoči taj odnos svijeta i Božjeg kraljevstva, nije potrebno iznalaziti drugih slika, osim onih u kojima je to prikazao Krist. To je odnos kvasca i tijesta. Izvana se kvasac ništa ne razlikuje od tijesta. Ali, on je ipak nešto drugo. I dosta je samo mala količina kvasca da i tijesto ukvasa. No, da bi kvasac utjecao na tijesto, potrebno je da se izmješa s tijestom. Tek tada on djeluje svom snagom. Dok je kvasac ubačen u tijesto kao grumen, on nema onu moć djelovanja kao kad se izmješa s tijestom. Tu je sliku dao Krist i ja ne nalazim bolje komparacije da se opiše kršćanstvo u odnosu na svijet. Na razočarenja svih Židova, on kraljevstvo Božje ne želi zatvoriti nikakvim teritorijalnim granicama.

Židovski mentalitet, međutim, nije samo židovski. To je napast da se pođe linijom manjeg otpora, napast prema kojoj Novi Izrael nije bio ništa manje popustljiv. Pojam dijaspore upotrebljava se i danas za Crkvu koja nije na tzv. kršćanskom teritoriju. Kao da čitava Crkva nije u dijaspori kao kvasac izmješan s tijestom. Ali trebalo je mnogo vremena da se to shvati. Trebalo se mnogo toga dogoditi da se shvatiti kako Evropa nije kršćanska. Trebali su doći svjetski ratovi, zlodjela, masovni ateizam da se shvati koliko je tu Božje kraljevstvu. Drugi vatikanski sabor analizirajući promjene u svijetu, iako pomalo žali za onim vremenima kad je sve izgledalo kršćansko, i filozofija, i književnost, i umjetnost, i zakonodavstvo, ipak konstatira pozitivne posljedice za kršćanstvo. »Izoštreniji kritički duh čisti (vjeru) od preostataka praznovjerja te zahtjeva više **osobno i djelotvorno** prijanjanje uz vjeru« (GS 7).

Crkva se našla u dijaspori ne samo u zemljama u kojima kršćanstvo nije oblikovalo kulturnu baštinu, nego i u zemljama tzv. kršćanskog svijeta. Kršćani su se našli u dijaspori. Oni žive u nekršćanskom svijetu i njihovo je kršćan-

stvo svakodnevno na ispitu. Njihovo se kršćanstvo filtrira kroz život među nekršćanima. Nema dakle, kršćanskih gradova, kršćanskih sela, zemalja ili naroda mogu biti samo kršćani unutar tih jedinica. Oni mogu sačinjavati i kršćansku obitelj i selo i narod. . . No u današnjem pluralističkom svijetu gotovo je nemoguće da bilo koju od tih društvenih skupina sačinjavaju isključivo kršćani. Zato će sve manje i nositi naziv »kršćanski«. Sabor, dakle, zahtijeva **osobno** kršćanstvo koje će biti **djelotvorno.** A to znači **stvaralačko;** te ni jedna vrednota ne dolazi u pitanje. Kršćanstvo će i dalje obogaćivati svijet u svim oblicima kulture. Ono će i dalje stvarati tradiciju. Samo s razlikom: da kršćani stvaraju tradiciju (kao konkretno proživljavanje vjere); a ne da tradicija stvara kršćane. Kršćanstvo treba ponovo da postane kvasac koji će djelovati na svijet; da postane savjest svijeta. Oslobođeno militanitizma prema svijetu, mora postati revolucionarno unutar svijeta; jer ono nije **protiv** svijeta, nego **za** bolji svijet i konačno NOVI SVIJET. A to može jedino ako bude osobno i djelotvorno, kako zahtijeva Sabor. Jedino tako ono je u našem pluralističkom svijetu održivo, samo takovo i potrebno.

O. Ivan Nimac

NAPOMENE UZ HRVATSKI PRIJEVOD MOLITAVA NOVOG RIMSKOG MISALA

Poznato je da su latinske misne molitve vrlo bogate teološkim i liturgijskim sadržajem, a uz to stilski vrlo sažete. Latinska konstrukcija i retoričko-pjesnički cursus (osobito od pape Lava Velikoga) omogućili su da se u tim molitvama s malo riječi rekne mnogo. Neke od njih su prava malena remek-djela. No upravo stoga ih je veoma teško prevoditi u živi jezik, što zna svatko koji je to kušao. Naš ih je staroslavenski Misal većinom prevodio ropski, ne razrešujući čak ni latinski ablativ apsolutni, pa su često bile slabo razumljive i dobrom poznavaocu toga jezika. U novije su doba prevodioci počeli te kratke i jedinstvene molitve raščlanjivati u više samostalnih rečenica, čime se izgubio izvorni cursus ali se dobilo na jasnoći.

Tu je metodu dobrim dijelom preuzeo i hrvatski prijevod novog Misala (izd. »Kršć. sadašnjosti« u svešćićima). Treba priznati da je taj prijevod starih i novih molitava u većini slučajeva dobro uspio. Neke su molitve na hrvatskom pre-

stvo svakodnevno na ispitu. Njihovo se kršćanstvo filtrira kroz život među nekršćanima. Nema dakle, kršćanskih gradova, kršćanskih sela, zemalja ili naroda mogu biti samo kršćani unutar tih jedinica. Oni mogu sačinjavati i kršćansku obitelj i selo i narod... No u današnjem pluralističkom svijetu gotovo je nemoguće da bilo koju od tih društvenih skupina sačinjavaju isključivo kršćani. Zato će sve manje i nositi naziv »kršćanski«. Sabor, dakle, zahtijeva **osobno** kršćanstvo koje će biti **djelotvorno.** A to znači **stvaralačko;** te ni jedna vrednota ne dolazi u pitanje. Kršćanstvo će i dalje obogaćivati svijet u svim oblicima kulture. Ono će i dalje stvarati tradiciju. Samo s razlikom: da kršćani stvaraju tradiciju (kao konkretno proživljavanje vjere); a ne da tradicija stvara kršćane. Kršćanstvo treba ponovo da postane kvasac koji će djelovati na svijet; da postane savjest svijeta. Oslobođeno militanitizma prema svijetu, mora postati revolucionarno unutar svijeta; jer ono nije **protiv** svijeta, nego **za** bolji svijet i konačno NOVI SVIJET. A to može jedino ako bude osobno i djelotvorno, kako zahtijeva Sabor. Jedino tako ono je u našem pluralističkom svijetu održivo, samo takovo i potrebno.

O. Ivan Nimac

NAPOMENE UZ HRVATSKI PRIJEVOD MOLITAVA NOVOG RIMSKOG MISALA

Poznato je da su latinske misne molitve vrlo bogate teološkim i liturgijskim sadržajem, a uz to stilski vrlo sažete. Latinska konstrukcija i retoričko-pjesnički cursus (osobito od pape Lava Velikoga) omogućili su da se u tim molitvama s malo riječi rekne mnogo. Neke od njih su prava malena remek-djela. No upravo stoga ih je veoma teško prevoditi u živi jezik, što zna svatko koji je to kušao. Naš ih je staroslavenski Misal većinom prevodio ropski, ne razrešujući čak ni latinski ablativ apsolutni, pa su često bile slabo razumljive i dobrom poznavaocu toga jezika. U novije su doba prevodioci počeli te kratke i jedinstvene molitve raščlanjivati u više samostalnih rečenica, čime se izgubio izvorni cursus ali se dobilo na jasnoći.

Tu je metodu dobrim dijelom preuzeo i hrvatski prijevod novog Misala (izd. »Kršć. sadašnjosti« u svešćićima). Treba priznati da je taj prijevod starih i novih molitava u većini slučajeva dobro uspio. Neke su molitve na hrvatskom pre-

glednije i jasnije od samoga originala. Ipak se stječe dojam da po neki put nije trebalo sjeći kratke molitve u dvije i tri rečenice, kao npr. zbornu molitvu u utorak II koriz. tjedna: »Gospodine, čuvaj svoju Crkvu trajnom dobrotom. Čovjek je bez tebe nemoćan. Svojom ga pomoću vazda čuvaj od svake opasnosti i upravljaj k spasenju«. Draži nam je latinski original: »Custodi, Domine, quaesumus, Ecclesiam tuam propitiatione perpetua, et quia sine te labitur humana mortalitas, tuis semper auxiliis et abstrahatur a noxiis, et ad salutaria dirigatur.« U prijevodu je sadržajno i stilsko jedinstvo molitve skoro posve izgubljeno.

Uza sve gornje pohvale hrv. prijevodu ovdje ćemo se osvrnuti na neke molitve koje su, čini se, previše slobodno prevedene, ili se prijevod suvišno a katkada i netočno udaljio od izvornika. Napomene se odnose na prijevod starih i novih molitava božićnog i uskrsnog vremena (od I nedjelje Došašća do blagdana Gospodinova krštenja i od Pepelnice do Duhova), i to redosljedom novoga Misala. Poželjno je da prevodioci tih molitava uzmu ove napomene kako su i napisane — dobronamjerno.

Zbornu molitvu IV nedj. Došašća molimo tri puta dnevno. Neće li se vjernici čuditi što je toliko izmijenjen redosljed njezinih dijelova? Latinski tekst i dosadašnji prijevod stavljaju molbu odmah iza poziva **Pomolimo se,** a novi prijevod prije ističe podlogu naše molbe. To ima svoje opravdanje, ali onda nisu više stilski usko povezana dva glavna kristološka otajstva: utjelovljenje i otkupljenje.

U darovnoj je molitvi utorka i petka prvih triju nedj. Došašća **placare** prevedeno **pogledaj,** a **meritorum** s **dobra djela.**

Prema dobro prevedenom **sustinemus** = **čekajući** (u zbornoj molitvi 3. srijede Došašća) treba ispraviti II predslovlje Došašća. »Notitiae« su u svoje vrijeme upozorile da u lat. crkv. jeziku **sustinere** znači **čekati** (usp. Ps 129, 6).

Čini se da bi u zbornoj molitvi 3. utorka Došašća bilo jasnije **in adventu Filii tui** prevesti doslovno a ne samo **njegovim dolaskom,** pogotovo kad se imenica te zamjenice nalazi odmah na početku u prvoj rečenici.

Je li posve opravdano u darovnoj molitvi srijede i subote prvih triju nedj. Došašća optativnu konstrukciju **peragat** i **operatur** pretvoriti u indikativ? U prvom je dijelu molitve ostalo **quaesumus . . . immoletur** = **molimo te, daj da ti prikazujemo.**

Lat. ablativ apsolutni **ut Unigenitus tuus, nostra humanitate suscepta, nos divino suo consortio sociare dignetur** (zborna molitva 17. prosinca) zornije povezuje Kristovo utjelovljenje i naše pobožanstvenjenje od umetka **čovjek kao i mi.**

Hrv. prijevod više puta ispušta pridjev **sveti.** Ako to čini kod **otajstva** (u darovnoj molitvi prvih triju adventskih srijeda i subota), poželjno je da se to ne ispušta kod **sacrae Virginis** (v. zbornu molitvu 19. prosinca i u utorak prije Bogojavljenja).

U zbornoj molitvi 20. prosinca na kraju nije preveden prilog **humiliter,** a zgodno nas sjeća ponizne Djevice i još više odgovara nama. U popričesnoj molitvi istoga dana možda bi **tuis mysteriis perfruentes** bilo bolje prevesti doslovnije **služeći se,** pogotovo kad je već sprijeda istaknuto **reficis = krijepiš.**

Mjesto **divini mysterii** (popričesna molitva 21. prosinca) stoji **u ovom otajstvu.** Isto tu mjesto **maiestati tuae** stoji samo **ti** (slično i u darovnoj molitvi srijede u božićno vrijeme). Biblija i liturgija rado ističu Božje veličanstvo, a posebnog je štovanja vrijedno sve što je s njim u vezi pa bi bilo bolje zadržati i **altaria veneranda** (u darovnoj molitvi 22. prosinca) i **sacrosancta commercia** (u darovnoj molitvi božićne polnoćke), a u prijevodu nema tih pridjeva.

Liturgijski tekstovi vole isticati vremensku i prostornu prisutnost svetih otajstava pa je bilo prikladnije u **hoc tuo dono** (v. popričesnu molitvu 24. prosinca) ne ispuštati prvu riječ.

Moglo se misliti da je u darovnoj molitvi božićnog bdjenja mjesto **početak novog otkupljenja** za **principium nostrae redemptionis** tiskarska greška, ali je ponavlja i »Misna knjiga za narod. God. A, str. 30).«

U popričesnoj molitvi božićne ponoćke ponešto čudno zvuči **da ovdje na zemlji živimo kao pravi ljudi** kad latinski ima samo **dignis conversationibus.** Moglo se barem reći da ćemo s Kristom **zauvijek drugovati u slavi** ako budemo živjeli kao pravi kršćani.

Kad se u naše dane s pravom više govori o vrijednosti čovjeka, onda u poznatoj molitvi božićne danje mise izraz **humanae substantiae dignitatem** nije trebalo osiromašiti i reći samo **čovjeka,** pogotovo kad je subjekt Bog koji je čovjeka čudesno sazdao a još čudesnije obnovio. Ako je novi prijevod dobio na jasnoći, izgubio je na krepčini.

U darovnoj molitvi iste mise za **oblatio hodiernae sollemnitatis** premalo je rečeno **ovaj prinos**, a u popričesnoj molitvi za **sicut divinae nobis generationis est auctor** samo **počelo novog života.**

Poslije pričesti na blagdan sv. Obitelji molimo **fac sanctae Familiae exempla iugiter imitari.** Hrvatski to lijepo zvuči **da se ugledamo u svetu Obitelj**, ali je ispušten prilog. Slično su u zbornoj molitvi 29. prosinca u završnici **dignis praeconiis collaudemus** izostavljene prve dvije riječi.

Tri puta dolazi darovna molitva (29. prosinca, ponedjeljak i četvrtak poslije 2. siječnja) gdje su **commercia gloriosa** prevedena sa **tajanstvena razmjena.** Nije adekvatan prijevod ni **ovim otajstvima** (darovna molitva 30. prosinca, utorka i petka poslije 2. siječnja) za **sacramentis caelestibus.**

Religio znači i bogoštovlje pa bi **totius religionis initium** po svoj prilici bilo bolje prevesti **početak čitavoga bogoštovlja**, a ne **početak prave vjere** (v. zbornu molitvu 31. prosinca). Istoga dana riječi darovne molitve **sacri participatione mysterii fideliter sensibus uniamur** hrvatski glase **dioništvom u ovom otajstvu postanemo u vjeri jedno srce i jedna duša.** Time je istaknuta samo horizontala, a u izvorniku se i vertikala barem podrazumijeva.

Mnogi se čude da u novom latinskom Misalu konkluzije molitava nisu uvijek dosljedno određene prema br. 32. Opće uredbe. Hrvatski je prijevod tu i tamo bio dosljedniji, ali je u 2. zbornoj molitvi na blagdan Gospodinova krštenja **Qui tecum vivit** omaškom promijenio u **Po Gospodinu.** Tu, kao i u nekim drugim molitvama, kao što je činio već dr Kniewald, dobro bi bilo subjekt staviti na kraj i odmah nastaviti, dakle: **obnovi on koji s tobom ...**

Istoga je dana u popričesnoj molitvi pridjev **sacro** izmijenjen u **tvojim** i ispušten biblijski izraz **nominemur.** Sigurno je to učinjeno nehotice, kao što je i u slijedećoj misi (zborna molitva ponedjeljka prije Bogojavljenja) za **de Matre Virgine** stavljeno **od Djevice Marije.**

Latinske su misne molitve vrlo kratke i valjda bi bilo bolje ne skraćivati ih još više, kao što popričesna molitva ponedjeljka i četvrtka poslije 2. siječnja latinski glasi nakon uvodnog usklika: **ut, mysteriorum virtute sanctorum, iugiter vita nostra firmetur**, a hrvatski samo: **ne prestaj nas krijepiti svetim otajstvima.**

U srijedu istoga tjedna zborna molitva ima **omnipotens Deus,** a ne **Gospodine.** Slijedećeg je dana u 1. zbornoj molitvi **famulis tuis** prevedeno samo s **nam** i u zadnjoj je rečenici ispušten objekt u akuzativu. U 2. zbornoj molitvi toga dana nisu prevedene riječi **fulgorem plenum** i **per eius incrementa.**

U 1. zbornoj molitvi slijedećeg dana smeta raspored riječi **prosvijetli nam dobrostivo srce,** jer se **benignus** odnosi na Gospodina a ne na srce. Malo dalje nije preveden **semper,** a **životom se s njime sjedinimo** nije posve isto što **veraciter apprehendant.**

Nije isključeno da je u latinskom tiskarska greška **in eius regno gratiae** (1. zborna molitva subote toga tjedna), ali se prijevod svakako odlučio za **u njegovu kraljevstvu slave.**

***

U nagovoru prije blagoslova pepela na Pepelnicu možda bi mjesto **ovaj pepeo kojim ćemo u znak pokore pepeliti glave** bolje stajalo **posuti glave,** kao što ima i slijedeća molitva (2.). U toj bi pak molitvi, čini se, bilo ljepše reći **život obnovljen prema slici Sina tvoga uskrsloga** nego **novinu života na sliku Sina . . .**

Kao i u prvom dijelu ovog osvrta, kroz korizmu je u više molitava ispuštena poneka riječ ili je prevedena ne posve adekvatno. Na pr. u darovnoj molitvi četvrtka nakon Pepelnice **sacris = ovom;** u popričesnoj te subote i srijede III koriz. nedj. nije prevedena riječ **caelestis;** u darovnoj četvrtka I koriz. nedjelje **omnium,** a u popričesnoj je **futurum** preveden s **uvijeke;** u subotu je toga tjedna **aeterne** preveden **sveti** (zborna), a u darovnoj nisu prevedeni izrazi **reparent** i **beata.**

Posebno treba upozoriti na nepravilnost prijevoda darovne molitve I koriz. nedjelje, jer se ne radi o početku **časnog euharistijskog otajstva** nego korizmenoga: u liturgiji i sveta vremena imaju otajstveni značaj (v. zbornu molitvu istoga dana), a prinošenje se darova nikada ne naziva početkom euharistijskog otajstva.

U zbornoj molitvi II koriz. ponedj. možda je bolje mjesto **kao lijek** reći **za liječenje duše,** a u popričesnoj iste mise **caelestis** ne prevesti sa **tvoje.** Slično u darovnoj slijedećeg dana nije preveden **terrenis,** a **dona** nisu posve isto što **dobrima** (jednako u zbornoj molitvi srijede). Darovna molitva te srijede i zborna III utorka izgubile su pridjev **sancta,** a zborna II koriz. petka III utorka izraz **sacra.**

Darovna molitva II koriz. petka glasi: **Miseratio tua, Deus, ad haec peragenda mysteria, famulos tuos, quaesumus, et praeveniat competenter, et devota conversatione perducat.** Nije teško uočiti koliko je manjkav hrv. prijevod: **Bože, nek nas tvoje milosno djelovanje osposobi da sveto proživimo ova otajstva.** Možda bi se moglo ovako prevesti: Bože, neka nama, tvojim slugama, uspješno dođe u susret tvoje milosno djelovanje da izvršimo ova otajstva i da nas navode na život tebi odani.

U zbornoj molitvi slijedećeg dana nisu prevedene riječi **in terris adhuc positos,** a **gloriosis meritis** nisu samo **sveta otajstva** nego sva korizmena ljekovita sredstva koja nas ne čine **dionicima svoje (Božje) slave** već **nebeskih dobara (caelestium rerum)** koja uključuju sve Božje darove ljudima na ovom i na drugom svijetu. I u popričesnoj iste mise izreka **dadne snagu za novi život** previše slobodno prevodi izvornik **sui nos participes potenter efficiat.**

Je li **obnovi u tvome prijateljstvu** (darovna III koriz. utorka) pravi prijevod **fiat ... tuae propitiatio potestatis?**

U zbornoj molitvi slijedećeg dana manjka posljednja riječ **eruditi et tuo verbo nutriti** i odmah dalje ispuštena je **sancta continentia.** U istoj je molitvi sutradan početak **Maiestatem tuam, Domine, suppliciter imploramus** preveden sa **Veliki i milosrdni Bože.** Toga dana u darovnoj **ad veritatis tuae praemia venire promittis** glasi u prijevodu: **jer nam obećavaš prave radosti,** a u popričesnoj nisu prevedene riječi **attolle benignus auxiliis.**

Semper u zbornoj molitvi petka toga tjedna moglo bi se možda izraziti sa **od svakoga zastranjivanja,** a i u darovnoj ne osiromašiti liturgijski značajan tekst: **Respice ... propitius ad munera, quae sacramus** pa prevesti samo: **Pogledaj, Gospodine, naše darove.**

U predslovlju IV koriz. nedj. **per lavacrum regenerationis** bolje bi se, izgleda, prevelo s **kupelju preporođenja** nego s **otajstvom novog rođenja,** jer je kupelj točniji prijevod i konkretniji izraz.

Prijevod darovne molitve srijede toga tjedna ispušta posljednju riječ **et salutem** koja bi se možda mogla dodati zadnjoj imenici pa da **poraste novi čovjek spasenja.** I u popričesnoj bi se mogao ostaviti izraz originala **Caelestia dona.**

Darovna molitva petka IV koriz. nedj. ne oslovljuje Boga **Gospodine** već **omnipotens Deus.**

U zbornoj molitvi V koriz. ponedj. nisu na početku prevedene riječi **ineffabilem gratia omni,** a ne bi ružno zvučilo: **Tvoja nas, Bože, neizreciva dobrota obogaćuje svakim blagoslovom.** Je li u darovnoj molitvi iste mise, posebno s obzirom na sadržaj cijele molitve, opravdano izmijeniti imenice i pridjeve te **laetam puritatem** prevesti **čistu radost?**

Naša darovna molitva petka V koriz. tjedna nakon **servire** u prijevodu nema **semper** ni **perpetua** ispred **participatione,** a tu riječ prevodi **po toj službi,** što odgovara prvom dijelu molitve ali kao da ne izražava sve što taj izraz hoće da reče.

Ista molitva slijedećeg dana mjesto **Omnipotens sempiterne Deus** ima samo **Bože,** a posve ispušta riječi **in confessione tui nominis.**

U zbornoj molitvi Cvjetnice ističe se Kristov **uzor poniznosti** pa čuveni liturgist p. Casel vrlo vjerojatno ima pravo kad dokazuje da malo dalje **documenta patientiae** nemaju moralno značenje **pouku strpljivosti** nego misterijsko **iskaze (dokaze, svjedočanstva) trpljenja,** a ti uključuju sve liturgijske spomen-čine i posebno euharistiju.

Darovna molitva iste mise ima izraz **sacrificio singulari** za koji hrv. prijevod upotrebljava **jedinstvene žrtve.** Taj se pridjev nažalost uvriježio i kad nije riječ o jedinstvu kao što nije ni ovdje. Možda bi ga trebalo upravo euharistijsku žrtvu označiti kao **jedinu** (jedincatu, osebujnu) ili nekako slično.

Mjesto **iznemažemo** za **deficimus** prikladniji bi, čini se, bio običan govor: **u svojoj smo slabosti već iznemogli.** To je u zbornoj molitvi Velikog ponedjeljka, a u njegovoj bi darovnoj možda za **evacuanda praeiudicia** moglo stajati **poništiti našu presudu (osudu)** i u popričesnoj jasnije izraziti da se **pietate pervigili** ne odnosi na našu pobožnost nego na Boga, dakle: **budnom ljubavlju brani.**

Nekima smeta **mučilo križa** za **patibulum crucis** (zborna Velike srijede) i valjda bi bilo bolje ostati kod uobičajene **muke križa.** Isto tako se čini da bi bolje zvučilo **izbriše** nego **otare našu zloću** (darovna u misi posvete ulja).

U zbornoj se molitvi Vazmenog ponedjeljka teško odlučiti za **izražavati** ili za **svjedočiti,** a ni jedan ni drugi glagol ne sadrži posve isto što kaže latinska izreka **sacramentum vivendo teneant.** Nije adekvatno ni u popričesnoj **donis tuis dignos officias** prevedeno s **daj da odgovorimo na poticaj tvoje ljubavi.**

Nije li u zbornoj molitvi Vazmenog četvrtka za **diversitatem gentium** previše rečeno **svekolike narode?** — U istoj je molitvi slijedećeg dana ispuštena Božja oznaka **sempiterne.**

Sigurno omaškom u popričesnoj molitvi Vazmene subote **ad incorruptibilem glorificandae carnis resurrectionem** prijevod glasi samo **privedi ga k slavi uskrsnuća,** dok u posve istoj molitvi III vazmene nedjelje i ponedjeljka nakon II nedj. pravilno stoji: **udijeli mu da o uskrsnuću tijela postigne slavu neraspadljivosti.**

Perceptio sacramenti izražena je u popričesnoj II vazmene nedj. kao **snaga otajstva,** a u zbornoj je molitvi IV nedj. ispuštena riječ **gaudiorum,** iako bi se moglo lijepo reći **u veselo društvo nebesnika.**

Darovna molitva V vazmene nedj. dolazi još pet puta (u srijedu II, IV i VI tjedna, u četvrtak III i V tjedna), ali svaki put u izreci **unius summaeque divinitatis** nisu prevedene prve dvije riječi. Uz to završnica te molitve **sic eam (veritatem) dignis moribus assequamur** nije adekvatno izražena u prijevodu **potvrđujemo svojim životom.** Isto vrijedi i za izraz VI nedj.: **semper in opere teneamus** nije samo **da budu i nadahnuće našem životu.**

Darovnu molitvu VI vazmene nedjelje imamo još u četvrtak II, IV i VI tjedna te u ponedjeljak III i V tjedna. U svim je tim slučajevima izreka **tua dignatione mundati** ne posve adekvatno prevedena sa **svojom dobrotom obnovi naš duh** i uz to dodano **da svojim životom sve bolje.** Glagol **aptemur** može se možda prevesti **da se uskladimo s . . .**

Na blagdan Uzašašća zborna molitva **pia gratiarum actione** prevodi malo drukčije **u ovoj žrtvi hvale,** a za značajan izraz **et corporis** ima samo **nas,** na što se može zgodno dodati **svoje udove.**

U 1. zbornoj molitvi duhovskog bdjenja original nema rečenice **Obnovi čudo prve Pedesetnice,** a u 2. molitvi za **qui per tuam gratiam sunt renati** prijevod ima samo **svih nas.** U popričesnoj istog dana nije prevedena riječ **ineffabiliter,** a lijepo bi stajalo da je Gospodin Duha Svetoga **poslao svojim apostolima na neizreciv** (ili još bolje: **nedokučiv) način.**

Na dan Duhova darovna molitva ispred **objavi** ispušta **copiosius,** a **ove istine** je sigurno tiskarska greška mjesto biblijske **sve istine (omnem veritatem).**

Po svoj prilici kratku zbornu molitvu ponedjeljka nakon VI vazm. nedj. **Concede, misericors Deus, ut, quod paschalibus exsequitur institutis, fructiferum nobis omni tempore**

sentiamus trebalo bi izraziti malo opširnije nego što to čini hrv. prijevod. U istoj molitvi utorka nakon IV vazm. nedj. **mysteria colimus** nije posve isto što i **obnavljamo spomen.**

Već dosta bremenitu zbornu molitvu četvrtka nakon IV vazm. nedj. prijevod je još otešćao dodatkom **Ostvari i na nama svoj pradavni naum.** No u istoj molitvi nakon II vazm. nedj. poslije **nam** dobro bi stajao iz originala **famulis tuis.** U vezi s gornjom opaskom za dan Velike srijede treba spomenuti da ovdje za **crucis patibulum** stoji **muku križa.**

Završetak zborne molitve petka nakon IV vazm. nedj. **et perpetua in te valeant incolumitate gaudere** hrvatski glasi **budi nam izvor . . . vječne radosti,** no je li to točan prijevod? Isto vrijedi i za **beata immortalitate vestiri** što je u zbornoj molitvi petka nakon Uzašašća prevedeno **u bijelu haljinu besmrtnosti.**

Zborna molitva u subotu nakon II vazm. nedj. posve je ista kao i V nedjelje, ali nije tako u prijevodu.
šüü

U zbornoj molitvi petka nakon V vazm. nedj. **hrani** je sigurno tiskarska greška mjesto **brani (tueantur).** No u popričesnoj toga dana i petka nakon III vazm. nedj. prijevod ispušta **humiliter deprecantes . . . in nostrae proficiant caritatis augmentum.**

Prijevod zborne molitve u subotu nakon III vazm. nedj. **sačuvaju** nema priloga **fideliter.** Ista subotnja molitva nakon V vazm. nedj. za **praesta, quaesumus, ut, quos immortalitatis efficis iustificandi capaces, usque ad plenitudinem gloriae, te moderante, perveniant** ima u prijevodu samo ovo: **i nadu besmrtnosti. Privedi nas punini slave.**

Naprotiv, darovna molitva ponedjeljka nakon VII vazm. nedj. izreku **et mentibus nostris supernae gratiae dent virtutem** prevodi opširnije: **nek u nama stvori novo srce i ojača božanski život.** No ista molitva srijete toga tjedna mjesto dugih izreka: **et sacris mysteriis, quae debitae servitutis celebramus officio, sanctificationem tuae nobis redemptionis dignanter adimple** ima u prijevodu samo: **Nek se po njoj u nama dovrši djelo otkupljenja.**

Istoga dana poslije pričesti molimo **tvojom snagom** mjesto **svojom (sua),** a **dostojnom** je sigurno tiskarska greška jer ide **dostojnima.**

Konačno u zbornoj molitvi petka prije Duhova **glorificatione Christi tui et Sancti Spiritus illuminatione** nije posve adekvatno prevedeno s **uzašašćem Kristovim i darom Duha Svetoga.**

***

Ne mora se svatko složiti sa svim ovim napomenama, ali, uzevši ih u cjelini, svakako traže da se kod konačnog izdanja hrv. prijevoda novog Misala izvrši pomnjivi pregled. To bi bio posao Liturgijskog Vijeća pri našoj BK na koje tolika druga već dugo čekaju. Njega ne tvore sama tri biskupa Nacionalne liturgijske komisije već bi u nju spadalo više određenih stručnjaka koji bi zajedno s njima uz ostalo pregledavali sve prijevode liturgijskih tekstova i predlagali ih Biskupskoj konferenciji na daljnji postupak.

Na kraju još jedna molba u ime drugih. Morali bismo što prije dobiti odobreni prijevod dvadeset »svečanih blagoslova« za svršetak misnog slavlja na najveće blagdane. »Mise i čitanja Bl. Dj. Marije« donijele su samo jedan na str. 109—110. Jednako tako da se prevede i obred škropljenja vodom prije nedjeljne mise. Još potrebniji su nam odobreni obrasci »Sveopće molitve«, barem onih koje Rimski misal ima na str. 893—903 za razna liturgijska vremena. Na terenu u tom pogledu vlada neopisno i većinom nezakonito šarenilo. Tko je za nj odgovoran?

M. Kirigin OSB

DOKTRINALNA KOMISIJA B. KONFERENCIJE JUGOSLAVIJE I »HUMANAE VITAE«

Zamoljeni smo od splitskog nadbiskupa dr Frane Franića, da objavimo ovaj članak.

Uredništvo

»Zagreb, 17. veljače (AKSA). Danas je u Zagrebu održana 10. sjednica Doktrinalne komisije Biskupske konferencije Jugoslavije pod predsjedanjem ljubljanskoga nadbiskupa dra Jožefa Pogačnika. To je bila prva sjednica novog članstva komisije imenovanoga na prošlogodišnjem jesenskom zasjedanju Biskupijske konferencije Jugoslavije.

Konačno u zbornoj molitvi petka prije Duhova **glorificatione Christi tui et Sancti Spiritus illuminatione** nije posve adekvatno prevedeno s **uzašašćem Kristovim i darom Duha Svetoga.**

***

Ne mora se svatko složiti sa svim ovim napomenama, ali, uzevši ih u cjelini, svakako traže da se kod konačnog izdanja hrv. prijevoda novog Misala izvrši pomnjivi pregled. To bi bio posao Liturgijskog Vijeća pri našoj BK na koje tolika druga već dugo čekaju. Njega ne tvore sama tri biskupa Nacionalne liturgijske komisije već bi u nju spadalo više određenih stručnjaka koji bi zajedno s njima uz ostalo pregledavali sve prijevode liturgijskih tekstova i predlagali ih Biskupskoj konferenciji na daljnji postupak.

Na kraju još jedna molba u ime drugih. Morali bismo što prije dobiti odobreni prijevod dvadeset »svečanih blagoslova« za svršetak misnog slavlja na najveće blagdane. »Mise i čitanja Bl. Dj. Marije« donijele su samo jedan na str. 109—110. Jednako tako da se prevede i obred škropljenja vodom prije nedjeljne mise. Još potrebniji su nam odobreni obrasci »Sveopće molitve«, barem onih koje Rimski misal ima na str. 893—903 za razna liturgijska vremena. Na terenu u tom pogledu vlada neopisno i većinom nezakonito šarenilo. Tko je za nj odgovoran?

M. Kirigin OSB

DOKTRINALNA KOMISIJA B. KONFERENCIJE JUGOSLAVIJE I »HUMANAE VITAE«

Zamoljeni smo od splitskog nadbiskupa dr Frane Franića, da objavimo ovaj članak.

Uredništvo

»Zagreb, 17. veljače (AKSA). Danas je u Zagrebu održana 10. sjednica Doktrinalne komisije Biskupske konferencije Jugoslavije pod predsjedanjem ljubljanskoga nadbiskupa dra Jožefa Pogačnika. To je bila prva sjednica novog članstva komisije imenovanoga na prošlogodišnjem jesenskom zasjedanju Biskupijske konferencije Jugoslavije.

Komisija je izabrala za svoga tajnika u slijedećoj mandatnoj periodi Dr Adalberta Rebića, docenta pri katedri Sv. Pisma Staroga Zavjeta na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu.

Komisija je raspravljala o tumačenju jednog problema enciklike »Humanae vitae«, kako ga je u javnost iznio profesor ljubljanskoga Teološkog fakulteta dr Štefan Steiner. Osim dra Steinera o problemu su referirali dr I. Fuček i dr B. Lekić. Komisija se složila da tumačenje dr Steinera nije u sukobu s enciklikom »Humanae vitae«.

Kako je potpisani u tri članka u »Službi Božjoj« dokazivao, da je glavni stav (dozvoljenost kontracepcije) dr Steinera u suprotnosti s enciklikom »Humanae vitae«, osjećam se ponukanim da se osvrnem, ne baš toliko na dr. Steinera, koliko na suglasnost Komisije da tumačenje dr Steinera nije u sukobu s enciklikom »Humanae vitae«.

Ovdje se ne osvrćem na stavove dr Steinera, jer sam o njima pisao, nego na konstataciju Doktrinalne komisije Biskupske konferencije, a napose na predsjednika dra Pogačnika te članove dra Fučeka i dra Lekića. Ima već 5-6 mjeseci da sam doznao, kako dr Steiner nastoji da bi se opozvala Uputa Biskupske konferenvije o regulaciji porođaja i poprimila Uputa francuskoga episkopata koja dozvoljava kontracepciju, ako je bračnim drugovima teško živjeti u uzdržljivosti. Izgleda da je izjava Doktrinalne komisije u Zagrebu upravo početak za taj konačni korak.

Odavna sam znao da dr Pogačnik favorizira mišljenje francuskoga episkopata, koje je u nas prenio dr Steiner. Ali je začudo da poslije Upute Biskupske konferencije o regulaciji porođaja podpredsjednik Biskupske konferencije i dva profesora moralke javno iznose i odobravaju mišljenje dr Steinera kao da nije u sukobu s enciklikom »Humanae Vitae«; dok smisao cijele Upute našega ekiskopata jest obrana »Humanae vitae« i neodobravanje bilo kojega tumačenja koje miriše izjavom francuskoga episkopata.

Zaboravio je nadbiskup i profesori moralke da su i oni obavezni na Upute našega episkopata i da moraju misliti i naučavati po toj Uputi koja nije nego parafraza »Humanae vitae«. Posao je sada našega episkopata da to pitanje raščisti, ako ne želi da se Uputa našega episkopata dokine, a zavede zabluda Francuske deklaracije. Videant consules!

Pogledajmo da li je tumačenje dra Steinera u sukobu s naukom »Humanae vitae«.

Dr Steiner nema svoga originalnog tumačenja. Njegova je originalnost u tome što je preveo deklaraciju francuskog episkopata na slovenski jezik: »Za rješenje slučaja kakav je naš, prevodi dr Steiner, francuski su biskupi po objavljivanju enciklike u svojoj izjavi dali ovo mišljenje: Kontracepcija nikada ne može biti nešto dobra, ona je vazda neki nered. Ipak kadikada taj nered nije nešto grešno. Može se naime dogoditi da se bračni drugovi nađu u suprotnosti raznih dužnosti. Svatko poznaje duševne stiske koje kadikada muče poštene bračne drugove kada im naravni ciklus ne daje dovoljno sigurne podloge za uređenje porođaja. Ti bračni drugovi znadu da moraju svaki bračni čin ostaviti otvoren za porođaj života. Isto tako su u savjesti uvjereni da moraju izbjeći novi porođaj ili ga odmaknuti za kasnije vrijeme. Ne mogu se služiti s danima plodnosti ili neplodnosti kod žene. S druge strane ti bračni drugovi ne mogu se odreći izraza svoje tjelesne ljubavi, jer bi sigurno bila ugrožena stalnost njihove bračne zajednice«.

U ovome pozivljem se na trajno naučavanje moralke: kada se nalazimo u sukobu dviju dužnosti pa bilo što mi odlučili, zlo se ne možemo izbjeći, tradicionalna mudrost traži da u takvom slučaju pred Bogom ispitamo koja je dužnost veća.

Kako je očevidno francuska deklaracija i dr Steiner pripuštaju savjesti ili živjeti u teškoj uzdržljivosti s pogibeji preljuba i rastave braka.

To je tumačenje dr Steinera. Nauku Crkve o takvim i običnim slučajevima Papa je ovako izrazio: svrha, koliko god plemenita bila (sloga bračnih drugova) nikada ne može opravdati uporabu nemoralnoga sredstva. »Humanae vitae« izričito donosi: »Ipak nikada ni iz najtežih razloga nije dopušteno učiniti zlo da bi iz njega proizišlo dobro« (br. 14).

Kako vidimo, Papa ne dozvoljava nikada kontracepciju, a Steiner dozvoljava **kadgod je bračnim** drugovima teško živjeti u uzdržljivosti. [illegible] po mišljenju Steinera Papu će poslušati oko 5%, a Steinera sigurno 95% bračnih drugova.

Prigovorit će novi moralisti: Uza svu Papinu zabranu u životnoj praksi kontracepcija se općenito širi. Odgovor: Mogu ljudi da griješe, kao što psuju, kao što se opijaju jer su slobodni. I podaju se brutalnosti, ali im Papa neće nikada to odobriti i reći da je dobro, što je u sebi zlo. Ostat će Papa, reći će novatori, sam, kao što je Isus ostao sam u Getsemaniju i poslije govora u Kafarnaumu nakon obećanja Euharistije. Ali Isus je Bog, i izveo je svoj cilj. Uz Papu je

Krist pa će i njegova nauka jednom biti priznata kao ispravna. Neomoralisti kao Steiner i njegovi sumišljenici opravdavaju se, da Papa još nije osudio njihovo tumačenje »Humanae vitae«.

Ali što, ako jest?

Najprije: Carska se ne poriče niti blaže tumači nego kako je napisana. Dr Balić, član Kongregacije za nauku vjere, jednom mi je iz Rima pisao da Papa neće službeno osuditi kontestatore »Humanae Vitae« da ne bi nastala shizma, nego čeka da ih Duh Sveti prosvijetli i sami dođu do ispravna tumačenja i iskrene poslušnosti Papi. Tako su već učinili neki biskupi, pa i teolozi i mnogi svećenici i vjernici. Ali, ako Papa i nije službeno osudio kontestatore »Humanae vitae«, to je više puta privatno i neslužbeno izjavio, što on misli o novim naučiteljima u Crkvi, koji ne primaju nauku Crkve. Citirat ću nekoliko takvih Papinih navoda:

a) Papa je izdao encikliku »Humanae vitae 25. VII 1968. Reagirale su gotovo sve nekatoličke novine, pa neke i katoličke a i mnogi kršćani, pa i svećenici i biskupi te neki kardinali i nazvali su Papu nazadnjakom i nehumanim čovjekom. Uza sve to Papa nije smalaksao. Nije uzmanjkala njegova vjera, za koju je Isus molio. Ostao je jak i odlučan. I nije popustio. Nakon 10 dana (4. VIII 1968.) Papa je reagirao u svome govoru u Castel Gandolfu i rekao: »Glas naše enciklike »Humanae vitae« imao je razne odjeke. Znamo da ih ima mnogo koji nisu pravo ocijenili našu nauku; pače ne mali broj joj se suprotstavio. Možemo na neki način razumjeti ovo neshvaćanje i ovu suprotnost. Naša riječ nije lagana i ne slaže se s običajem bračnih drugova koji se danas nažalost sve to više širi. Mi hoćemo još prizvati u pamet, da pravilo koje smo dali, nije naše, nego je vlastitost same naravi i života, ljubavi i ljudskoga dostojanstva; a to znači da proizlazi iz samoga zakona Božjega. Nije to pravilo koje ne bi znalo sve sociološke okolnosti. To je samo pravilo, koje po sebi zahtijeva (esigente) i koje je strogo, pa i danas i uvijek valjano, koje zabranjuje uporabu sredstava koji s nakanom zapriječuju porođaj i koji ponižava čistoću i ljubav i zabranjuju svrhovitost bračnoga života«.

(Encychiche e Discorsi di Paulo VI. Roma, 1968. vol. XVI p. 371/472., Edicioni Paoline).

b) U govoru na Generalnoj audienciji u Rimu (25. VI 1969), gdje se redovito skupi i velik broj mladih bračnih drugova nakon vjenčanja Papa je izjavio: »Je li kršćanstvo ustanovljeno

za mekušce i za mlohavce u moralnoj savjesti. Mi se pitamo da li se među motivima prigovora podignutih u odnosu na encikliku »Humanae vitae« ne nalazi i ova potajna nakana: dokinuti teški zakon, da se život učini lakšim«. (Ibidem, vol. XVII p. 396).

Malo kasnije, opet na Generalnoj audenciji (9. 7. 1969.) Papa se ponovno osvrće na smalaksanost i lagodnost današnjice i potiče mlade zaručnike da ostanu vjerni Evanđelju i kršćanskom moralu. Govoreći o potcjenjivanju na koje nailazimo u današnjem svijetu, koje je u suprotnosti s unutarnjim zakonom, s moralom, Papa izričito i spominje one koji su ustali protiv »Humanae vitae«: Vide se, kaže Papa Pavao VI, kao primjer neka osporavanja u odnosima prema naravnom zakonu u našoj enciklici »Humanae vitae« (Cf. ib. vol. XIX p. 20).

Da ne tragamo po svim stranicama Papinih govora pogledajmo na njegov nedavni govor (koji sam slušao na radio Vatikanu) prigodom generalne audicije 24. XI 1971. upravljen baš primaljama: »Mi sami u enciklici »Humanae vitae« osjetili smo dužnost da upozorima na neopoziva načela kršćanske moralke preporučujući učenjacima, liječnicima, specijalistima i svima koji s njima surađuju na ovom posebnom odjelu zdravstvenoga umijeća, da se nadahnjuju zdravim razumom i vjerom« (Sam Papa citira br. 24. i 27. »Humanae vitae«). Valjda najjači, iako uvijeno izražen Papin izraz u odnosu na »Humanae vitae« bio je onaj koji je izrekao na sjednici Ujedinjenih naroda 4. X 1965. **»Uvećati kruh, a ne umjetno umanjiti broj gostiju za stolom«.**

Ovo je program koji je velikom hrabrošću Pavao VI objavio svijetu, pa taman to bila i jedina rečenica za koju nije aplaudiran na skupštini. (Palestra del Clero, god. 1969. p. 67.). Jer umjetno umanjivanje blagovaoca za stolom protivi se Božjem i naravnom zakonu.

U ovome, sve istome smislu vrlo su značajne riječi Pavla VI izrečene na CELAM-u (Skup Južnoameričkih biskupa) u Bogoti. Tu smjera na izjave i intervente teologa i suvremenih pisaca, kojih je danas mnogo (pa i kod nas). Riječi su papine: »Teolozi mogu biti providnosni i vrijedni tumači vjere ako se i sami drže u granicama crkvenog učiteljstva koje je Krist ustanovio da bude čuvar po kreposti Duha Svetoga njegova poslanstva vječne Istine. Ali danas neki pribjegavaju sumnjivim doktrinalnim izjavama, a drugi si prisvajaju slobodu da izražavaju svoje vlastito mišljenje, kojemu

daju toliki auktoritet, koji oni više ili manje prikriveno osporavaju onima, koji po božanskom pravu imaju tu vrlo budnu i strašnu karizmu«.

I ovi dozvoljavaju da u Crkvi svatko misli i vjeruje što hoće. Na taj način upadaju u takozvano slobodno ispitivanje, koje je porušilo jedinstvo same Crkve. I mijenjajući zakonitu slobodu moralne savijesti s krivo shvaćenom slobodom misli koja je često u zabludi, jer dovoljno ne poštuje prave religijske istine vjere. (Palestra del Clero god. 1968. p. 130, iz Osservatore Romano 26-27 augusta, god 1968).

Tko poslije ovoga promatranja ne uviđa da se tumačenje dr Steinera ne može slagati s naukom »Humanae vitae«, taj se stavlja u pogibelj da misli i vjeruje da se bračni život sastoji samo ili uglavnom u bračnim odnošajima; a to je očevidno neispravno (Palestra del Clero, god. 1968. p. 1300, Pietro Bongiovanni).

Da se u enciplici »Humanae vitae« radi o jednoj teškoj zadaći koja je izražena papinom enciklikom, sam Papa u spomenutom govoru u Castel Gandolfo blagim i pobudnim riječima pozivlje vjernike: »U tu svrhu svi smo pozvani da na ovaj problem gledamo u svjetlu, koji dolazi odozgo, a ne od našega umovanja, da se pouzdajemo u Boga koji jača i podržava volju ljudi«.

Papa izričito piše u enciklici: »Ne mislimo skrivati poteškoće koje su koji put baš teške i spojene sa žrtvama bračnih kršćanskih drugova; i za nje, kao i za sve, uska su vrata i tijesna koja vode u život (Mt 7, 14). Ali samo nada u budući život mora poticati njihovo putovanje ukoliko hrabro nastoje živjeti u mudrosti, pravednosti i pobožnosti u sadašnjem vremenu imajući na pameti da sve prolazi« (HV — 25).

Utinam convertantut etiam ii qui nos conturbant!

Fra Karlo NOLA

VANJSKA SVEČANOST SV. NIKOLE TAVELIĆA

Biskup dr Josip Salač nas je obavijestio da je Sv. Kongregacija za bogoštovlje za naše krajeve učinila iznimku od općih liturgijskih zakona (Normae generales n. 58) i dozvolita da prigodom vanjske svečanosti sv. Nikole, u nedjelju između 11. i 17. studenoga, može biti sv. Misa od sv. Nikole.

VIDICI

NAROD BOŽJI I AUTORITET BISKUPA

Osvrćući se na »dokument« jugoslavenskih biskupa »Crkveno učiteljstvo i rast vjere« dr Tomislav Šagi-Bunić napisao je članak o tom dokumentu, htijući posebice naglasiti novo pokoncilsko gledanje naših biskupa na Crkvu kao zajednicu Božjeg naroda, kojoj predsjeduju biskupi. Članak je izašao u 24. broju »Glasa koncila«. Vrlo je zanimljivo ovo novo gledanje na Crkvu, koje je zapravo vraćanje na staru nauku Crkve iz prvih stoljeća. No budući da neke stvari nisu dovoljno precizno izražene ja bih se htio na to osvrnuti u ovom članku, jer sam uvjeren da je od velike koristi, ako se stvari dobro sagledaju i pojmovi pročiste.

U navedenom dokumentu se govori o ulozi Duha Svetoga u Crkvi: »Tim Duhom obdaren je svaki vjernik, i zbog toga je cijela Crkva kao Božji narod kraljevski, svećenički i proročki narod«. Ali se ovdje ništa ne objašnjava, da se taj duh ne daje svima u jednakoj mjeri. Biskupi su naravno kao nasljednici apostola svakako u posjedu većih darova Svetoga Duha, pa je slušanje biskupa i zbog toga potrebno. Pa i svećenici svojom pastirskom službom i svećeničkim redom primili su prilikom ređenja posebnu mjeru milosti, koju inače obični vjernici ne posjeduju. To vrijedi naglasiti, jer bi inače i dobro školovan učitelj mogao čak i redovito nedjeljom nadomjestiti župnika na propovijedaonici. Za redovito propovjedanje ipak su svećenici prikladniji, a ono što laičkim propovjednicima u stanovitoj mjeri nedostaje, to je unkcija Svetoga Duha, a ta je sakramentalna. Naravno može i pokoji laik biti više obdaren milošću nego njegov župnik, ali to je redovito samo iznimka. Tim prelazim na karizmatično područje Crkve. Ruski laički teolog Homjakov je u svojim djelima mnogo pisao o tom karizmatičkom učiteljstvu Crkve. On je bio uvjeren, da je Božji narod jedini autentični čuvar pravovjerja Crkve Kristove. Biskupi Jugoslavije kažu, da treba autentičnom učiteljstvu Crkve i ovo karizmetičko. Ovako poimanje znači približavanje kršćanskom istoku. No ipak potrebno je naglasiti, da karizmatički darovi Duha Svetoga nisu redovite milosti, koje prima svaki vjernik Crkve. Dr. Vladimir Truhlar u svojoj spornoj knjizi: »Katolicizam v poglobitvenem procesu« iznosi ovo pogrešno shvaćanje: »Danes so resnice, da je Kristusov Duh dan Cerkvi, da so vsi kristjani deležni »čuta vere« in celo Kristusove učiteljske službe, da Duh vodi kristijana tudi neposredno, v njegovi notranjosti, da je to svetišče Duha prav njegova vest, da je vsakdo »karizmatik«, da je resnico treba iskati v celoti Cerkve — te in podobne resnice so danes že prodrle v splošno krščansko zavest, da more tudi preprost vernik ob kakšni odločitvi hierarhičnega učiteljstva ostati — v trdni jasnosti in zrelem miru — pri svoji vesti« (str. 40).

Sigurno je pogrešno ako dr Truhlar misli, da je svaki kršćanin karizmatik. Karizmatika nikada nije bilo mnogo u Crkvi Kristovoj. Imali su posebnu ulogu, kao i proroci u Starom zavjetu; bili su odabranici Božji i imali su određeno poslanstvo, što im ga je Bog odredio. No ako si netko sam prisvoji karizmatičko učiteljstvo, da li smo mu dužni vjerovati? Mislim da svi ostali vjernici mogu po svojoj savjesti ovakvog karizmatika otkloniti. Jako ne-

Jasna je i ona tvrdnja, da treba istinu tražiti u »cjelovitosti Crkve«. Ovoj »cjelovitosti Crkve« dakako spada i hierarhično učiteljstvo pa mu treba prema tradiciji i običaju iskazivati potrebno poštovanje i poslušnost. Veliki ruski mislilac Vladimir Solovjev, koji je bio inače za veliku demokraciju u Crkvi, kao prvo načelo crkvenosti postavlja poslušnost Kristu i zakonitim crkvenim poglavarima. Prema Solovjevu Crkva nije samo organizacija nego i živ organizam, u kojem svaki član suraduje kao živa ćelija sa cijelim organizmom, a to povećava njenu moć i njen rast. (Dr. Franc Grivec: »Kristus v Cerkvi« str. 111). To stanovište Solovjeva vrlo je blisko stanovištu naših biskupa: »Napredak objave odvija se uz pomoć Duha Svetoga u cijeloj Crkvi. Svaki vjernik na svoj način pridonosi tom napretku: razmišljanjem, studijem, duhovnim iskustvima, propovijedanjem. ..« Nedostatak je jedino u tome, što nije naglašeno, da svaki »aktivni vjernik« doprinosi ovome napretku, jer od pasivnih vjernika, a ovih ima i u naše dane mnogo, ne možemo očekivati promicanje objave i crkvenog života. Pa i sama crkvena povijest nam o tome dovoljno jasno svjedoči.

Vilko Šolinc

EDITH STEIN
(uz pedesetu obljetnicu obraćanja)

Na Novu godinu, 1922. primila je sakrament sv. krštenja — **Edith Stein.** Upravo pred 50 godina. A tad joj je bilo 30 godina. Po nacionalnosti je bila Židovka — specijalizirana u filozofiji i asistenkinja već pet godina glasovitog profesora **Edmunda Husserla,** filozofa **fenomenologizma,** na sveučilištu u Freibourgu — Breisgau.

U ovom kratkom osvrtu na fenomenalan život Edithe, prikazat ću samo njezino čudovišno, iznenadno i simpatično obraćanje, koje je pobudilo pažnju čitavog, osobito, intelektualnog kruga, svijeta. Ona, žena visoko kvalificirana na forumu svjetske inteligencije, već kao mlada doktorica filozofije, u 25. godini života ušla je u hram filozofije da asistira prof. **Husserla,** proroka fenomenologije, svojom izvanrednom sposobnošću, blistavim umom i neslomivom energijom volje u radu.

Bilo je 1921. za vrijeme jednih praznika. Po običaju pošla je u mali grad Bergzabern, u rajnskom Palatinatu, kod članova obitelji Conrad-Martius, svojih prijatelja i studijskih kolega. Ova obitelj imala je kućnu biblioteku. Edith je nekoga dana slučajno, pregledavajući pohranjene knjige naišla na **»Životopis sv. Terezije Avilske«** koji je svetica napisala. Počela je čitati. I odmah se oduševila. I toliko zanijela da ju je na dušak pročitala kroz jednu noć. Zatvorila je divnu knjigu i uskliknula: »Ovo je istina«. Odmah je ujutro priskrbila jedan mali misal i katekizam. Proučavala ih je pažljivo, sabrano i srdačno. Htjela je po prvi put prisustvovati celebraciji sv. Mise. Svo je savršeno shvatila i nije odugovlačila — tražiti sv. krštenje, jer njezino fulminantno obraćanje nije bilo plod časovite **emotivne** sentimentalnosti već — **dar Milosti.**

Edith Stein u Crkvi nije tražila niti zaklon, niti kompensaciju. U nju je nije naveo — ni strah, ni razočarenje. Na planu psihološkom, tvrdi **R. Levi,** ona je bila — savršeno potpuno mirna. Oče-

Jasna je i ona tvrdnja, da treba istinu tražiti u »cjelovitosti Crkve«. Ovoj »cjelovitosti Crkve« dakako spada i hierarhično učiteljstvo pa mu treba prema tradiciji i običaju iskazivati potrebno poštovanje i poslušnost. Veliki ruski mislilac Vladimir Solovjev, koji je bio inače za veliku demokraciju u Crkvi, kao prvo načelo crkvenosti postavlja poslušnost Kristu i zakonitim crkvenim poglavarima. Prema Solovjevu Crkva nije samo organizacija nego i živ organizam, u kojem svaki član surađuje kao živa ćelija sa cijelim organizmom, a to povećava njenu moć i njen rast. (Dr. Franc Grivec: »Kristus v Cerkvi« str. 111). To stanovište Solovjeva vrlo je blisko stanovištu naših biskupa: »Napredak objave odvija se uz pomoć Duha Svetoga u cijeloj Crkvi. Svaki vjernik na svoj način pridonosi tom napretku: razmišljanjem, studijem, duhovnim iskustvima, propovijedanjem. ..« Nedostatak je jedino u tome, što nije naglašeno, da svaki »aktivni vjernik« doprinosi ovome napretku, jer od pasivnih vjernika, a ovih ima i u naše dane mnogo, ne možemo očekivati promicanje objave i crkvenog života. Pa i sama crkvena povijest nam o tome dovoljno jasno svjedoči.

Vilko Šolinc

EDITH STEIN
(uz pedesetu obljetnicu obraćanja)

Na Novu godinu, 1922. primila je sakrament sv. krštenja — **Edith Stein.** Upravo pred 50 godina. A tad joj je bilo 30 godina. Po nacionalnosti je bila Židovka — specijalizirana u filozofiji i asistenkinja već pet godina glasovitog profesora **Edmunda Husserla,** filozofa **fenomenologizma,** na sveučilištu u Freibourgu — Breisgau.

U ovom kratkom osvrtu na fenomenalan život Edithe, prikazat ću samo njezino čudovišno, iznenadno i simpatično obraćanje, koje je pobudilo pažnju čitavog, osobito, intelektualnog kruga, svijeta. Ona, žena visoko kvalificirana na forumu svjetske inteligencije, već kao mlada doktorica filozofije, u 25. godini života ušla je u hram filozofije da asistira prof. **Husserla,** proroka fenomenologije, svojom izvanrednom sposobnošću, blistavim umom i neslomivom energijom volje u radu.

Bilo je 1921. za vrijeme jednih praznika. Po običaju pošla je u mali grad Bergzabern, u rajnskom Palatinatu, kod članova obitelji Conrad-Martius, svojih prijatelja i studijskih kolega. Ova obitelj imala je kućnu biblioteku. Edith je nekoga dana slučajno, pregledavajući pohranjene knjige naišla na **»Životopis sv. Terezije Avilske«** koji je svetica napisala. Počela je čitati. I odmah se oduševila. I toliko zanijela da ju je na dušak pročitala kroz jednu noć. Zatvorila je divnu knjigu i uskliknula: »Ovo je istina«. Odmah je ujutro priskrbila jedan mali misal i katekizam. Proučavala ih je pažljivo, sabrano i srdačno. Htjela je po prvi put prisustvovati celebraciji sv. Mise. Svo je savršeno shvatila i nije odugovlačila — tražiti sv. krštenje, jer njezino fulminantno obraćanje nije bilo plod časovite **emotivne** sentimentalnosti već — **dar Milosti.**

Edith Stein u Crkvi nije tražila niti zaklon, niti kompensaciju. U nju je nije naveo — ni strah, ni razočarenje. Na planu psihološkom, tvrdi **R. Levi,** ona je bila — savršeno potpuno mirna. Oče-

va smrt koja kod djece u doba razuma, ostavlja, preduboke tragove, nju nije bacila u traumu, jer onda još nije bila navršila dvije godine života. Nisu je mogle slomiti ni obiteljske ekonomske poteškoće jer su bile kratkotrajne. Ekvilibrij i poduzetni duh njezine majke, kao i vitalnost njezinih 6 braće, učinili su da kad je proradila njezina svijest — našla se u živahnom ambijentu i bogatom blagostanjem.

U predvečerje svoga obraćanja, Edith u afektivnom životu bila je potpuno zadovoljna. Nije nikada oskudijevala u obiteljskim afektima, prijateljstvima i uspjesima, iako za vrijeme prvih školskih godina morala je trpjeti radi **antisemitizma** nekih profesora koji nisu htjeli pripustiti ni jednu učenicu njoj Židovki, premda je njezin intelektualni primat bio očevidan i nepobitan. A nije Edith poticao u kat. Crkvu ni njezin temperamenat koji je prirodno izbjegavao svijet.

Ona je gubila prirodu i prijateljstva, susret i građanske svečasnosti. Stoga je išla na mnoge ekskurzije u mnoge sveučilišne gradove ili s tečajcima u prirodu izvan gradova u duhu časnog kameratizma. O tome je ona napisala izvještaj »Moj I semestar u Göttingenu«. Ovaj je izvještaj napisala poslije obraćenja, a darovala ga je svome duhovnom vođi P. Ar. Raph. Walzeru O. S. B. Ona je bila i radikalni feminist — kako tvrdi njezina glavna biografkinja Tereza Renata De Spiritu Sancto: »Edith Stein« — Morceliana 1959.

Prihvaćanje katoličke nauke i religiozne prakse moraju se svrstati na liniju razvoja i otvora njezina uma — **istini.** Tvrdi Jean de Fabregues: »Obraćanje uma, jedan zaključak uma, **jedna nužda uma«.**

Edith je bila izvaredno živahne inteligencije. S braćom se natjecala od pet godina u kvizu o pripisivanju pojedinih dijela pjesnicima, i dobivala je natjecanja. Bez ikakve poteškoće svršila je srednjoškolsku nastavu i prekoračila prag sveučilišta. Studirala je: francuski, engleski, španjolski, latinski i hebrejski, a 1911. počela je na breslavskom sveučilištu studij germanistike, povijesti filozofije i filozofije.

U psihologiji se vrlo rano razočarala, jer nije imala objektivnih temelja, pa je promijenila prvi plan da kao doktorsku tezu obradi — razvij djetinje misli. Naprotiv ostala je razočarana od objektivne radne metode metodologije i poslije nego je u Breslau pročitala **»Logička istraživanja«** Husserla, osjeti da je pozvana na onu liniju misli koja, udaljivši se od Kantova i neokantoviskih pečata htjela je povratiti spoznaji — »objektivnost«.

Atrakcija prema jednoj filozofiji koja je u svojim temeljnim teoretskim direktivama imala za cilj pokušaj shvatiti »same stvari u sebi« kako se izražavao Husserl — svjedoči za Editu da je vruće željela »konkretnost, istinu i apsolutnost. Getingenška i frajburška škola gdje se ona preselila da može slijediti Husserla najprije kao njegova studentica, a onda kao asistentica, doveli su je do vrhunca kritične zrelosti koja daleko od toga da jednog autentičnog mislioca stegne u granice jedne ideologije koju se smatra nepovredivom, podrži da je otvorena i osjetljiva ne odzive za još dublje istine.

U času Edithina susreta sa sv. Terezom Avilskom, ona je već imala kontakte s katoličkom naukom. U Göttingenu je slušala

Maksa Schelera koji malo prije nego ona, povrati katoličkoj Crkvi čiji je nauk revno propovijedao kao neofit. Rekla je Edith: »Bio je za mene prvi susret sa svijetom koji mi je do tada bio potpuno nepoznat.«

Nego: Što je našu mladu filozofkinju najviše potreslo za vrijeme čitanja života Avilske Djevice, koju je Pavao VI proglasio 1971. — doktorom Crkve?

Sigurno **konkretnost**, o kojoj Tereza piše u XXII, 10: »Mi nismo anđeli već imamo tijelo. Htjeti se držati kao anđeli, dok smo na zemlji, prava je ludost.« U gl. III. 5 — piše: »Ništetnost su stvari, taština je svijet; hitro svršava sve«. Ona visoko cijeni kulturu. Piše: »Ja sam uvijek voljela imati obrazovane ispovjednike jer od polu-obrazovanih moja je duša uvijek imala štete«; »pravo učeni nisu me nikada prevarili.« I u drugim pojedinostima Edith je našla u Avilskoj Djevici srodnost temperamenta i pogleda.

Ali se može pretpostaviti da joj je najveća atrakcija došla od otkrića jednog svijeta stvarnosti, istina, odnosa i ljubavi opstojeći iznad one granice do koje seže ljudsko, kad duh postiže pojam apsolutnog. Edith spoznavši i prihvativši opstojnost Boga, s njim je započela odnos prijateljstva i intimnosti, njemu se dala, te po njemu i s njime ušla s ljudskim stvorovima u odnose koji dotiču dno bitka i njegovo posljednje određenje. Edith je otkrila osobnog i trojstvenog Boga, početo i svrhu čovjeka i svijeta otkrila je onaj čin ljubavi koji je, molitva i povukla je zaključak: ući u onu istinu i u onaj život — odlučno, srčano i neopozivo.

S kojom je intezivnošću i predanjem ona ponijela naprijed svoj izbor, posvjedočeno je u dvije najsjajnije etape njezina života: **ulazak u Karmel 1933.** i **mučeništvo u Auschwitzu 9. VIII 1942. godine.***)

Četvrtog siječnja 1962. kard. Frings otvorio je **informativni proces** za uvođenje kauze **beatifikacije,** a 2. VII 1970. u Karmelu u Kölnu, gdje je bila novakinja i zavjetovana — završen je ispit njezinih spisa. Ma kako se odvijao proces za beatifikaciju Edithe Stein spaljene u Auschwitzu pred 30 godina, Ona, velika Obraćenica ostaje uzor umne zrelosti i moralne kreposti, jer je odlučno pošla za Kristom na poziv Milosti — i svjedočila za njega kao idealna Mučenica.

Dr fra Krsto Kržanić

KARD. DANIELOU O ODSUTNOSTI I PRISUTNOSTI BOGA

Krivo je mišljenje, tvrdi kard. **Danielou,** da se moderni čovjek više ne interesira za Boga. Sigurno je da ima problema koji se odnose na utopljenje modernog čovjeka u materijalni život, kao osporavanje nekih intelektualaca. Ali ovaj, koji meni izgleda kao najočigledniji problem na pragu 1972. sasvim različit od onoga što je mogao biti 1962. jest **iskustvo** koje čovječanstvo proživljuje o totalnom stečaju civilizacije; ta civilizacija u ovo vrijeme rađa

*) (Rosana Levi, L Osser. R. 27. I 1972. Nro 21. p. 3.)
La conversione di Edith Stein.

Maksa Schelera koji malo prije nego ona, povrati katoličkoj Crkvi čiji je nauk revno propovijedao kao neofit. Rekla je Edith: »Bio je za mene prvi susret sa svijetom koji mi je do tada bio potpuno nepoznat.«

Nego: Što je našu mladu filozofkinju najviše potreslo za vrijeme čitanja života Avilske Djevice, koju je Pavao VI proglasio 1971. — doktorom Crkve?

Sigurno **konkretnost**, o kojoj Tereza piše u XXII, 10: »Mi nismo anđeli već imamo tijelo. Htjeti se držati kao anđeli, dok smo na zemlji, prava je ludost.« U gl. III. 5 — piše: »Ništetnost su stvari, taština je svijet; hitro svršava sve«. Ona visoko cijeni kulturu. Piše: »Ja sam uvijek voljela imati obrazovane ispovjednike jer od polu-obrazovanih moja je duša uvijek imala štete«; »pravo učeni nisu me nikada prevarili.« I u drugim pojedinostima Edith je našla u Avilskoj Djevici srodnost temperamenta i pogleda.

Ali se može pretpostaviti da joj je najveća atrakcija došla od otkrića jednog svijeta stvarnosti, istina, odnosa i ljubavi opstojeći iznad one granice do koje seže ljudsko, kad duh postiže pojam apsolutnog. Edith spoznavši i prihvativši opstojnost Boga, s njim je započela odnos prijateljstva i intimnosti, njemu se dala, te po njemu i s njime ušla s ljudskim stvorovima u odnose koji dotiču dno bitka i njegovo posljednje određenje. Edith je otkrila osobnog i trojstvenog Boga, počelo i svrhu čovjeka i svijeta otkrila je onaj čin ljubavi koji je, molitva i povukla je zaključak: ući u onu istinu i u onaj život — odlučno, srčano i neopozivo.

S kojom je intezivnošću i predanjem ona ponijela naprijed svoj izbor, posvjedočeno je u dvije najsjajnije etape njezina života: **ulazak u Karmel 1933.** i **mučeništvo u Auschwitzu 9. VIII 1942. godine.***)

Četvrtog siječnja 1962. kard. Frings otvorio je **informativni proces** za uvođenje kauze **beatifikacije,** a 2. VII 1970. u Karmelu u Kölnu, gdje je bila novakinja i zavjetovana — završen je ispit njezinih spisa. Ma kako se odvijao proces za beatifikaciju Edithe Stein spaljene u Auschwitzu pred 30 godina, Ona, velika Obraćenica ostaje uzor umne zrelosti i moralne kreposti, jer je odlučno pošla za Kristom na poziv Milosti — i svjedočila za njega kao idealna Mučenica.

Dr fra Krsto Kržanić

KARD. DANIELOU O ODSUTNOSTI I PRISUTNOSTI BOGA

Krivo je mišljenje, tvrdi kard. **Danielou,** da se moderni čovjek više ne interesira za Boga. Sigurno je da ima problema koji se odnose na utopljenje modernog čovjeka u materijalni život, kao osporavanje nekih intelektualaca. Ali ovaj, koji meni izgleda kao najočigledniji problem na pragu 1972. sasvim različit od onoga što je mogao biti 1962. jest **iskustvo** koje čovječanstvo proživljuje o totalnom stečaju civilizacije; ta civilizacija u ovo vrijeme rađa

*) (Rosana Levi, L Osser. R. 27. I 1972. Nro 21. p. 3.)
La conversione di Edith Stein.

— jednu stravičnu prazninu. Dosta je zapitati one koji su na raznim položajima svjedoci suvremenog iskustva i koje bih ja stavio na dva ekstrema: mladići i odgovorni.

Kod jednih i kod drugih susrećemo identičnu reakciju. Kod mladića je duboka pobuna protiv jedne civilizacije temeljene na znanosti, tehnici i organizaciji a čiji su plodovi: **ratovi, erotizam i dosada.** Dočim znanstveni je **ateizam već od ovog časa osuđen.** I ako ima osoba koje se još bore protiv Monoda (auktora poznate knjige »Slučaj i nužda«), oni su u zakašnjenju za pedest godina.

Danas nije problem odsutnosti Boga, u smislu da se današnje čovječanstvo ne bi više interesiralo o Bogu. Naprotiv. Danas Bog, zrači da se tako reče, iz bitka čovječanstva. Problem je: Kako će se orijentirati to istraživanje, jer je danas jedno divlje istraživanje koje se izražava na neuredan način. Bukne s pobunom mladih, gestima koji nisu jednostavno politički gesti, već rekao bih, gesti su **mistični.**

Ovo traženje Boga eksplodira u tjeskobi koja je danas ona u dušama velikih i odgovornih. Oni su svjesni da nije dosta proizvesti u neograničenost nove proizvode, već da treba ljude poučiti ljudskom načinu kako se njima služiti. Sada se proizvode: auta, televizori, sedativi, a ne poučava se ljude da se s njima služe moralno i inteligentno. A to je isto kao reći: treba stvoriti moralku ad hoc. Što je moral? Jest, poučiti ljude da se služe stvarima za ciljeve vlastitog dobra. Danas, naprotiv, mjesto da se čovjek služi stvarima, stvari se služe njome. Stoga, nije problem proizvesti nešto više robe i bolje organizirati potrošnju robe, već je problem naučiti što raditi s robom. A ovo je problem Boga. Neće biti jedna moralka sartrovska ili jedna moralka marksovska da dade odgovor.

Ima još jedan drugi oblik odsutnosti Božje. Nije činjenica da se o njem ne interesira, već je činjenica da ga se odbacuje. A to je sasvim različiti problem. Takav stav ne uključuje zaista da se interesira o Bogu, već uključuje da se Boga smatra kao smetnju. Ne podnosi se da se živi pod pogledom Božjim, jer to znači prihvatiti da nismo sami suci u vlastitoj kući.

Jedan je filozof rekao: »Od dvije stvari jedna jest: ili ja opstojim, onda Bog ne opstoji: ili Bog opstoji, a onda ja ne opstojim. Koegzistencija Boga i čovjeka jest stvar nemoguća. Na to odgovaram: Rado priznajem da opstojnost Božja zaista pod nekim vidovima nije — zgodna. Imati Boga u vlastitom životu stvar je **strahovito obavezujuća.** Polazeći od te činjenice ne može se činiti sve ono što je ugodno i što se sviđa. Priznati prisutnost Božju nužno je priznati da se nema apsolutnu slobodu raspolagati sami sobom. U napomenutom slučaju ima se — jednu vlastitu hotimičnu odsutnost s obzirom na Boga. Ona ima jedno ime — pakao. Vječna je odsutnost. Čovjek se može staviti u pakao odbacivši Boga, jer je pakao upravo ovo. Pakao nije jednostavno jedna eshatološka stvarnost. Pakao, kao i nebo, jesu stvarnost u koje smo već utopljeni. Nebo je već život u iradizaciji prisutnosti Božje, već okupani od zraka njegove slave, oživljeni od njegovih energija. I život vječni bit će njegov izljev.

Pakao je činjenica da se je odijeljen od života Božjega, da se je od jednog stalnog časa u stanju duhovne smrti. I duhovna smrt na neki način, neće učiniti drugo nego — sankcionirati ono stanje,

u koje se čovjek postavio, u mjeri u kojoj će odbaciti Boga. Budući da prisutnost Božja, ako nas je uznemirila, u zahtjevu da dostajemo sami sebi, u stvarnosti ne priječi nas u dubokoj stvarnosti onoga što mi jesmo, nego u egoističnoj i oholoj volji da smo — sami dostatni i ne čini nasilje našoj uskoći osim da nas obavezuje otvoriti sami sebe životu. Priznati Boga ne znači otuđiti se u onom što nam je bitno, a jest, naprotiv, odreći se onoga što nije posebno značajno — tj. naše oholosti, našeg egoizma i pustiti se preplaviti od ljubavi.

Ima i **treća odsutnost Božja** koja je, naprotiv, nešto vrijedna. Jest jedan vid našeg odnosa s Bogom, jer je Bog, čas po čas i prisutnost i odsutnost. Ima jedna stalna odsutnost Božja, u mjeri u kojoj prisutnost Božja nije nešto što je tako otkriveno, tako jasno i tako postojno da se ne bi imalo časova u kojima bi osjećaj Boga bio dalek, da bi mi bili odsječeni od njega, da bi imali neko iskustvo njegove odsutnosti.

Ovo nije jednostavno činjenica bijednih griješnika kakvi smo mi, već se događa i kod velikih svetaca, Ne treba nego čitati sv. Ivana od Križa da se zna ono što je **razapinjuće** iskustvo odsutnosti Božje koje odgovara vrhunskim čišćenjima. I **Tereza iz Lisieuxa** u poslijednjim mjesecima života, na svom bolesničkom krevetu, imala je neki osjećaj da je napuštena od Boga, i ona je izručivala ovu kušnju, kao jednu vrstu patnje za griješnike odijeljene od Boga, htijući kušati nešto od paklenih patnja za, na neki način, ugrabiti duše paklu, trpeći njihove iste patnje, ali bez sažaljenja za njihove grijehe.

Prisutnost Božja, kako napredujemo, uvijek nam se sakriva u isto vrijeme kad nam se daje, da nas prisili da uvijek više napredujemo u prošnji koja je uvijek od vremena do vremena prisutnost apsolutno stalna ali i apsolutnost onoga koji je iznad onoga što bi mogli shvatiti. Odsutnost i prisutnost u onom času, nisu dvije oprečne stvari nego istovremeno opstoje i one su izraz dvaju stvarnih vidova naše spoznaje Boga. S jedne strane mi ga stvarno zamjećujemo, jer nam se On stvarno dao, jer On u nama stvarno živi, jer mi stvarno živimo u Njegovoj prisutnosti. I u isto vrijeme je činjenica*) da sve što mi shvaćamo o njemu nikada ne iscrpljuje ono što jest, i u ovom smislu, također je dostignut. Bog ostaje — tajanstven.

Dr fra Krsto Kržanić

USKRAĆENJE CRKVENOG POGREBA
(Pastoralno razmatranje)

Na jednom prigodnom svećeničkom sastanku došlo je do razgovora i o crkvenom pogrebu. Komu ga treba uskratiti? Župnik nekog mjesta pripovijedao je ovaj slučaj: Katolici Zvijezdana i Goran (imena su izmišljena) živjeli su u braku koji nije bio valjan prema crkvenim zakonima. Zvijezdana smrtno oboli. Pozove svećenika. Obećala je, ako ozdravi, da će urediti svoj život prema Božjim i crkvenim zakonima. Župnik joj je podijelio svete sakra-

*) Kard. Jean **Danielou:** »Assenza e presenza di Dio« L. Osser. R. 13. I 1972. Nro. 9, p. 3.

u koje se čovjek postavio, u mjeri u kojoj će odbaciti Boga. Budući da prisutnost Božja, ako nas je uznemirila, u zahtjevu da dostajemo sami sebi, u stvarnosti ne priječi nas u dubokoj stvarnosti onoga što mi jesmo, nego u egoističnoj i oholoj volji da smo — sami dostatni i ne čini nasilje našoj uskoći osim da nas obavezuje otvoriti sami sebe životu. Priznati Boga ne znači otuđiti se u onom što nam je bitno, a jest, naprotiv, odreći se onoga što nije posebno značajno — tj. naše oholosti, našeg egoizma i pustiti se preplaviti od ljubavi.

Ima i **treća odsutnost Božja** koja je, naprotiv, nešto vrijedna. Jest jedan vid našeg odnosa s Bogom, jer je Bog, čas po čas i prisutnost i odsutnost. Ima jedna stalna odsutnost Božja, u mjeri u kojoj prisutnost Božja nije nešto što je tako otkriveno, tako jasno i tako postojno da se ne bi imalo časova u kojima bi osjećaj Boga bio dalek, da bi mi bili odsječeni od njega, da bi imali neko iskustvo njegove odsutnosti.

Ovo nije jednostavno činjenica bijednih griješnika kakvi smo mi, već se događa i kod velikih svetaca, Ne treba nego čitati sv. Ivana od Križa da se zna ono što je **razapinjuće** iskustvo odsutnosti Božje koje odgovara vrhunskim čišćenjima. I **Tereza iz Lisieuxa** u poslijednjim mjesecima života, na svom bolesničkom krevetu, imala je neki osjećaj da je napuštena od Boga, i ona je izručivala ovu kušnju, kao jednu vrstu patnje za griješnike odijeljene od Boga, htijući kušati nešto od paklenih patnja za, na neki način, ugrabiti duše paklu, trpeći njihove iste patnje, ali bez sažaljenja za njihove grijehe.

Prisutnost Božja, kako napredujemo, uvijek nam se sakriva u isto vrijeme kad nam se daje, da nas prisili da uvijek više napredujemo u prošnji koja je uvijek od vremena do vremena prisutnost apsolutno stalna ali i apsolutnost onoga koji je iznad onoga što bi mogli shvatiti. Odsutnost i prisutnost u onom času, nisu dvije oprečne stvari nego istovremeno opstoje i one su izraz dvaju stvarnih vidova naše spoznaje Boga. S jedne strane mi ga stvarno zamjećujemo, jer nam se On stvarno dao, jer On u nama stvarno živi, jer mi stvarno živimo u Njegovoj prisutnosti. I u isto vrijeme je činjenica*) da sve što mi shvaćamo o njemu nikada ne iscrpljuje ono što jest, i u ovom smislu, također je dostignut. Bog ostaje — tajanstven.

Dr fra Krsto Kržanić

USKRAĆENJE CRKVENOG POGREBA
(Pastoralno razmatranje)

Na jednom prigodnom svećeničkom sastanku došlo je do razgovora i o crkvenom pogrebu. Komu ga treba uskratiti? Župnik nekog mjesta pripovijedao je ovaj slučaj: Katolici Zvijezdana i Goran (imena su izmišljena) živjeli su u braku koji nije bio valjan prema crkvenim zakonima. Zvijezdana smrtno oboli. Pozove svećenika. Obećala je, ako ozdravi, da će urediti svoj život prema Božjim i crkvenim zakonima. Župnik joj je podijelio svete sakra-

---

*) Kard. Jean **Danielou:** »Assenza e presenza di Dio« L. Osser. R. 13. I 1972. Nro. 9, p. 3.

mente, ali joj je rekao da joj neće biti crkveni pogreb radi vjernika, da se ne sablazne. Zvijezdana je umrla. Župnik joj je uskratio crkveni pogreb, jer veli da brak nije mogao biti ni osnažen u korijenu ni sklopljen zbog prirodne zapreke: jedna je stranka bila crkveno vjenčana i njezin je bračni partner još bio na životu. Da li je župnik ispravno postupio uskrativši crkveni pogreb? Ne može se jednostavno odgovoriti »da« ili »ne«. Zvijezdana je naime pred Bogom i pred Crkvom izvršila sve što joj je onog časa bilo moguće. Da li je njezino pokajanje i odluka bila stvarno iskrena — to je jedino Bogu poznato. Zato ta »stvarnost« pokajanja nigda ne može biti kriterij postupka Crkve i njezinih predstavnika. Mi možemo samo razborito s moralnom sigurnošću (vjerojatnošću) to zaključiti po izvanjskim znakovima pokornika: po njegovim riječima, po »tonu« njegovih riječi, gestima i sl. Znamo i to da je pokajanje pred strahom vječne osude nadnaravno, iako nesavršeno, te da uz valjano primanje sakramenata oprašta grijehe i vječnu kaznu.

Budući da je župnik podijelio sakramente smrtno bolesnoj Zvijezdani, znači da je bio moralno siguran o njezinom iskrenom pokajanju i odluci. Zvijezdana je, dakle, koliko Crkva i ljudi mogu i smiju prosuditi, bila tada »u redu« pred Bogom i pred Crkvom. Ona je s tog stanovišta imala nesumnjivo pravo i na crkveni pogreb. Ne postoji ni jedan crkveni zakon koji bi joj ga uskraćivao. Ako joj je Crkva — po župniku — dala ono najviše što joj u ovom času može data — sakramente, kako bi joj uskratila ono što je daleko manje: »sakramental« crkvenog pogreba?

No župnik je navodio »Scandalum vitandum« kod vjernika (ono mjesto nije veliko i svima je bio poznat slučaj). Doista pravi scandalum vitandum je prirodni zakon. Ali nije lako sa sigurnošću ustvrditi u praksi, da li stvarno postoji opasnost »scandali pusillorum«. A samo tu sablazan treba svakako izbjeći. Ni Isus Krist se nije obazirao na tobožnju sablazan farizeja i njima sličnih vodećih krugova svoga vremena.

Dalje: Ako je mjesto maleno, onda postoji veća mogućnost da se stvar vjernicima objasni još prije crkvenog sprovoda ili za vrijeme samog sprovoda, npr. u pogrebnoj homiliji ili na drugi zgodan i prikladan način, da se ne povrijedi i tako već ožalošćenu rodbinu i okolinu. Da sve bude potpuno na mjestu, župnik je mogao tražiti od Zvijezdane izričiti dopust da javno razglasi da je primila sakramente i obećala da će — ako ozdravi — urediti svoj život prema crkvenim zakonima. Ako su prilike dopuštale, mogao joj je sugerirati da, poslije primljenih sakramenata, ovo obećanje izjavi pre dvama svjedocima, da on smije potpuno mirno, bez ikakve opravdane sablazni obaviti crkveni pogreb. Ova izjava ne bi smjela biti »conditio sine qua non« za crkveni pogreb, ali dopust da se razglasi primanje sakramenta i ono obećanje, pogrebno je i kao »reparatio scandali« što ga je Zvijezdana dala vjernicima i kao opravdanje crkvenog pogreba. Uostalom ni taj izričiti dopust ne bi trebao, jer primanje sakramenata samo od sebe to govori. Stoga držim da župnik nije ispravno postupio što je Zvijezdani uskratio crkveni pogreb.

Nebi li se na taj način, kako iznesoh, ne samo izbjegla sablazan nego dapače dao i primjer sličnim vjernicima, da barem »in extremis« potraže nekoć napuštenog Boga? Nije to ideal krš-

ćanskog života. Čak je poseban grijeh i veoma nerazborito, »namjerno« odgađati svoje obećanje do smrtnog časa. Ali kad se to već tako zbilo, milosrdni Bog prima iskrene pokajnike etiam in extremis. Onoga razbojnika na križu na Isusovu desnu — uz unutarnju milost — dirnula je Isusova blagost prema svojim »protivnicima«. Njega, pokajanoga in extremis, Isus prima i upravlj mu riječi, koje ni najsvetijima nije upravio: »Zaista kažem Ti, danas ćeš biti sa mnom u raju« (Lk 23, 43). Sveti Toma (III, qu. 52, a. 4, ad 3): »Lupež je doista, što se tiče **mjesta,** sišao s Kristom u podzemlje, jer mu je rečeno: Sa mnom ćeš biti u raju, ali, što se tiče **nagrade,** bio je u raju, jer je ondje uživao (fruebatur) u Kristovom Božanstvu, kao i ostali sveci.« Ne bi li i blag postupak Crkve jače djelovao nego zakonska strogost? Uostalom Crkva daje vjerski pogreb grješnicima svih vrsta »ako prije smrti pokažu znakove pokajanja« (Can. 1240, § 1). Zvijezdana je dala najočitije znakove kajanja kada je pri punoj svijesti primila sve sakramente teško ili smrtno bolesnih.

Držim da bi o ovom problemu trebalo veoma ozbiljno razmisliti u cilju da se u ovom predmetu nađu bolji i korisniji postupci. Zato poslije nego iznesoh svoje mišljenje u navedenom »slučaju« iznosim jednu važnu okružnicu Francuskog biskupa Msgra. Armanda. Ona će sigurno jače djelovati na naše crkvene forume nego moje osobno mišljenje.

Biskup u Autun-u (Francuska) Msgr. Armand Le Bourgeois izdao je 12. III 1971. okružnicu o crkvenom pogrebu. U uvodu govori o nastojanjima Crkve da pomogne vjernicima da žive i umru u vjeri. O dužnostima rodbine i župnika da se brinu za bolesnika u vjerskom pogledu. Zatim govori: »Obredi ukopa označuju poštovanje što ga Crkva ima prema tijelu krštenika. Ona ga okružuje »počastima« — javnom molitvom, pjevanjem, kađenjem — jer hoće da time posvjedoči svoju vjeru u uskrsnuće. Liturgija je razmatranje o smrti kršćanina i poziv svima vjernicima na vjeru.

Ipak »mora se priznati da se prvotnom jednostavnom obredu često nadodao izvanjski sjaj smatran kao počast iskazana pokojnikovoj osobi i njegovom društvenom položaju. Tim dvosmislom (vjersko značenje pogreba ili građanska počast osobi) mnogi su se mogli zavesti te većma željeti velik skup ljudi pri pogrebu i pogrebni ukras crkve nego iskrenu molitvu što je svaki čovjek treba kada predaje svoj život nebeskom Ocu.

»Nakanom da odgaja u vjeri i pouči kako treba živjeti prema Evanđelju, Crkva je uskraćivala crkveni opgreb prema onima koji su — barem na izvanjski način — živjeli protivno njezinim odredbama.

»U vrijeme kada je Crkva predstavljala veću vlast u društvenom životu ona je uskraćivanjem vjerskog pogreba htjela naglasiti da osuđuje takav postupak te jednom vidljivom sankcijom odgajati savjest vjernika.

»Sada se uspostavlja nov duh i Crkva hoće da ga prizna i da o njemu vodi računa:

1) Poslije II vat. sabora i napora oko obnove vjernici sve više shvaćaju liturgijske čine. Znadu u njima sudjelovati osobnom molitvom te će već ne zadovoljavaju izvanjskim sjajem obreda. Dokinuit su razredi u načinu objavljanja vjenčanja i pogreba, koji su pravili nepovoljnu razliku među vjernicima. Ta im je

razlika mogla dati povoda slutnji da Crkva više pazi da oda počast osobama nego da moli i da njih uklopi u molitvu za njih. To nas dokinuće razlika može samo veseliti.

2) Veći zahtjevi u istinitoj pripravi za sakramente, posebno za krštenje i vjenčanje nisu nipošto protivni jednom širem postupku u vjerskom pogrebu.

Kolikoa se pokazuje potrebita i pravedno zahtjevati unutarnji i vanjski sklad s Isusom Kristom i njegovim Evanđeljem kada se radi o pripuštanju vjernika Njegovim sakramentima, toliko se pokazuje abnormalnim odbiti molitvu zajednice, rodbine i prijatelja okupljenih za jednog sina Crkve kojega savjest jedino Bog poznaje i sudi. Nijedan čovjek nije ovlašten da tu ili tu osobu javno proglasi grješnom te da je predloži na opću osudu. Dužnost je sviju moliti za nju i Bogu prikazati ono što je njezin život možda imao nastojanja (napora) u vršenju pravednosti, vjere, ljubavi.

3) Crkva ne odustaje u osuđivanju nereda i grijeha u svim oblicima obiteljskog i društvenog života. No u cilju odgajanja savjesti onih koji su još na životu Crkva radije odabire sredstva milosrđa nego strogosti. U tomu slijedi primjere svoga Učitelja Isusa koji jede zajedno s grješnikom Zakejem i otpušta grijehe ženi preljubnici.

Novi duh II Vat. sabora, koji je izričito tražio da bude vjeran Evanđelju, manje je sklon apstraktnoj strogosti zakona o više naginje odgoju koji teži da shvati osobe.

4) U današnjem svijetu pojedinac se sve više osjeća slomljenim zamršenošću ekonomskog i društvenog života. U časovima boli i osamljenosti što je proživljava rodbina smrću jednoga od svojih dragih bića, Crkva (svojim postupkom) može doprinijeti uslugu, poštivanje, posvjedočenje solidarnosti, na što su ljudi osjetljivi. Vjera u vječni život omogućuje Crkvi da dade odgovor na bolna pitanja što ih smrt postavlja. Ovu utjehu očekuju od Crkve posebno oni siromašniji i zapušteniji.

5) Dobro poučeni kršćani znadu da svojim sudjelovanjem u pogrebnim obredima ne vrše samo djelo ljudske solidarnosti. Za one koji su slabe vjere ili su u poteškoćama, obzirom na Crkvu: posvjedočenje njihove (dobrih vjernika) vjere u uskrsnuće s Isusom Kristom može (za one koji su daleko od Crkve i Boga — opaska prev.) biti povod otvaranju ispravnijoj spoznaji Oca, koji poziva svakog čovjeka da postane njegov sin. Stoga će i najgorljiviji kršćani u novim odredbama o vjerskom pogrebu gledati poziv da posvjedoče svoju vjeru u uskrsnuće ljubavlju puno pažnje koja zna suosjećati s drugima u njihovoj boli te još aktivnijim sudjelovanjem u liturgiji kršćanskih pogreba«.

Crkveni pogreb

1) Povoljno će se prihvatiti svaka molba za crkveni pogreb osobe koja je pokazala svoju privrženost Crkvi, bez obzira na njezinu kanonsku situaciju. Ovom privrženošću tumačim paragraf 1. kanona 1240. crkvenog Zakonika. (To znači da ovaj biskup uklapa i privrženost Crkvi u »aliqua poenitentiae signa« o kojima govori taj paragraf).

Pri tom će se paziti da se ne udovolji samo obitelji pokojnika ili okolini. Stoga će se poštivati volja što ju je pokojnik za života jasno očitovao: bilo da je odbio kršćanski pogreb, bilo da je javno prekinuo s Crkvom a da nije nigda povukao te svoje odluke.

2) **Uvijek** će se nastojati porazgovoriti s pokojnikovom obitelji ili okolinom prije nego ovi poduzmu korake s pogrebnim poduzećem. Imajući na umu mentalitet onih koji traže pogreb označit će im se vjersko obilježje što ga Crkva nadasve hoće očuvati moleći za mrtve.

3) Ako pastoralni službenik smatra potrebnim predusrest će čuđenje nekih kršćanskih zajednica, tako da im protumači prvotni smisao crkvenog pogreba a to je prije svega molitva kojom se zaziva Božje milosrđe a ne znak počasti osobi.

4) Potreba molitve pred Bogom na korist svakog grešnog čovjeka jasno će biti naglašena odabranim liturgijskim tekstom, posebno homilijom.

5) U svim ovim koracima neka se bdije da se očuva neovisnost Crkve od pogrebnih poduzeća.

6) Ove iste odredbe moći će se eventualno primijeniti nekatoličkim kršćanima u slučaju da nema vjerskog službenika pokojnikove vjeroispovjesti ili pristankom tog službenika.

7) Rado će se ustupiti bogoštovna mjesta za obred vjerskog pogreba ostalih kršćanskih vjeroispovjesti, ako to traži nužda.

(Tekst okružnice uzet iz »La Documentation Catholique« — 18 avril 1971. No. 1584, p. 391—392).

Poslije objavljivanja ove okružnice pojavile su se i u tisku sumnje i pitanja. Spomenuti je biskup opširno odgovorio. Koga posebno interesira neka pročita u reviji »Esprit et Vie« Nr. 29—30, 1971 (22—29 juillet), str. 449—451. Navodim samo slijedeće njegove misli: Treba uskratiti ... »ako prije smrti ne dadnu nikakve znakove pokajanja« (can. 1240, § 1). Uskratiti crkveni pogreb je »poena vindicativa« (can. 2291, 5⁰) tj. ona izravno ide za tim da poravna narušeni društveni red, dadne zadovoljštinu ili popravak sablazni. Danas, veli biskup, treba to preispitati jer ništa nije manje sigurno nego da se tom kaznom postizavaju ti željeni uspjesi. Pojam »počasti« što se povezao uz crkveni pogreb treba zamijeniti pojmom i stvarnošću: molitva za pokojnika i utjeha njegovoj obitelji.

Završavam kako je i biskup završio svoje tumačenje Okružnice: »Ne, ne radi se da se vjerskim pogrebom sahrani bilo koga popuštajući jednom novom obliku društvenog pritiska. Ali mi tražimo da Crkva bude pažljiva prema onima koji svraćaju svoj pogled na nju, iako ne mogu imati udjela u sakramentalnom životu. Mi hoćemo da Crkva moli za njih u času njihove smrti, da ih vodi pred Boga prikazujući njihove boli i dobro što su učinili«.

»Također tražimo od Crkve da pomogne one koji plaču ali ne mislimo da to može učiniti zatvarajući svoja vrata«.

U bilješci prije uvoda stoji: »Ova naredba (l'Ordonnance) je izdana poslije polagana i do u sitnice izvršena proučavanja praktičnih pastoralnih postupaka u mnogim biskupijama«.

Sličnu Odredbu izdao je Gerard Huyghe, biskup u Arras-u (Fr.) u biskupijskom vjesniku »Eglise d'Arras« (4. II 1972) i to na prijedlog Biskupijske Pastoralne Komisije za obitelj. Isto tako

i Msgr. Fourrey biskup Belley u »La Semaine catholique du diocèse de Belley« 14. X 1971, p. 318. Temeljna je misao ista: Crkveni pogreb nije odavanje časti već molitva zajednice za jednog pokojnog člana koji dolazi pred Boga. Nitko nema pravo javno proglasiti nekoga grešnikom, koga bi Bog od sebe odbacio. Ne radi se — vele — o postupku koji bi bio proti kan. 1240, već o blažem i širem tumaču istog kanona § 1 o »znakovima pokajanja« i životnom kontekstu novoga duha pastoralnog djelovanja među onima koji su još na životu. (»La Documentation Catholique« No. 4, 1972, p. 195—196).

Slično proučavanje trebalo bi svakako obaviti i kod nas. Ozbiljno i odmah. Na razini raznih svećeničkih skupova uz sudjelovanje vjernika, koji mogu dati razboritih savjeta i sugestija. Suodgovornost ne znači pasivno čekanje svega »odozgo«. Hijerarhija ima donijeti mjerodavnu odluku, ali ona i očekuje poticaje i sugestije svih koji žele dobro Crkvi.

Dr Dominik Budrović OP

DOPIS UREDNIŠTVU

Uredništvu »Službe Božje«

Makarska

Liturgijsko-pastoralni list »Služba Božja« uistinu nije, ni po mom mišljenju, pogodan prostor za »svećeničke svađe i osuđivanja hijerarhije« — kako to ustvrdi Srećko Bošnjak u Vašem listu br. 1/1972, str. 50. Samo, jednako sam uvjeren da je jedan liturgijsko-pastoralni list još manje pogodan prostor za iznošenje neistinitih tvrdnji.

Naime, Srećko Bošnjak tvrdi da nije »čuo ni za jednog franjevca ovih posljednjih godina, da bi javno izrekao ili napisao i jednu lijepu riječ o mostarskom biskupu i dijec. svećenicima u Hercegovini... Zašto oni prema nama ne bi pokazali malo više ljubavi! Zar smo mi luterani... Zar nas treba uništiti u plinskim hitlerovskim komorama?«

Možda bi neuvjerljivo bilo navoditi »javno izrečene lijepe riječi«, pa donosim samo jedan primjer »napisane lijepe riječi« u obranu auktoriteta mostarskog biskupa. Provincijal hercegovačkih franjevaca dr fra Rufin Šilić objavio je službenu opomenu podložnoj braći o »uvredljivim riječima i pismima« (br. 955/68 od 17. prosinca 1968., u glasilu provincije hercegovačkih franjevaca »Mir i Dobro« 8/1968, str. 3). U toj opomeni, između ostaloga, stoji i ovo: »No najgore je, ako se tkogod drzne protiv bilo koje crkvene vlasti, a posebno protiv našega preuzvišenoga Biskupa, pismeno ili usmeno, izreći bilo što uvredljivo. Ovim upozoravam braću, da će se takve stvari smatrati još težim prekršajem nego bi to bilo u običnim prilikama. Situacija je takva, da moramo svoje poštovanje prema crkvenim poglavarima isticati i češće i otvorenije nego inače.«

Ta »javno napisana lijepa riječ« u obranu auktoriteta mostarskog biskupa od strane prvog hercegovačkog franjevca dobro je poznata »Kancelariji biskupskog ordinarijata Mostar«, pa bi, prema tomu, bilo za očekivati da bude poznata i konzultoru iste »Kancelarije« »dijec. svećeniku« Srećku Bošnjaku!

Nadalje, Srećko Bošnjak piše: »Kod mene bijaše preklani jedan švicarski franjevac: P. Martin Fister. Prije toga su ga naši

i Msgr. Fourrey biskup Belley u »La Semaine catholique du diocèse de Belley« 14. X 1971, p. 318. Temeljna je misao ista: Crkveni pogreb nije odavanje časti već molitva zajednice za jednog pokojnog člana koji dolazi pred Boga. Nitko nema pravo javno proglasiti nekoga grešnikom, koga bi Bog od sebe odbacio. Ne radi se — vele — o postupku koji bi bio proti kan. 1240, već o blažem i širem tumaču istog kanona § 1 o »znakovima pokajanja« i životnom kontekstu novoga duha pastoralnog djelovanja među onima koji su još na životu. (»La Documentation Catholique« No. 4, 1972, p. 195—196).

Slično proučavanje trebalo bi svakako obaviti i kod nas. Ozbiljno i odmah. Na razini raznih svećeničkih skupova uz sudjelovanje vjernika, koji mogu dati razboritih savjeta i sugestija. Suodgovornost ne znači pasivno čekanje svega »odozgo«. Hijerarhija ima donijeti mjerodavnu odluku, ali ona i očekuje poticaje i sugestije svih koji žele dobro Crkvi.

Dr Dominik Budrović OP

DOPIS UREDNIŠTVU

Uredništvu »Službe Božje«

Makarska

Liturgijsko-pastoralni list »Služba Božja« uistinu nije, ni po mom mišljenju, pogodan prostor za »svećeničke svađe i osuđivanja hijerarhije« — kako to ustvrdi Srećko Bošnjak u Vašem listu br. 1/1972, str. 50. Samo, jednako sam uvjeren da je jedan liturgijsko-pastoralni list još manje pogodan prostor za iznošenje neistinitih tvrdnji.

Naime, Srećko Bošnjak tvrdi da nije »čuo ni za jednog franjevca ovih posljednjih godina, da bi javno izrekao ili napisao i jednu lijepu riječ o mostarskom biskupu i dijec. svećenicima u Hercegovini ... Zašto oni prema nama ne bi pokazali malo više ljubavi! Zar smo mi luteranci ... Zar nas treba uništiti u plinskim hitlerovskim komorama?«

Možda bi neuvjerljivo bilo navoditi »javno izrečene lijepe riječi«, pa donosim samo jedan primjer »napisane lijepe riječi« u obranu auktoriteta mostarskog biskupa. Provincijal hercegovačkih franjevaca dr fra Rufin Šilić objavio je službenu opomenu podložnoj braći o »uvredljivim riječima i pismima« (br. 955/68 od 17. prosinca 1968., u glasilu provincije hercegovačkih franjevaca »Mir i Dobro« 8/1968, str. 3). U toj opomeni, između ostaloga, stoji i ovo: »No najgore je, ako se tkogod drzne protiv bilo koje crkvene vlasti, a posebno protiv našega preuzvišenoga Biskupa, pismeno ili usmeno, izreći bilo što uvredljivo. Ovim upozoravam braću, da će se takve stvari smatrati još težim prekršajem nego bi to bilo u običnim prilikama. Situacija je takva, da moramo svoje poštovanje prema crkvenim poglavarima isticati i češće i otvorenije nego inače.«

Ta »javno napisana lijepa riječ« u obranu auktoriteta mostarskog biskupa od strane prvog hercegovačkog franjevca dobro je poznata »Kancelariji biskupskog ordinarijata Mostar«, pa bi, prema tomu, bilo za očekivati da bude poznata i konzultoru iste »Kancelarije« »dijec. svećeniku« Srećku Bošnjaku!

Nadalje, Srećko Bošnjak piše: »Kod mene bijaše preklani jedan švicarski franjevac: P. Martin Fister. Prije toga su ga naši

franjevci vodili baš u te nesretne Grude. I tumačili mu, zašto se ne mogu odreći tih župa, koje su dosad pastorizirali; jer gube prihode! Prema tome ne radi se o slavi Božjoj i spasenju duša! A to je žalosno! Zar ne, moj Fra Jure?«

Upozoren na to što mu je Srećko Bošnjak stavio u usta, P. Martin Fister piše provincijalu hercegovačkih franjevaca u opširnom pismu od 19. siječnja 1972., između ostaloga, i ovo: »Ja sam stvarno bio u Grudama. Samo me tamo nitko nije vodio, nego sam se sam odvezao. Tada sam tu razgovarao s raznim osobama, koje su mi bez mog traženja iznijele svoje brige i zahtjeve. Ukoliko se pravo sjećam, sa mnom su bile tri osobe (dvije žene i jedan gospodin). Nažalost, ne mogu Vam reći njihovih imena jer su potpuno iščezla iz mog sjećanja... Kad me već pitate je li mi tada ili inače ikada bilo koji hercegovački franjevac rekao da se vi ne možete odreći onih župa zbog prihoda, onda Vam mogu pošteno i časno odgovoriti: NIJE. Ne sjećam se ni toga da su mi to rekli oni ljudi u Grudama. Oni su samo govorili: ‚Mi tražimo samo franjevce i nikoga drugoga...' Ja sam tada sa Srećkom Bošnjakom razgovarao francuski. Sigurno je da me je on mogao krivo razumjeti. Naravno, žao mi je što je moje ime objavio u jednom časopisu — i to nakon toliko vremena — a da se prije toga nije sa mnom konzultirao...«

Kakva je to ljubav prema hercegovačkim franjevcima natjerala »dijec. svećenika« Srećka Bošnjaka da ono napiše?! Možda uvjerenje da širi »slavu Božju« i radi na »spasenju duša«...

Uz pozdrav u Gospodinu

Mostar, 25. siječnja 1972. Dr fra Viktor Nuić

ROLAND DE VAUX OP, ARHEOLOG I BIBLIJSKI STRUČNJAK

Suprotno onom što su njegovi slušaoci govorili ili čak napisali, da njegova smrt nije na domaku niti konac životne staze na vidiku, ugasio se život neumornog učenjaka P. Rolanda de Vauxa 10. rujna 1971.

Rodio se 7. XII 1903. u Parizu gdje je i odrastao. Poslije tri godine studija na Sorboni dobio je licence ès lettre. Zatim ulazi u sjemenište u Issy — les — Moulinaux i prima svećeničko ređenje za parišku biskupiju 1929. Neposredno poslije ređenja odlučio se za redovnički život i ušao u novicijat dominikanske provincije sjeverne Francuske. Zatim se nalazi u Amiensu, da bi godinu dana kasnije postao profesor. Prema dominikanskim konstitucijama u Saulchoir pohađao je tri godine filozofiju.

Još dok je bio mlad napisao je dva djela o arapskoj filozofiji. Pod konac 1935. ostavlja Francusku da se preseli u École Biblique u Jeruzalemu, koju je 43 godine ranije osnovao 78-godišnji biblicist M. J. Lagrange OP, koje je mnogo pridonio obnovi biblijskih nauka u Katoličkoj Crkvi. G. 1935. u Rimu je dobio licencijat iz biblijskih nauka. Pod jesen 1934. počeo je s predavanjima iz arheologije, povijest i akadskog jezika. U »Jeruzalemskoj Bibliji« (Bible de Jerusalem) preveo je i bilješkama popratio knjigu Postanka, 2. Kraljevsku, 1. i 2. Samuelovu. Plodnost u radu pokazuje njegovo klasično djelo »Les institutions de l'Ancien Testament« I-II, Paris 1958—1960, koje je prevedeno na engleski, holandski, njemački, španjolski, talijanski i moderni židovski jezik. Osobno je vodio

franjevci vodili baš u te nesretne Grude. I tumačili mu, zašto se ne mogu odreći tih župa, koje su dosad pastorizirali; jer gube prihode! Prema tome ne radi se o slavi Božjoj i spasenju duša! A to je žalosno! Zar ne, moj Fra Jure?«

Upozoren na to što mu je Srećko Bošnjak stavio u usta, P. Martin Fister piše provincijalu hercegovačkih franjevaca u opširnom pismu od 19. siječnja 1972., između ostaloga, i ovo: »Ja sam stvarno bio u Grudama. Samo me tamo nitko nije vodio, nego sam se sam odvezao. Tada sam tu razgovarao s raznim osobama, koje su mi bez mog traženja iznijele svoje brige i zahtjeve. Ukoliko se pravo sjećam, sa mnom su bile tri osobe (dvije žene i jedan gospodin). Nažalost, ne mogu Vam reći njihovih imena jer su potpuno iščezla iz mog sjećanja... Kad me već pitate je li mi tada ili inače ikada bilo koji hercegovački franjevac rekao da se vi ne možete odreći onih župa zbog prihoda, onda Vam mogu pošteno i časno odgovoriti: NIJE. Ne sjećam se ni toga da su mi to rekli oni ljudi u Grudama. Oni su samo govorili: ‚Mi tražimo samo franjevce i nikoga drugoga...' Ja sam tada sa Srećkom Bošnjakom razgovarao francuski. Sigurno je da me je on mogao krivo razumjeti. Naravno, žao mi je što je moje ime objavio u jednom časopisu — i to nakon toliko vremena — a da se prije toga nije sa mnom konzultirao...«

Kakva je to ljubav prema hercegovačkim franjevcima natjerala »dijec. svećenika« Srećka Bošnjaka da ono napiše?! Možda uvjerenje da širi »slavu Božju« i radi na »spasenju duša«...

Uz pozdrav u Gospodinu

Mostar, 25. siječnja 1972. Dr fra Viktor Nuić

ROLAND DE VAUX OP, ARHEOLOG I BIBLIJSKI STRUČNJAK

Suprotno onom što su njegovi slušaoci govorili ili čak napisali, da njegova smrt nije na domaku niti konac životne staze na vidiku, ugasio se život neumornog učenjaka P. Rolanda de Vauxa 10. rujna 1971.

Rodio se 7. XII 1903. u Parizu gdje je i odrastao. Poslije tri godine studija na Sorboni dobio je licence ès lettre. Zatim ulazi u sjemenište u Issy — les — Moulinaux i prima svećeničko ređenje za parišku biskupiju 1929. Neposredno poslije ređenja odlučio se za redovnički život i ušao u novicijat dominikanske provincije sjeverne Francuske. Zatim se nalazi u Amiensu, da bi godinu dana kasnije postao profesor. Prema dominikanskim konstitucijama u Saulchoir pohađao je tri godine filozofiju.

Još dok je bio mlad napisao je dva djela o arapskoj filozofiji. Pod konac 1935. ostavlja Francusku da se preseli u École Biblique u Jeruzalemu, koju je 43 godine ranije osnovao 78-godišnji biblicist M. J. Lagrange OP, koje je mnogo pridonio obnovi biblijskih nauka u Katoličkoj Crkvi. G. 1935. u Rimu je dobio licencijat iz biblijskih nauka. Pod jesen 1934. počeo je s predavanjima iz arheologije, povijest i akadskog jezika. U »Jeruzalemskoj Bibliji« (Bible de Jerusalem) preveo je i bilješkama popratio knjigu Postanka, 2. Kraljevsku, 1. i 2. Samuelovu. Plodnost u radu pokazuje njegovo klasično djelo »Les institutions de l'Ancien Testament« I-II, Paris 1958—1960, koje je prevedeno na engleski, holandski, njemački, španjolski, talijanski i moderni židovski jezik. Osobno je vodio

naučna istraživanja od Qaryet el'Enab (Abu Gosh), Tell el-Far'ah i Chirbet Qumrana 1951—1956.

Roland de Vaux postaje urednikom ugledne biblijske revije »Revue biblique« od 1938—1953. Rektor je dominikanske Biblijske škole u Jeruzalemu od 1945—1965.

U ljetu 1964. ostavlja za kratko Jeruzalem da kao gost drži predavanja na Harvardskom sveučilištu. Iz ovog centra tokom cijele godine pravi ekskurzije u vidu novih predavanja. Učestvuje u simpozijima skupa s prominentnim biblijskim učenjacima W. F. Alorightom, J. B. Pritchardom i John Stugnellom u Notre Dame, Indijana, ili na godišnjim sastancima što su ih imale Catholic Biblical Association i Society of Biblical Literature. Drži predavanja i na Hebrew Union College of Cincinati. Pod jesen 1965. vraća se u Jeruzalem, gdje ponovno preuzimlje predavanja iz arheologije i historije. Piše stručne rasprave o aramejskim kraljevima oko 800. pr. Kr. Hazaelu i Benhadadu III. Zanima ga posebno upliv perzijske carske administracije ukoliko se održava u aramejskom materijalu Ezdrine knjige. Drukčije od ostalih stručnjaka, koji biblijske izvještaje motre paralelno s velikim civilizacijama i literaturama Mesopotamije i Egipta, R. de Vaux radije proučava Bibliju usporedno s podacima iz ere perzijskih Ahemenida.

Na glasu je njegovo djelo »Les Patriarches hebreux et les decouvertes modernes« koje je u nastavcima izlazilo u Revue biblique 53 (1964) 321—46; 55 (1948) 321—47; 56 (1949) 5—36. Njemačkom prijevodu toga djela pod naslovom »Die hebräischen Patriarchen und die modernen Entdeckungen« (Düsseldorf 1961) napisao je predgovor glasoviti stručnjak Otto Eisfaldet. Malo poslije toga objelodanio je raspravu »Les Patriarches hebrex et l'historire«, RB 72 (1965) 5—28. Njegovi brojni stručni članci nalaze se razasuti u mnogim časopisima i do njih nije lako doći. Stoga su svi sabrani u oveće djelo Bible et l'Orient, Paris 1967. Bio je suradnik i u Supplement IV poznatog Dictionnaire de la Bible od Vigouroux — Pirot (Paris 1949). Direktoru izdavačke kuće Cerf, koji se nalazio na smrti, obećao je da će napisati čitavu povijest Izraela, no smrt ga je u tome ipak spriječila.

R. de Vaux je posebno ljubio arheologiju i u tom poslu izgarao. Proučavao je stare dokumente i spomenike, način života starih naroda, koji je sasvim različit od današnjih naroda. Zanimaju ga i izvanbiblijske teme, kao npr. odnos Adonisa i Ozirisa, bas reljef pronađen u Khorsabadu u Iraku, zatim nalazi u Ras — Šamra (nekadašnjem Ugaritu), jezik Kanaanaca među koje se useliše Izrealci. Egipćani i Hurijci dodani su litanijama naroda i civilizacija kojima se on bavio. Kraljevski dvor u Jeruzalemu pokušao je tumačiti paralelama s faraonova dvora. Skupa s R. Savignacom OP g. 1937. istražuje Ma'in u Transjordaniji te Kadeš Barnea. U društvu s P. Benoit OP istražuje Salt u Transjordaniji, pa i uz pogibao života.

Za vrijeme II svjetskog rata arheološka iskapanja jenjavaju. Prekinuti su radovi na iskapanju gradske četvrti koja je graničila s mošejom Aqsa. No on ipak sasvim ne miruje. G. 1944. Ecole Biblique (Jeruzalem) sedam milja daleko od Jeruzalema s R. de Vaxom na čelu vodi iskapanja kod Tell el-Far'ah, sjeverozapadno od Nablusa. U devet sezona istraživanja od 1946—1960. iznesena je na svjetlo naseobina od četvrtog milenija do 600. pr. Kr., dakako

s prekidima. Tu se po svoj prilici nalazio grad Tirzah, prijestolnica izraelskog kralja Omrija prije negoli ju je ovaj prenio u Samariju. Skupa s Britisch School of Archaeology u Jeruzalemu i s Royal Ontario Museum ispitivao je topografske probleme SZ i NZ.

Od posebne je važnosti rad R. de Vauxa u vezi s Qumranskim samostanom na Mrtvom moru. Kad su pronađeni spisi, on je uporno tvrdio da mora biti negdje u blizini i naseobina onih koji su ispisali te spise. I stražio je samostan skupa s Harding. Cjenkajući se s beduinima spasio je na stotine rukopisa Qumranske zajednice na Mrtvom moru kao i dokumente iz doba Bar Kohbine pobune. Radovi su vođeni 1952—1956. Njegovom kronologijom naseobine (osnutak na izmaku 2. st. pr. Kr. a porušenje 68. poslije Kr.) omogućeno je znanstveno korištenje pronađenih spisa. A onda kad je vodio rasprave s uglednim stručnjacima upravo u vezi sa zajednicom i spisima pronađenim kod Qumrana, kao što je to bio slučaj s G. R. Driverom, uvijek je ostao na doličnoj visini.

Iako se u prvom redu bavio Palestinom, R. de Vaux nije gubio s vida ni proučavanje čitavog starog Orijenta.

Tri su polja njegova istraživanja: povijest, arheologija i civilizacije Bliskog Istoka.

Na međunarodnom skupu stručnjaka za SZ, koji je održan 1953. u Kopenhagenu, pobudio je veliki ugled rasuđivanjem kompleksnog pitanja o sastavu Pentateuha.

Počasni doktorat dobio je od sveučilišta u Dublinu, u Louvainu 1964., u Aberdeenu 1965, zatim u Beču, Notre Dame i Yale University i od triju američkih koledža. Godine 1955. imenovan je konsultorom Papinske biblijske komisije u Rimu.

Bilo da drži predavanje bilo da piše, R. de Vaux uvijek pokazuje posebne karakteristike: jasnoću i ekonomičnost riječi. Nikada pred slušatelje nije izlazio bez priprave unatoč raznovrsnih poslova. U 45 ili 50 minuta umio je pred slušače iznijeti mnoštvo znanstvenog materijala. Bilo da govori u auli, bilo da slušačima tumači u muzejima uvijek je bio pokretljiv, duhovit i neumoran. I u onim satovima, kad je dominikanska zajednica u Jeruzalemu zahtijevalo nepomućeni mir, on je ne štedeći se primao na razgovor i dogovor. Volio je mali narod, posebno onaj arapski, i s njim čavrljao na dijalektalnom arapskom jeziku.

Iako učenjak na glasu, koji je posvuda bio cijenjen i rado primljen, R. de Vaux je posebno volio svoju redovničku obitelj: zajednički stol, zajedničku rekreaciju i kanonske ure. Bio je prior u kući 1949—1952.

Na pitanje: čemu toliki napor ili još bolje: čemu čitavi jedan život utrošen u istraživanje i rješavanje problema upravo Staroga Zavjeta odgovor daju njegove riječi što ih je stavio u uvodu jednog svog djela: »Ustanove izabranoga naroda pripravljaju i u slici označavaju ustanove zajednice izabranika. Sve je za nas važno u svetoj prošlosti, jer je riječ Božja živa i jer bolje zamjećujemo njezinu jeku, ako je slušamo u miljeu u kojem je bila izgovorena.«

Istoga mjeseca i iste godine 1971. umire i poznati drugi stručnjak za Stari Zavjet W. F. Albright.

K njima se pridružio i treći trudbenik u proučavanju Staroga Zavjeta Gerhard von Rad.

Ugašena su tri svijetlila.

O. Franjo Carev